

tieto & *trendit*

talous • yhteiskunta • ympäristö

toukokuu 2011

**Verot saivat
inflaation
vauhtiin**

Aluekatsaus 2011 -julkaisut

Havainnollista aluetietoa omalta alueeltasi ja koko Suomesta

”Vuonna 2060 Suomessa on lähes 80 huollettavaa sataa työkäistä kohti”

”Demografinen eli väestöllinen huoltosuhte kuvaa lasten ja yli 64-vuotiaiden määrää yhtä työkäistä kohti. Vuonna 2010 koko maan väestöllinen huoltosuhte oli 0,52.

Alhainen syntyvyys, pidentynyt elinikä ja suurten ikäluokkien eläköityminen johtavat huoltosuhteen nopeaan nousuun lähitulevaisuudessa. Ennusteen mukaan huoltosuhte nousee vuoteen 2060 mennessä lähelle 0,8:aa, mikä tarkoittaa, että tuolloin Suomessa on lähes 80 huollettavaa sataa työkäistä kohti.”

Tilastokeskuksen [Aluekatsaussarjan](#) kuuteen eri julkaisuun on koottu väestöä ja muita keskeisiä yhteiskunnallisia aihealueita, kuten työllisyyttä ja elinkeinoelämää, koskevaa tilastotietoa. Julkaisut tarjoavat ajankohtaista ja valmiiksi muokattua alueellista tietoa Suomesta kunnittain, seutukunnittain ja maakunnittain.

Tilaukset ja tiedustelut:

(09) 1734 7362

Julkaisujen esittely ja sähköinen tilauslomake:

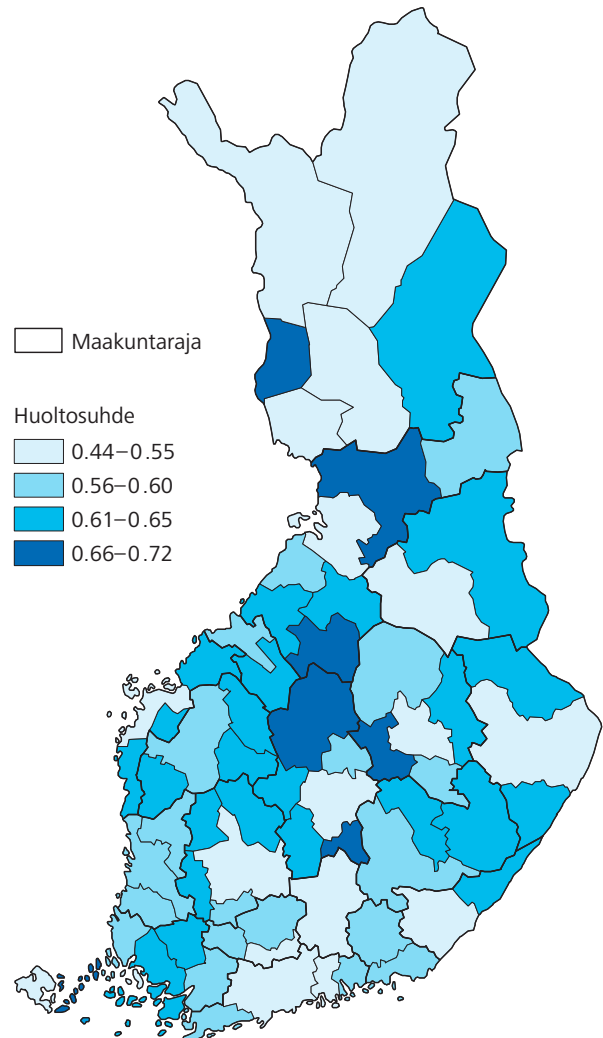
tilastokeskus.fi/aluekatsaus

Julkaisujen hinnat 55 euroa

– kysy myös määrä- ja kestotilauseduista

Katsausten sisältämät kuvat on tilattavissa värillisinä myös [AlueOnline-verkkopalveluna](#) tilastokeskus.fi/alueonline

Demografinen huoltosuhte
seutukunnittain 2010

Aluekatsauksessa kuvat ovat mustavalkoisia.

Nro 3/2011

Kannen kuvitus: Jorma Koski

10 Inflaatio aisoissa ilman veronkorotusten vaikutusta

Pääkirjoitus

5 Makrotilastoja kehitetään monella rintamalla
Ari Tyrkkö

Taloustrendit

- 6 Euroalueen työttömyys pysyttelee 10 prosentin tuntumassa
- 7 Markkinat vastaan politiikka
- 8 Ulkomaankauppa piristyi kriisin jälkeen
Samuli Rikama
- 10 Inflaatio tulee nyt veroista ja EU:n ulkopuolelta
- 11 Seuraako EKP väärää indeksiä
- 13 Taitettu indeksi tuo eläkkeisiin paremmat korotukset
- 14 Suomessa hintapaineita, Ruotsissako ei
- 15 Veropeli – budjetin paikkausta vai talouskasvua
Ilkka Lehtinen

13
Taitettu indeksi tuokin paremmat korotukset eläkeläisille

- 16 Rahoitus rassaa kasvuyrityksiä
Markku Pankasalo ja Samuli Rikama
- 20 Suomessa myönnetään rahoitusta auliimmin kuin Tanskassa
Markku Pankasalo ja Samuli Rikama

- 22 Suomessa kasvuyritykset harvinaisia ja nuoria
- 23 Yksityinen hoiva-ala kasvaa ripeästi
Pekka Lith

futureimagebank.com

16 Nuorilla kasvuyrityksillä rahoitusongelmia

28 Vieläkö OECD palvelee Suomea?
Antti Kuosmanen

30 Nousevien odotusten kriisi
Dan Steinbock

32 Elävän musiikin markkinat käännekohdassa
Aku Alanen

38 Kiinasta maailman suurin taiteen huutokauppaaja
Jukka Ekholm

39 Taidealan opiskelijoita eniten Brittein saarilla ja Suomessa

40 Pelottaako riski?
Jussi Melkas

42 Kotimaan katsaus

Talous reippaassa kasvussa maaliskuussa • Vilkasta liikerakentamista • Päästöt taantumassa alle Kioton tavoitetason • Työtaisteluihin osallistuneita 2000-luvun ennätysmäärä • Työllisyystilanne ei parantunut maaliskuussa • Inflaatio huhtikuussa 3,2 prosenttia • Kansalaisuuden saaneiden määrä suureni • Naimisiin entistä vanhempana • Vähemmän maahanmuuttoa

Riikka Turunen

40 Suhtaudumme ristiriitaisesti kuoleman ja vammautumisen riskeihin

www.tilastokeskus.fi/tietotrendit
Työpajankatu 13, 00022 Tilastokeskus
tietotrendit@tilastokeskus.fi
etu.sukunimi@tilastokeskus.fi
ISSN 1795-9799

Vastaava päätoimittaja
Heli Mikkilä

Päätoimittaja
Maija Metsä-Pauri
puh. 09-1734 2785

Toimitus
Mikko Erjos
Jouni Kotkavuori
Päivi Linna-Koski
Kotimaan katsaus:
Tauno Tyllinen
Informaatikko:
Mikko T. Mäkinen

Toimitusneuvosto
Ilkka Lehtinen
Eija Lilja-Vuori
Jussi Melkas
Pekka Myrskylä
Seppo Paananen
Matti Parkkinen
Lotta Sjöblom
Heikki Tulokas
Marko Tuomiario

Ulkoasu
Irene Koumolou
Kuvatoimittaja:
Matti Jokela

Kuvitus ja taitto
Riikka Turunen

Painatus
Edita Prima Oy

Tilaushinnat
Ilmestyy 8 kertaa vuodessa
Kestotilaus 152 euroa/vsk.
Irttonumero 25 euroa
Ulkkomaantilauksiin lisätään postimaksu.

Tilaukset
Tilastokeskuksen myyntipalvelu
puh. 09-1734 2011
myynti@tilastokeskus.fi

Verkkopalvelu
www.tilastokeskus.fi/
tietotrendit

Julkaisija

 Tilastokeskus

Lehden artikkelit eivät ole Tilastokeskuksen kannanottoja vaan niistä vastaavat tekijät. Lehden tietoja saa lainata, lähde mainiten.

Makrotilastoja kehitetään monella rintamalla

Kevään puheenaihe julkisuudessa on eittämättä ollut rahoituskriisiin ajautuneiden euromaiden tukeminen. Lisämausteita suomalaissoppaan ovat tuoneet jytkyt ja muut kansalliset kuviot. Ajoittain on tuntunut siltä, että keskustelun tiimellyksessä ovat sekoittuneet suloisesti sekä faktat että fiilikset.

Keskeinen kysymys tukipaketin lisäksi on ollut ja tulee jatkossa olemaan, miten estää vastaavien kriisitilanteiden kehittyminen tulevaisuudessa. Tähän haasteeseen vastaamisessa Euroopan unionin päätöksenteon perustana korostuvat entisestään tilastot.

Heti Kreikan tukipaketin solmimisen jälkeen viime kesänä tiukennettiin julkisen talouden alijäämä- ja velkalaskelmien taustalla olevaa EU-asetusta. Päivitetty asetus antaa komissiolle – eli käytännössä EU:n tilastovirasto Eurostatille – aikaisempaa laajemmat mahdollisuudet tarkistaa jäsenmaiden laskelmia ja tutkia entistä syvemmin myös laskelmien taustalla olevia perustilastoja.

Keskeinen muutos toiminnan tavoitteiden kannalta on se, että jatkossa pyritään korostamaan ennalta ehkäisevien toimenpiteiden merkitystä. Aikaisempaa laadukkaampien velka- ja alijäämätietojen ohella huomion kohteena on myös jäsenmaiden budjettiennusteiden osuvuus.

Jäsenmaiden talouden hallittavuutta pyritään parantamaan luomalla julkisen talouden seurantaindikaattoreiden rinnalle mittaristo, jolla ennakoidaan koko kansantalouden tasapainoa. Huomiota saavat mm. yksityisen sektorin velkaantuminen ja asuntojen hintakehitys. Mittariston tavoitteena on antaa ennakoivat viitelukemat riskianalyysille, jolla päästäisiin aikaisempaa varhemmin puuttumaan jäsenmaiden potentiaalisiin kriisitilanteisiin. Käynnissä oleva kehitystyö lisää väistämättä tilastotietojen poliittista painoarvoa.

Poliittiset lähtökohdat ovat myös ns. **Stiglitz-Zen-Fitoussi** -raportilla, joka syntyi **Sarkozyn** aloitteesta. Sen laukaisemas-

sa kehittämistyössä hyvinvoinnin sisältöä tarkastellaan bruttokansantuotteen ja muiden taloudellisten tekijöiden ohella myös sosiaalisilla ja ympäristöön liittyvillä tekijöillä. Useat EU-maat – Suomi mukaan lukien – kehittävät parhaillaan uusia hyvinvoinnin mittareita. Meillä asiaa on pohtinut edellisen hallituksen asettama HYMY-työryhmä, jonka ehdotus valmistuu vielä kevään aikana.

Kolmas erillinen makrotilastojen kehitysjuonne koskee koko kansantalouden tilinpidon kehikon uudistamista. Kansantalouden tilinpito on se tilastojärjestelmä, jonka puitteissa lasketaan paitsi bruttokansantuote myös julkisen talouden

velkaa ja alijäämää koskevat indikaattorit. Järjestelmässä tuotetaan myös kotitaloussektorin taloudellista hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita

Taustalla oleva YK:n ns. SNA-suositus hyväksyttiin runsas vuosi sitten ja paraikaa meneillään on tätä tarkemman EU-asetuksen eli ESA-asetuksen käsittely. Tilinpidon tilastojärjestelmä on uusittava aika ajoin, jotta se pystyy kuvaamaan ajantasaisesti muuttuvaa maailmaa. Käytännössä nykyisiin laskelmiin kohdistuvien suurimpien muutosten odotetaan tällä kertaa koskevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan menojen kirjaamista investointeina.

Edellä esitellyt trendit koskevat kaikkia EU-maita. Niiden lisäksi Tilastokeskus on viime vuosina panostanut makrotilastojen laatuun modernisoimalla perusteellisesti tilastojen tuotantomenetelmää. Kehittämistyö on kuluneen vuoden aikana laajentunut koskemaan koko talustilastojärjestelmää. Panostuksen hedelmät tulevat aikanaan näkymään käyttäjille entistä yhtenäisempinä ja laadukkaampina tilastoina.

Ari Tyrkkö

Tilastokeskuksen taloudelliset olot -yksikön johtaja

Käynnissä oleva kehitystyö lisää väistämättä tilastotietojen poliittista painoa.

	Bkt:n vuosi- muutos, %	Teollisuus- tuot. vuosi- muutos, %	Yhden- muk. inflaatio, %	Työttö- myys- aste, %
	4. nelj. 2010	maalisk.	maalisk.	maalisk.
Suomi	5,2	-0,2	3,5	8,2
Alankomaat	2,5	1,8*	2,0	4,2
Belgia	2,3	8,6*	3,5	7,7
Espanja	0,6	-0,9	3,3	20,7
Irlanti	-0,7	-5,4	1,2	14,7
Italia	1,1	3,1	2,8	8,3
Itävalta	2,7	10,3*	3,3	4,3
Kreikka	-6,6	-7,5	4,3	14,1*
Kypros	2,5	-0,3*	3,2	7,2
Luxemburg	4,7	4,5	4,0	4,5
Malta	3,9	6,7*	2,8	6,3
Portugali	1,0	-2,4	3,9	11,1
Ranska	1,5	3,3	2,2	9,5
Saksa	4,0	10,9	2,3	6,3
Slovakia	3,5	6,8	3,8	13,9
Slovenia	2,1	7,1	2,4	8,1
Viro	6,7	32,7	5,1	14,3*
Euroalue	2,0	5,3	2,7	9,9
Britannia	1,2	4,7*	4,0	7,7*
Bulgaria	3,1	5,1	4,6	11,4
Latvia	3,6	9,8	4,1	17,2*
Liettua	6,9*	14,5	3,7	17,3*
Puola	4,1	4,9	4,0	9,8
Romania	-0,6	7,0	8,0	7,4*
Ruotsi	7,7	13,7	1,4	7,7
Tanska	3,0	-1,0	2,5	7,9
Tšekki	2,9	8,6	1,9	6,9
Unkari	1,9	14,2*	4,6	11,9
EU27	2,0	4,6	3,1	9,5
Norja	1,6	-6,4	0,9	3,1*
Sveitsi	3,1	5,7*	1,0	3,9*
Venäjä	4,3	5,3	9,5	7,1
Yhdysvallat	2,3*	5,9	3,3	8,8
Japani	2,2	-12,6	0,1	4,6*

Lähteet: Eurostat, OECD

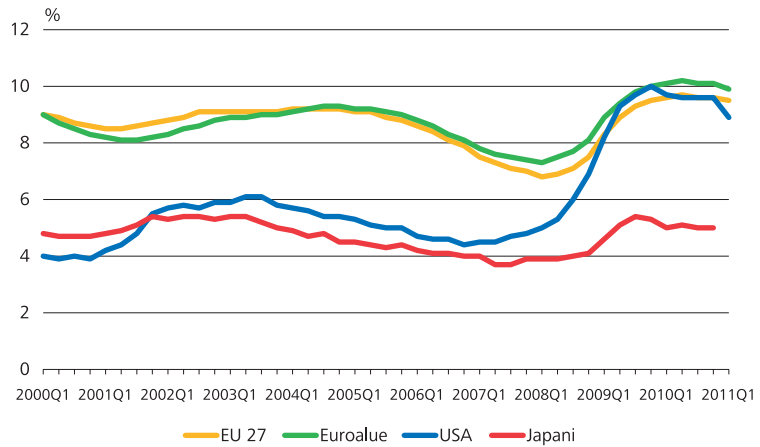
*** POIKKEUKSET:**

Bkt (vuosimuutos): Liettua ja Yhdysvallat 1. neljännes 2011.

Teollisuustuotanto (vuosimuutos): Alankomaat, Belgia, Itävalta, Kypros, Malta ja Unkari helmikuu 2010; Britannia joulukuu 2010; Sveitsi 3. neljännes 2010.

Työttömyysaste: Norja ja Japani helmikuu 2011; Britannia tammikuu 2011; Kreikka, Viro, Latvia, Liettua ja Romania joulukuu 2010; Sveitsi 4. neljännes 2010.

Työttömyyden kehitys

Lähde: Eurostat

USA:n työttömyys lähti rajuun nousuun talouskriisin myötä vuoden 2008 alkupuolella. Vuoden 2009 puolivälissä USA ylitti jo EU:n tason.

Euroalueen työttömyys pysyttelee 10 prosentin tuntumassa

Eurostatin mukaan EU:ssa oli 22,8 miljoonaa työtöntä maaliskuussa, joista euroalueella 15,6 miljoonaa. Euroalueen työttömyysaste oli 9,9 prosenttia eli sama kuin helmikuussa. Vuotta aiemmin luku oli 10,1. EU:n työttömyysaste (9,5 %) oli maaliskuussa pysynyt samana kuin helmikuussa ja miltei samana (9,6 %) kuin vuotta aiemmin.

Vuoden 2010 maaliskuuhun verrattuna työttömyys laski 16 jäsenmaassa, nousi 10 maassa ja pysyi ennallaan Puolassa. Latviassa työttömyys on laskenut eniten, 20,1 prosentista 17,2:een vuoden 2010 viimeisellä neljänneksellä. Vastaavana aikana työttömyys on kasvanut eniten Kreikassa: 10,2 prosentista 14,1 prosenttiin.

Maaliskuussa euroalueen nuorisotyöttömyys (15–24-vuotiaat) oli 19,8 prosenttia ja koko EU:n 20,7 prosenttia. Alankomaissa (6,9 %) ja Saksassa (8,2 %) nuorten työttömyys on EU:n vähäisintä. Korkeimmillaan nuorisotyöttömyys on edelleen Espanjassa (44,6 %), Kreikassa (36,1 %), Slovakiassa (35,2 %) ja Liettussa (34,2 %).

EU:n nuorisotyöttömyys oli viime vuosikymmenellä noin kaksi kertaa suu-

rempi kuin koko väestön työttömyys. 2000-luvun alusta vuoden 2008 alkupuolelle asti nuorisotyöttömyys oli EU-alueella euroaluetta korkeampi, sittemmin molempien alueiden luvut ovat olleet samalla tasolla.

205 miljoonaa työtöntä maailmanlaajuisesti

Kansainvälisen työjärjestö ILO:n mukaan maailmassa on kaikkiaan 205 miljoonaa työtöntä työnhakijaa. Vuodesta 2007 lähtien luku on kasvanut 30 miljoonalla.

USA:ssa oli kuluvan vuoden huhtikuussa 13,7 miljoonaa työtöntä. Työttömyysaste oli 9 prosenttia, eli hieman korkeampi kuin maaliskuussa (8,8 %), mutta 0,8 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin marraskuussa 2010. USA:ssa miesten työttömyysaste oli 8,8 prosenttia, naisten 7,9 ja nuorten 24,9 prosenttia. Japanin työttömyysaste helmikuussa 2011 oli 4,6 prosenttia. ■

Lähteet: Statistics in focus. 10.5.2011. Eurostat, US Bureau of Labor Statistics, ILO

Markkinat vastaan politiikka

Finanssi- ja talouskriisi on lisännyt jännitteitä politiikan ja yritysmailman välille. Kriisin alkuvaiheessa etenkin Euroopan poliitikot turvautuivat varsin värikkäisiin sanavalintoihin puhuessaan ”anglo-amerikkalaisesta finanssikapitalismista” ja sen ”oligarkeista”. Finanssiala puolestaan on viime aikoina hermostunut sääntelyn kiristymisestä ja poliitikkojen yrityksistä puuttua finanssialan palkitsemisjärjestelmiin.

Rintamalinjat ovat vakiintuneet, kun finanssiala on laittanut lobbarinsa liikkeelle puolustamaan tuottoisia – joskin veronmaksajille ajoittain kovin kallista – liiketoimintamallejaan. Tunnelmaa ei ole parantanut sekään, että samaiset finanssimarkkinat, jotka syöksivät taloudet vaikeaan taantumaan, ovat äänekäästi vaatineet hallituksilta vakausohjelmia, joilla julkisen sektorin velkaongelma ratkaistaan.

Finanssialan edustajat mielellään muistuttavat, että heillä on valittavanaan monin tavoin säänneltyjä toimintaympäristöjä. Samalla varoitellaan, että jos sääntelyä kiristetään, riskinotto siirtyy vähemmän säänneltyihin ”varjopankki”-toimintoihin. Mm. Irlannin pelastuspaketin käsittelyn yhteydessä varoiteltiin, että jos maan alhaisen yritysverokantaa puututaan, monikansalliset yritykset voivat siirtää toimintansa muualle.

Tuotannon globalistuminen on muuttanut tasapainoa politiikan ja yritysten välillä. Vaikutusvaltaa on siirtynyt politiikasta markkinoille ja monikansallisille yrityksille, jotka organisoivat tuotannon globaaleja arvoketjujaan kansallisista rajoista välittämättä. Suverenin valtion ja verottajan ote näihin yrityksiin on heikentynyt.

Globalistumisen ohella finanssialan nousu oli merkittävimpiä rakenteellisia muutoksia maailmantaloudessa kriisiä edeltäneiden vuosikymmenten aikana. Monissa maissa finanssiala kasvoi suhteettoman suureksi. Siitä tuli myös – mm. keskittymisensä ansiosta – hyvin kannattava toimiala ennen kriisiä. Talousteorian mukaan voitot indikoivat valtaa, ja finanssialan ”supersykli” siirsi tätä valtaa monikansallisille yrityksille.

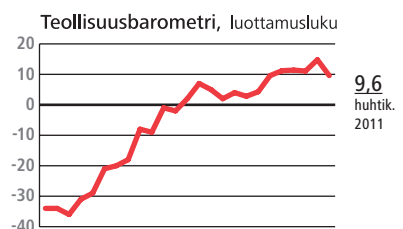
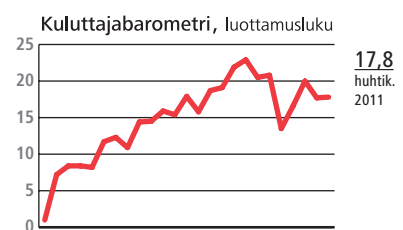
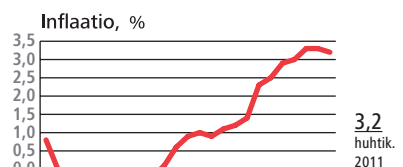
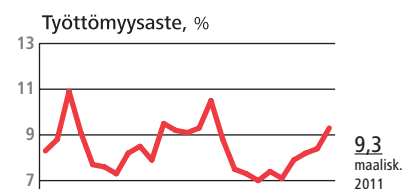
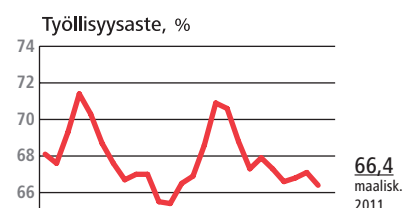
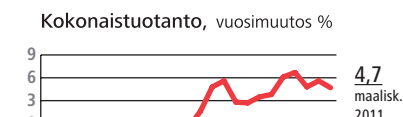
Finanssialalla ja investointipankeilla on tärkeä politiikkaintressi vaalittavanaan, koska ne toimivat julkisen sektorin tuella ja suojeluksessa. Kriisiä edeltäneinä vuosina markkinoiden sääntelyn purkamista ajaneet finanssialan lobbarit ”kylvivät kriisin siemenet”, kuten eräs Euroopan keskuspankin johtaja totesi äskettäin. Kriisin jälkeen alan edunvalvonta on muuttunut entistä aggressiivisempaan suuntaan.

Kriisi myös tarjosi mahdollisuuden politiikan paluulle. Pankkien sääntelyä ja valvontaa on kiristetty, ja politiikan kansainvälisen koordinaation paranemisesta oli merkkejä ainakin kriisin syvimmässä vaiheessa. Pyrkimykset mm. verokilpailun hillitsemiseksi ovat kuitenkin jääneet tehottomiksi. Lisäksi globaalilla tasolla politiikan koordinaation edellytykset ovat pikemminkin vaikeutuneet, kun vanhojen teollisuusmaiden auktoriteetti on kriisin seurauksena heikentynyt.

Politiikan paluun tiellä on lukuisia esteitä. Eräs niistä on riittävän informaation puute monikansallisten yritysten toiminnasta. Globaali talous on muuttunut läpinäkymättömään suuntaan, ja etenkin finanssimarkkinoilla näyttää olevan luontainen taipumus innovoida toimintaansa julkisen sääntelyn ja valvonnan ulkopuolelle.

Markkinoiden ja politiikan valtasuhteet kehittyvät pitemmissä sykleissä, joita tämännäköiset kriisit jaksottavat. Vanhoissa teollisuusmaissa vallitsi aina 1970-luvulle saakka vahva usko siihen, että poliitikot ja virkamiehet tietävät asiat parhaiten ja kykenevät edistämään kansalaisten hyvinvointia. Uusliberaali politiikka käänsi asetelman pääläelleen, ja viimeistään 1990-luvulle tultaessa maailma oli muuttunut niin monimutkaiseksi, että usko politiikan mahdollisuuksiin hallita markkinoita alkoi horjua.

Viime aikoina on korostettu myös näkemystä, että politiikan ja yritysmailman pitäisi toimia pikemminkin partnereina ja ottaa paremmin huomioon toistensa tavoitteet. Esimerkiksi ilmastomuutos, ihmisoikeudet ja kestävä kehitys ovat yhteisiä haasteita sekä politiikalle että yritysmailmalle. ■

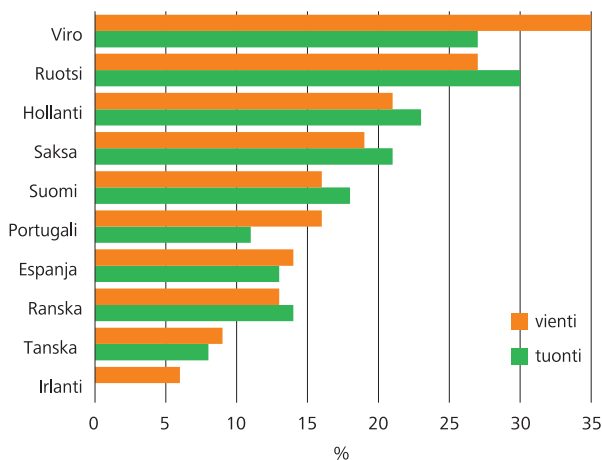

Viimeisen 24 kuukauden muutos Suomessa

Ulkomaankauppa piristyi kriisin jälkeen

Ulkomaankaupan kasvu 2010 edelliseen vuoteen verrattuna

Lähde: Eurostat tiedote 44/2011 18.3.2011

EU-maiden ulkomaankaupan kehitys oli vuonna 2010 monelta osin positiivinen. EU:n yhteenlaskettu vienti kasvoi etenkin Brasiliaan (45 %), Turkkiin (39 %) ja Kiinaan (37 %). Kauppataaseen ylijäämä Yhdysvaltojen kanssa kasvoi selvästi. Toisaalta kauppataaseen vaje Venäjän ja etenkin Kiinan kanssa oli mittava. Koko EU:n ulkomaankaupan vaje lisääntyi etenkin energiasektorilla.

Saksan ulkomaankaupassa oli suurin ylijäämä vuonna 2010, reilut 150 miljardia euroa. EU-maiden vertailussa myös Irlannilla ja Hollannilla oli merkittävä ylijäämä. Sen sijaan mittavimmat alijäämät olivat Britannialla, Ranskalla, Espanjalla ja Italialla.

Kriisimaista sekä Kreikalla että Portugalilla oli vaikeuksia ulkomaankauppansa tasapainon kans-

sa, molemmissa alijäämää kertyi noin 20 miljardia euroa. Suomen ulkomaankaupan tase ylsi lähes miljardiin euroon eli niukasti positiiviseksi.

Ulkomaankauppa kasvaa usein tasatahtia viennin ja tuonnin kanssa. Tätä selittää osin tuotannon maailmanlaajuinen ketjuttaminen. Yhä jalostetummat ja teknisesti monimutkaisemmat tuotteet sisältävät tyypillisesti laajan kirjon tuontikomponentteja, jotka integroidaan vientiin meneviin lopputuotteisiin.

Ruotsi ja Viro kasvun kärjessä

Maailmantalouden kohentuminen on saanut ulkomaankaupan ripeään kasvuun monissa maissa. EU-maissa ulkomaankauppa piristyi vuosina 2009–2010 kuitenkin hyvin vaihtelevasti.

Suomessa talouden romahdus supisti vientiä poikkeuksellisen paljon eli lähes kolmanneksen. Suomen ulkomaankauppa kasvoi vuonna 2010 kuitenkin lähes 20 prosentin vauhtia, tuonti hie-man vientiä enemmän.

Pohjoismaista Ruotsin ulkomaankaupan kasvuvauhti oli yliverlainen. Tuonti lisääntyi 30 prosenttia ja vienti 27 prosenttia. Tanskan ulkomaankaupan elpyminen sen sijaan oli vaatimatonta myös muihin EU-maihin verrattuna. Toisaalta Tanskan ulkomaankauppa on Suomeen verrattuna selvästi ylijäämäistä ja huomattavasti suurempaa.

Tuore euromaa Viro on hyvää vauhtia toipumassa taantumastaan, ainakin ulkomaankaupan perusteella. Viron kauppataase oli vuonna 2010 puoli miljardia alijäämäinen, mutta reilun kolmanneksen kasvu viennissä on vaikuttava saavutus.

Viimeisimpien tietojen mukaan Suomen viennin arvo kuitenkin notkahti vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä.

Samuli Rikama

Tilastokeskus kouluttaa

Syyskauden 2011 kursseja

Suomi ja kansainväliset ilmastotavoitteet – Durbania kohti
20.9.2011

BKT ja muut talouden kuvaajat
22.9.2011

*Editointi ja imputointi, outlierien käsittely –
tilastollisen analyysin menetelmät 3*
30.9.2011

Nuoret ja tasa-arvo
4.10.2011

Tilastojen kansainväliset tietolähteet
6.10.2011

Tilastolliset peruskäsitteet – käytännönläheinen peruskurssi
20.10.2011

Yritysten toimintaympäristön muutokset ja haasteet
27.10.2011

Tilastollisen analyysin menetelmät ja apuvälineet 1
1.11.2011

Johdatus ruutuaineistojen käyttöön
3.11.2011

Tilastojen kotimaiset tietolähteet
15.11.2011

Rahavirrat kansantaloudessa
24.11.2011

*Kausitasoittaminen ja trendimenetelmät suhdanteiden käännekohtien
havainnollistajana – tilastollisen analyysin menetelmät 4*
1.12.2011

*Kurssit järjestetään Tilastokeskuksessa osoitteessa
Työpajankatu 13, 00580 Helsinki.*

*Kurssien ohjelmat ja hintatiedot löytyvät kotisivuiltamme:
tilastokeskus.fi/koulutuspalvelut*

*Lisätietoja:
koulutuspalvelut@tilastokeskus.fi
puh. (09) 1734 2345 tai 1734 3681*

Eurooppaa uhkaa hidas talouskasvu ja nopea inflaatio. Euroopan keskuspankin tavoiteinflaatio on ylittynyt, mutta koronasto voi nyt olla kohtalokasta. Sille ei ole myöskään perusteita. Inflaation syynä ei ole talouden ylikuumeneminen vaan alijäämäisiä budjetteja paikkaavat veronkorotukset sekä ulkoiset hintapaineet.

Ilkka Lehtinen

Inflaatio tulee nyt veroista ja EU:n ulkopuolelta

Suomessa kuluttajahintojen vuosinousu oli 3,3 prosenttia maaliskuussa. Inflaatiota kiihdyttivät energian ja ravinnon globaali kallistuminen sekä kotimaisella puolella asumiskustannukset ja välillisten verojen nousut.

Pitääkö inflaatiosta olla huolissaan? Kun katsotaan pelkkiä lukuja, vastaus on kyllä. Kun tarkemmin analysoidaan inflaation syitä, ei syytä huoleen ole. Puhdas kotimainen tai laajemmin EU:n sisäinen markkinainflaatio on puolentoista prosentin paikkeilla. Hintapaineet tu-

levat kansainvälisiltä markkinoilta, joille ei Suomi eikä EU voi tehdä juuri mitään. Toisaalta alijäämäiset budjetit pakottavat Euroopan maiden hallitukset välillisten verojen nostoon, jotka kiihdyttävät samalla inflaatiota.

Inflaation pääsyyllinen löytyy ryhmästä asuminen, lämpö ja valo. Toisena tulee ravinto ja kolmantena liikenne. Näiden ryhmien yhteyslaskettu vaikutus 3,3 prosentin inflaatiosta on 2,9 prosenttiyksikköä eli lähes 90 prosenttia (Kuvio 1).

Inflaatiokuva ei ole kuitenkaan näin

selkeä. Em. ryhmien sisältä löytyy energian ja ravinnon hintojen sekä verojen nousua, mutta myös normaalia markkinainflaatiota.

Kuvion 1 hyödykkeiden ryhmittely perustuu kuluttajahintaindeksin viralliseen Coicop-luokitukseen. Hyödykkeet ja palvelut voidaan ryhmitellä ja analysoida muullakin tavalla – vaikkapa energian, asumisen, ruuan ja verojen muutoksen kautta. Näin on tehty kuviossa 2. Kun sitä verrataan kuvioon 1, verojen ja energian indeksivaikutus tulee esiin selkeämmin.

Jonna Koski

EU-maiden budjettien krooninen alijäämä on pakottanut hallitukset nostamaan arvonlisä- tai hyödykeveroja. Verojen korotukset näkyvät tavallisessa Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä (YKHI), mutta eivät näy sen uudessa, kiintein veroin laskeutussa versiossa (YKHI-KiVe).

Euroopan keskuspankki on sitonut rahapolitiikkansa YKHI:n kehitykseen. Keskuspankin tarkoituksena on kuitenkin seurata ja hillitä markkinainflaatiota, ei hallitusten veropolitiikkaa. Nyt ohjauksorkoa nostetaan, kun talousvaikeuksissa olevat hallitukset nostavat välillisiä veroja. Tästä tulee kierre, joka pitäisi ehdottomasti katkaista. Monissa maissa merkittävä syy nopeaan inflaatioon on juuri välillisten verojen korotukset.

Esimerkiksi Kreikassa on tällä hetkellä lähes puhtas veroinflaatio (ks. kuvio). Kuluttajahintojen vuosimuutos ilman verojen korotuksia on nolla.

Toisaalta taas Ruotsissa ja Ranskassa ei ole välillisiä veroja nostettu viimeisen vuoden aikana laisinkaan. Koko EU:n osalta inflaatio ilman verojen vaikutuksia on hyvin lähellä kahden prosentin tavoitetasoa.

Keskuspankin jaakobinpaini

EKP on vaikean päätöksen edessä: korkoa pitäisi nostaa, jos halutaan pitää kiinni noin kahden prosentin inflaatiotavoitteesta. Koronnoston ideana on, että kun inflaatio johtuu talouden ylikuumenemisesta – palkkainflaatiosta tai kysynnän ja tarjonnan epätasapainosta – saadaan koron nostolla kysyntää hillittyä ja inflaatio hitaammaksi.

Nyt kuitenkin inflaation syynä ovat valtioiden budjettivajeita korjaavat verojen korotukset sekä EU:n ulkopuoliset tekijät, globaali

li hintojen nousu energia- ja ruokatuotteissa. Näissä olosuhteissa koronnostolla ei saada viilennettyä kysyntä- tai palkkainflaatiota vaan päinvastoin hidastetaan talouden kasvua – varsinkin jo nyt vaikeuksissa olevissa Etelä-Euroopan maissa. Jos korkoa nostetaan, Etelä-Euroopan maiden valtionlainojen korot nousevat ja vaara lainojen kaatumisesta takaajamaiden – myös Suomen – kontolle kasvaa.

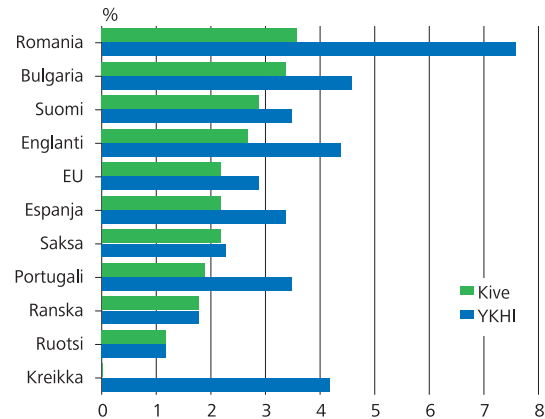
EKP:n tulisi jatkossa seurata inflaatiotavoitetta yhdenmukaistetulla indeksillä kiintein veroin (YKHI-KiVe). EU-maiden valti-

oiden budjettivajeiden takia välillisiä veroja joudutaan lähivuosina korottamaan. Nämä korotukset näkyvät Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä. Rahapolitiikan päätöksissä pitää seurata ainoastaan muutoksia markkinainflaatiossa.

Myöskään ulkoisten tekijöiden, kuten energian ja ruuan hintojen muutokset, eivät saisi vaikuttaa nykyisellä painollaan korkopäätöksiin, joskaan eivät myöskään palkankorotusvaatimuksiin.

Ilkka Lehtinen

Verovaiikutuksista puhdistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutos eräissä EU-maissa, helmikuu 2011

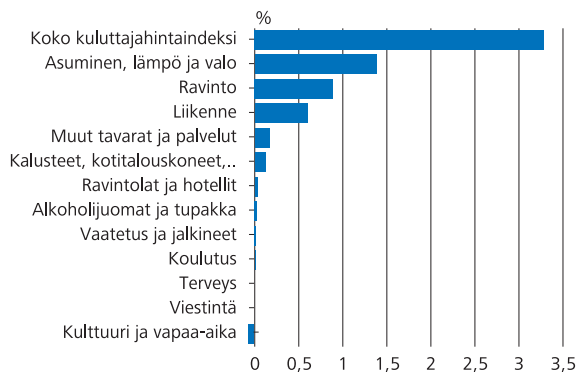

Lähde: Eurostat

Seuraako EKP väärää indeksiä

Inflaatio on EU-maissa hyvin lähellä kahden prosentin tavoitetasoa ilman veronkorotusten vaikutuksia. Korkopäätökset pitäisikin tehdä niistä puhdistetulla indeksillä.

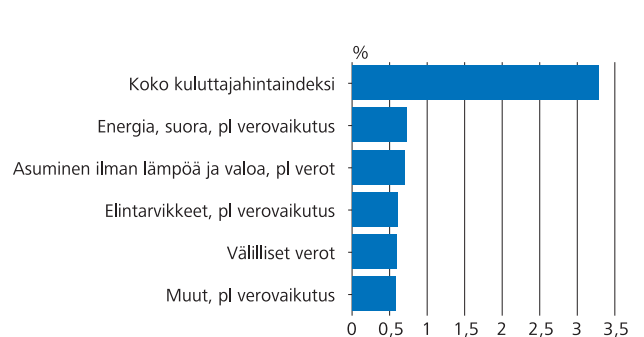
Kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksen jakaantuminen pääryhmiin, maaliskuu 2011

Kuvioiden lähde: Kuluttajahintaindeksi. Tilastokeskus

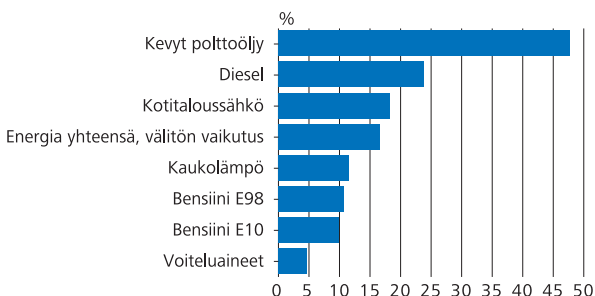
Kuvio 1

Kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksen jakautuminen verot eriteltyinä, maaliskuu 2011

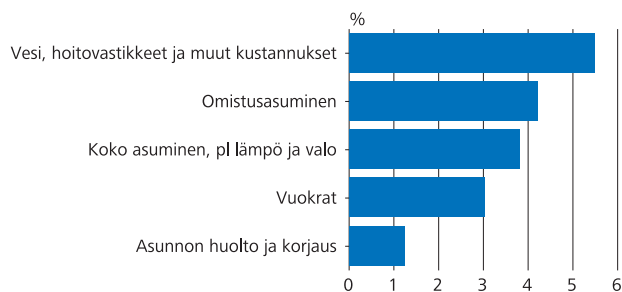
Kuvio 2

Energian hintojen vuosimuutos, maaliskuu 2011

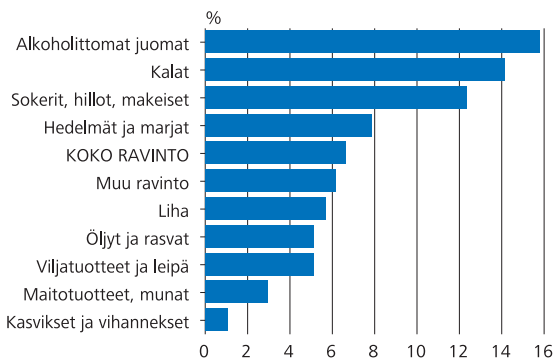
Kuvio 3

Asumisen alaryhmien vuosimuutosprosentti pl. lämpö ja valo, maaliskuu 2011

Kuvio 4

Ravinnon 6,7 prosentin vuosimuutoksen jakaantuminen alaryhmiin, maaliskuussa 2011

Kuvioiden lähde: Kuluttajahintaindeksi. Tilastokeskus

Kuvio 5

Välillisten verojen muutosten laskennallinen vaikutus kuluttajahintaindeksiin maaliskuussa 2011

Vero	Vaikutus kuluttajahintaindeksiin, %-yksikköä
Ravintolaruokailun Alv:n lasku 1.7.2010	-0,39
Alv- nousu 1.7.2010, muut tavarat ja palvelut	0,55
Makeisvero, uusi 1.1.2011	0,11
Virvoitusjuomaveron nousu 1.1.2011	0,04
Sähkövero, nousu 1.1.2011	0,19
Kevyen polttoöljyn vero, nousu 1.1.2011	0,08
Bensan polttoaineveron lasku, sekoitusuhde 1.1.2011	-0,01
Kiinteistövero, nousu 2010	0,04
Verot yhteensä	+0,6

Energian hinnoissa myös kasvaneita katteita

Energian hinnat ovat nousseet meillä nopeasti viimeisen vuoden aikana (Kuvio 3). Syynä tähän on ollut lisääntyvä kysyntä maailmanmarkkinoilla, rauhaton maailmanpoliittinen tilanne varsinkin Pohjois-Afrikassa sekä kotimaiset veronkorotukset.

Kun tarkastellaan energian hinnannmuutoksen välitöntä vaikutusta ja poistetaan siitä polttoaineveron laskennallinen korotusvaikutus, jää inflaatiovaikutukseksi 0,74 prosenttiyksikköä. Tästä valtaosa on maailmanmarkkinahintojen nousua, mutta myös osittain kotimaista perua katteiden nousun myötä.

Energiatuotteiden hinnat ovat nousseet vuodessa 16,8 prosenttia. Ilman

veronkorotuksia laskennallinen nousu jää 11,6 prosenttiin.

Polttoaineiden katteet jalostamon ja kuluttajan välillä nousivat joulutammikuussa selkeästi. Dieselin kate oli vuonna 2010 keskimäärin 0,12 euroa litralta. Kate nousi joulukuussa 2010 yli 0,16 euroon ja on pysynyt sillä tasolla. Kevyen polttoöljyn kate oli vuonna 2010 keskimäärin 0,11 euroa per litra ja nousi joulukuussa yli 0,18 euroon eli tammikuun 2011 veron korotus tavaltaan aikaistui – mutta myyjän pussiin. Bensiinin kate oli vuonna 2010 keskimäärin 0,12 euroa ja se on vaihdellut alkuvuonna 0,13 ja 0,15 euron välillä.

Kun maailmanmarkkinahinnat ovat nousussa, myös kotimaassa riittää otettavia. Polttoaineiden hinnanmuutosta marraskuusta 2010 maaliskuuhun 2011 on tarkemmin kuvattu Li-

tetaulukossa 1 (ks. lehden nettisivu: <http://tilastokeskus.fi/tup/tietotrendit/index.html>).

Asumisen hinnat tasaantumassa

Asumisen menot, ilman sähköä ja lämpöä, nousivat maaliskuussa vuositasolla keskimäärin 3,8 prosenttia. Vaikutus kokonaisinflaatioon oli 0,72 prosenttiyksikköä ilman verovaikutuksia. Nopeimmin nousivat hoitovastikkeet, vesimaksut ja jätteiden keruumaksut, 5,5 prosenttia (Kuvio 4).

Omistusasumisen kustannukset nousivat reilut neljä ja vuokrat kolme prosenttia. Omistusasuntojen hinnat ovat nyt laskusuunnassa ja korot nousussa. Nousupaineita on myös korjauskustannuksissa ja hoitovastikkeissa veronkorotusten ja energian hintojen nousun takia.

Ravinto kallistunut hintapaineista ja niitä ilmankin

Ruuan hinta lähti viime syksynä nopeaan nousuun. Syynä olivat aluksi viljan maailmanmarkkinahinnat ja tämän vuoden tammikuussa elintarvikkeiden nousseet valmisteverot. Lisäksi nousua on kiihdyttänyt ruuan arvonlisäveron nousu heinäkuussa 2010 kahdestatoista kolmeentoista prosenttiin.

Elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien hinnat nousivat maaliskuussa vuositasolla 6,7 prosenttia (Kuvio 5). Ilman verojen korotuksia nousu olisi ollut laskennallisesti 4,6 prosenttia.

Viime syksynä viljan maailmanmarkkinahinnat lähtivät jyrkkään nousuun. Myös Suomessa viljan tuottajahinta nousi vuoden 2008 ennätystasolle. Lihan, maidon ja kananmunien tuottajahinnat puolestaan ovat edelleen vuoden takaisella tasolla. Tästä huolimatta lihan ja lihatuotteiden kuluttajahinnat ovat nousseet vuodessa lähes kuusi prosenttia, maitotaloustuotteiden kolme ja kananmunien reilut kuusi prosenttia. (Elintarvikkeiden kuluttaja- ja tuottajahintojen muutoksia enemmän liitetaulukossa 2 ja 3 lehden nettisivulla: <http://tilastokeskus.fi/tup/tietotrendit/index.html>)

Puhuttaessa ruuan hinta- ja kustannuspaineista, pitää myös muistaa, että kaupan palkkaratkaisu tehtiin vasta huhtikuussa, eikä se ole ehtinyt vaikuttaa vielä maaliskuun kuluttajahintaindeksiin vuosimuutokseen.

Alkoholittomien juomien sekä makeisten hintojen nousua selittää osittain virvoitusjuomaveron nousu sekä makeisvero. Suurin tekijä alkoholittomien juomien nousuun on kuitenkin kahvin hinnan lähes 40 prosentin hinnannousu.

Veronmuutokset kiihdyttäneet kotoista inflaatiota

Hallituksen tekemät välillisten verojen muutokset ovat nostaneet kuluttajahintaindeksiä vuoden aikana noin 0,6 prosenttiyksikköä. Vuoden 2010 heinäkuun alussa ravintolaruuan arvonlisäveroa laskettiin 22 prosentista 13 prosenttiin. Samaan aikaan kaikkien muiden tavaroiden ja palvelujen arvonlisäveroa nostettiin yhdellä prosenttiyksiköllä. Näiden yhteenlaskettu laskennallinen vaikutus indeksiin

Taitettu indeksi tuo eläkkeisiin paremmat korotukset

Kirosanana vaalien alla hoettu indeksi onkin vaihteeksi edullinen eläkeläisille.

Vaalien alla keskusteltiin vilkkaasti työeläkkeiden taitetusta indeksistä. Työeläkkeet on sidottu indeksiin, jossa palkkaindeksillä on 20 prosentin ja kuluttajahintaindeksillä 80 prosentin paino. Aikaisemmin molempien paino eläkeindeksissä oli 50 prosenttia.

Useimpina vuosina palkkaindeksi on kehittynyt nopeammin kuin kuluttajahintaindeksi, ja näin eläkkeet ovat nousseet hitaammin kuin palkat. Tällä hetkellä Eu-

roopassa on meneillään talouden vaihe, jossa palkkojen nousu voi jäädä useana vuonna hitaammaksi kuin yleinen hintakehitys eli palkkojen reaalin ostovoima laskee. Tällöin taitettu indeksi nousee nopeammin kuin palkat ja on siis eläkeläisille edullinen.

Tämän hetken hinta- ja palkkaennusteiden mukaan taitettu indeksi nousee 1.1.2012 reilut 3,5 prosenttia, kun palkkojen vuosimuutos on samaan aikaan noin 2,5 prosenttia. Ensi vuoden alussa uusi hallitus saa hyvän lähdön ja keskustelu taitetun indeksin ongelmista voi laantua – ainakin hetkeksi.

Ilkka Lehtinen

oli vuositasolla 0,16 prosenttiyksikköä.

Vuoden 2011 alussa nostettiin sähkövero, kevyen polttoöljyn veroa ja virvoitusjuomaveron. Uutena valmisteverona tuli vuoden alussa voimaan makeisvero. Bensiinin ja dieselin polttoainevero aleni hieman, koska niihin sekoitettiin halvemman verokohtelun polttoaineita.

Kiinteistövero nostettiin vuonna 2010. Tämä aiheuttaa vuoden 2011 aikana nousua hoitovastikkeisiin sekä vuokriin. Suurin indeksivaikutus oli sähköveron nousulla, lähes 0,2 prosenttiyksikköä. Makeisvero nosti kuluttajahintaindeksiä 0,1 prosenttiyksikön verran. Suurin korotus tuli jäätelölle. Jäätelöpaketin hinta on noussut vuodessa lähes 35 prosenttia puolestatoista eurosta reiluun kahteen euroon paketilta.

Muissa tavaroissa ja palveluissa maltillista nousua

Energian, asumisen, ravinnon ja verojen vaikutus maaliskuun 3,3 prosentin kuluttajahintaindeksiin vuosimuutoksesta oli 2,7 prosenttiyksikköä. Muiden tavaroiden ja palvelujen hinnannuutosten vaikutus oli 0,6 prosenttiyksikköä. Huonekalujen ja muiden kodin kalusteiden, henkilöautojen ja julkisen liikenteen hinnannousujen vaikutus oli kylläkin noin 0,1 prosenttiyksikköä.

Muista pienimmistä nousuvaikutuk-

sista voidaan mainita tupakan, vaatteiden, päivähoidon ja vakuutusten hintojen nousut. Kunkin indeksivaikutus oli noin 0,03 prosenttiyksikköä.

Paineita inflaation kiihtymiseen edelleen

Tutkimuslaitosten ennusteet tämän vuoden keskimääräiseksi inflaatioksi vaihtelevat 3–3,5 prosentin välillä. Maaliskuun 3,3 prosentin inflaatio ei tule olemaan vielä huippu. Jos katsotaan viime vuoden kehitystä ja näköpiirissä olevia hintojen korotuspaineita – ravinto, raaka-aineet, palkat, korot jne. – saattaa inflaatio rikkoa heinäkuun helteillä neljän prosentin rajan.

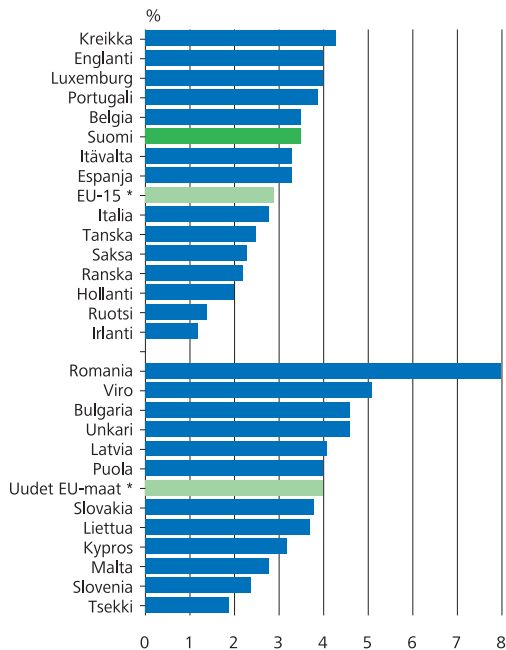
Myös pitkällä aikavälillä energian hinta tulee nousemaan. Se johtuu lisääntyvästä kysynnästä ja vähenevästä tarjonnasta. Samoin käy ruuan maailmanmarkkinahinnoille.

Uutena piirteenä on Aasian ja muiden kehittyvien maiden elintason nousun aiheuttama lisääntyvä kysyntä. Perinteisesti halpojen tuotteiden – vaatteiden, kodinkoneiden, elektroniikan – hinnat uhkaavat nousta jatkossa kysynnän lisääntyessä niiden valmistusmaissa. ■

Kirjoittaja on Tilastokeskuksen hinnat ja palkat -yksikön kehittämisspäälikkö.

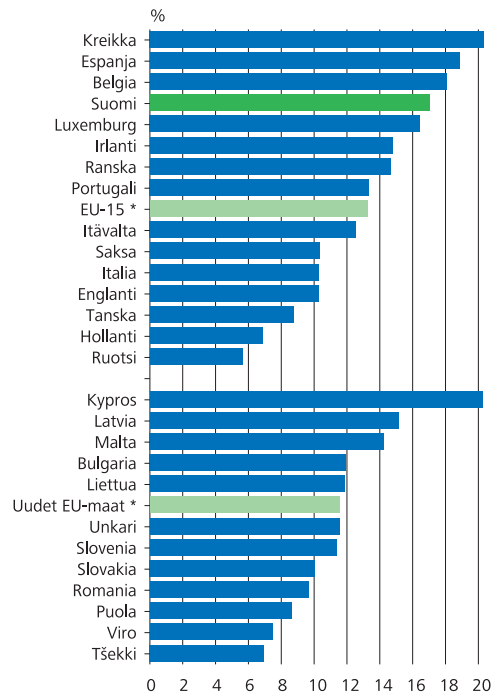
Huhtikuun inflaatiosta sivulla 45.

Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutos, maaliskuu 2011

Kuvio 1

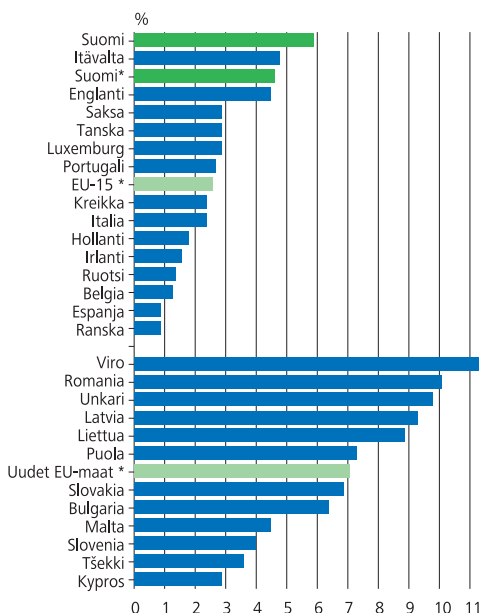
Energiatuotteiden vuosimuutos EU-maissa, maaliskuu 2011

Kuvio 2

Suomessa hintapaineita, Ruotsissako ei

Ruuan hintojen vuosinousu EU-maissa, maaliskuu 2011

*Suomi ilman verojen korotuksia
Kuvioiden lähde: Eurostat

Kuvio 3

Kuluttajahintojen nousu on Suomessa tällä hetkellä nopeampaa kuin vanhoissa EU-maissa keskimäärin (Kuvio 1). Meillä sysätään syy inflaatiosta energian ja ruuan globaalille hintojen nousulle. Mielenkiintoista on, miksi sama paine ei näytä koskevan Ruotsia, Saksaa tai Ranskaa.

Energiatuotteiden hinnat ovat nopeassa nousussa koko Euroopassa (Kuvio 2). Keskimääräinen vuosinousu on reilut 12 prosenttia. Tässäkin mielenkiinto kohdistuu Ruotsiin, jossa energiatuotteiden vuosinousu on vajaan kuusi prosenttia. Vaikka Suomessa energiatuotteiden hintojen noususta puhdistettaisiin verojen nousun osuus, jää markkinahintojen vuosinousuksi vajaa 12 prosenttia.

Rajuimman hintakehityksen maissa on energiaveroja nostettu viimeisen vuoden aikana. Energian hintojen

nousussa vanhojen ja uusien EU-maiden välillä ei ole suuria eroja.

Suomi ykkönen ruuan hinnannousussa

Suomessa ruuan hinta on selkeästi nopeimmassa nousussa vanhoista EU-maista (Kuvio 3). Uusien jäsenmaiden joukossakin Suomi sijoittui keskikastiin.

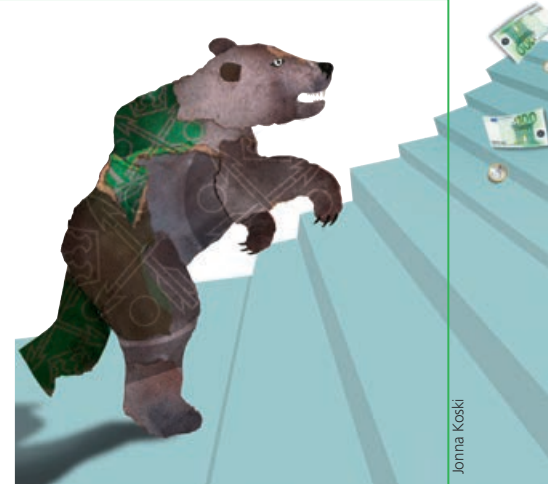
Vaikka Suomen vuosimuutoksesta poistettaisiin makeis- ja virvoitusjuomaveron sekä ruuan alv:n korotusvaikutus, olisi sijoitus edelleen kärkiluokkaa vanhojen EU-maiden joukossa.

Mielenkiintoista on jälleen Ruotsin hidas ruuan hintojen kehitys. Ehkä meidän pitäisi tuoda enemmän elintarvikkeita Ruotsista. ■

Ilkka Lehtinen

Veropeli – budjetin paikkausta vai talouskasvua

Inflaatioasiantuntija Ilkka Lehtisen kehittämällä alv-pelillä voi kokeilla, minkälaisia vaikutuksia erisuuruksilla arvonlisäveron muutoksilla on valtion tuloihin ja kuluttajahintaindeksiin.

Jonna Koski

Valtion budjetin tasapainottamisessa oli vaalien alla keskustelussa esillä yhtenä keinona arvonlisäveron korotus kahdella prosenttiyksiköllä. Miten korotus vaikuttaisi inflaatioon ja verotuloihin? Se selviää yksinkertaisella alv-pelillä, jolla voidaan laskea eri alv-verokantojen muutosten vaikutus kuluttajahintaindeksiin ja valtion budjettiin.

Laskelma perustuu nykyiseen kuluttajahintaindeksiin ja alv-kertymään. Laskelmat eivät ole aivan täsmällisiä, mutta antavat riittävän tarkan kuvan verokannan muutoksen vaikutuksista. Laittamalla malliin halutut alv-prosentit eri hyödykeryhmille, malli laskee välittömästi kuluttajahintojen muutoksen, indeksivaikutuksen ja eurovaikutuksen valtion budjettiin. Seuraavassa on kaksi erimerkkilaskelmaa:

Esimerkissä A kaikkia alv-kantoja nostetaan kahdella prosenttiyksiköllä.

Esimerkissä B siirrytään kolmeen verokantaan – 0, 10 ja 25 prosenttia – siten, että ravinto, ravintolaruokailu sekä kaikki palvelut siirtyvät 10 prosentin verokantaan ja kaikki muut nykyisen 23 prosentin verokannan tavarat nousevat 25 prosenttiin.

Esimerkissä A kuluttajahintaindeksi nousee 1,2 prosenttia ja valtion tulot kasvavat 1,25 miljardilla eurolla. Tällä ratkaisulla kulutuskysyntä heikkenee ja työllisyys huononee. Lisäksi valtion tulojen kasvua syövät budjetin indeksidonnaisuudet ja kasvavat eläkemenot. Näitä vaikutuksia ei ole näissä laskelmissa huomioitu.

Esimerkissä B kuluttajahintaindeksi laskee 0,3 prosenttia ja valtio menettää verotuloja 260 miljoonaa euroa. Kulutuskysyntä kasvaa ja työllisyys paranee, varsinkin palvelualoilla. Palvelujen hinnat laskevat reilut 10 prosenttia. Valtion

verotulojen laskua pienentää budjetin indeksidonnaisuudet ja säästöt eläkemenoissa. Näitäkään vaikutuksia ei ole näissä laskelmissa huomioitu.

Ongelmana on EU:n suhtautuminen muuttuviin alv-kantoihin. Suurin ongelma voisi tulla palvelujen verokannan laskeutumisesta nykyisestä 23 prosentista 10 prosenttiin. Valtiovarainministeriö on ollut huolissaan kotimaisen tuotannon ja tuontitavaroiden alv-kohtelusta. Kulutustavarat ovat ruokaa lukuun ottamatta lähes kaikki tuontia, palvelut pääosin kotimaista työtä. Jos ollaan huolissaan työllisyydestä, (tuonti)tavaroiden arvonlisäveroa tulisi nostaa ja palvelujen laskea.

Ilkka Lehtinen

Alv-peliä voi käyttää

Tieto&trendit -lehden nettisivulla:

<http://tilastokeskus.fi/tietotrendit/alvpeli>

Alv-peli: esimerkkilaskelmat A ja B

Vero nyt	A: 2 %-yksikön nousu kaikissa verokannoissa			B: Normaali nousee 25 %:iin ja kaikkien muiden tavaroiden ja palveluiden alv on 10 %		
	Hintojen muutos, %	Indeksi- vaikutus	Valtion verotulojen muutos, milj. euroa	Hintojen muutos, %	Indeksi- vaikutus	Valtion verotulojen muutos, milj. euroa
Normaali 23 %	1,6	0,66	714	1,6	0,66	714
Palvelut 23%	1,6	0,08	87	-10,6	-0,52	-563
Kaupparuoka 13 %	1,8	0,25	238	-2,7	-0,38	-357
Ravintolaruoka 13 %	1,8	0,08	84	-2,7	-0,12	-125
Muut 9 %	1,8	0,14	130	0,9	0,07	65
		yht. 1,2	yht. 1 253		yht. -0,3	yht. - 266

Markku Pankasalo ja Samuli Rikama

Rahoitus rassaa kasvuyrityksiä

Yritystoiminnan perusedellytyksen, rahoituksen, niukkuus voi ehkäistä hyvien liiketoiminta-ideoiden toteutuksen. Tilastokeskuksen tuore selvitys osoittaa, että rahoitusongelmia on erityisesti nuorilla ja kasvavilla yrityksillä, joiden toiminta ei välttämättä ole vielä vakiintunut.

Taloudellisen hyvinvoinnin kannalta dynaamiset kasvuyritykset ovat keskeisessä asemassa. Niiden toiminta synnyttää parhaimmillaan uusia ja toisiaan tukevia ideoita, tuotteita ja yrityksiä, jotka luovat myös työpaikkoja.

Tuore, lähes kaikissa EU-maissa toteutettu yritys-kysely selvitti yritysrahoituksen saatavuutta vuonna 2007 eli ennen talouden äkillistä romahdusta sekä vuonna 2010, jolloin talouskriisin akuutti vaihe oli jo historiaa.

Yrityksiltä tiedusteltiin, mistä lähteistä ja minkälaista rahoitusta on haet-

tu ja onko rahoitus myönnetty. Selvityksen keskeisenä kohteena olivat kasvuyritykset, erityisesti enintään viiden vuoden ikäiset, voimakkaasti kasvaneet ns. gaselliyritykset.

Talouskriisi laimensi IT-yritysten lainausintoa

Ennen talouskriisiä vuonna 2007 sekä kriisin jälkeen vuonna 2010 rahoitusta hakeneiden yritysten määrä säilyi jotakuinkin ennallaan. Noin puolet yrityksistä ilmoitti hakeneensa rahoitusta näinä vuosina.

Toimialoitain aineisto paljastaa kuitenkin selviä eroja (Kuvio 1). Rakennusalan yrityksistä kolmannes haki rahoitusta vuonna 2007, eli rahoitusta hakeneiden osuus oli selvästi muita toimialoja pienempi. Vuonna 2010 rahoituksen tarve rakennusallalla vilkastui selvästi ja lähes puolet yrityksistä ilmoitti hakeneensa rahoitusta.

Yrityspalveluiden ja etenkin tietotekniikkapalveluiden toimialoilla rahoitusta haettiin keskimääräistä useammin kumpanakin vuotena. Tietotekniikkapalveluissa yritykset hakivat vuon-

Kasvuyrityksiä ja gaselleja

EU:n komissio samoin kuin monet muutkin politiikan tekijät ovat kiinnostuneet ja huolissaan rahoituksen saatavuudesta erityisesti pienissä ja dynaamisissa yrityksissä. Nämä yritykset muodostavat uudistuvan ja talouden kannalta keskeisen voimavaran useissa EU-maissa. Keskeinen kysymys on: rajoittaako rahoituksen saatavuus näiden yritysten toimintaa, kasvua ja innovointia.

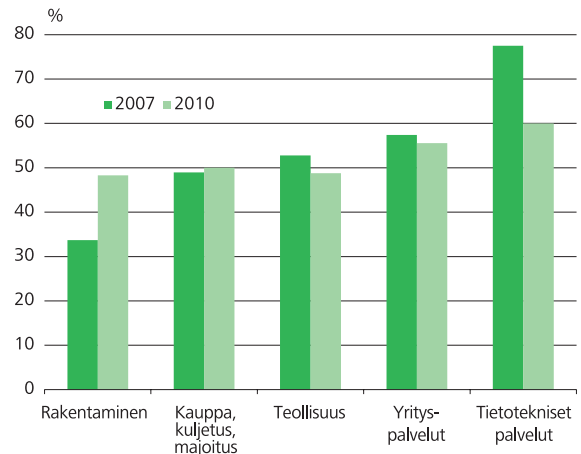
Lähes kaikissa EU-maissa viime vuonna toteutettu EU-komission osittain rahoittama kysely selvitti rahoituksen saatavuutta vuosina 2007 ja 2010. Kattavaa vertailutietoa eri EU-maiden tilanteesta on saatavissa myöhemmin tänä vuonna.

Kyselyn tavoitteena oli selvittää rahoituksen saatavuutta ja siihen liittyviä ongelmia erityisesti kasvuyrityksissä ja nuorissa nopeasti kasvavissa yrityksissä eli gaselleissa. Kasvuyrityksiksi on luokiteltu yritykset, joiden henkilöstömäärä on kasvanut vähintään 20 prosenttia vuodessa kolmena peräkkäisenä vuotena. Gaselliyrityksiä puolestaan ovat nuoret, enintään viiden vuoden ikäiset kasvuyritykset.

Tulokset perustuvat 500 vastanneen pk-yrityksen tietoihin, jotka työllistivät 10–250 henkilöä vuonna 2005 seuraavilla toimialoilla: teollisuus, rakentaminen, yrityspalvelut, kauppa, kuljetus, majoitus sekä tietotekniikkapalvelut.

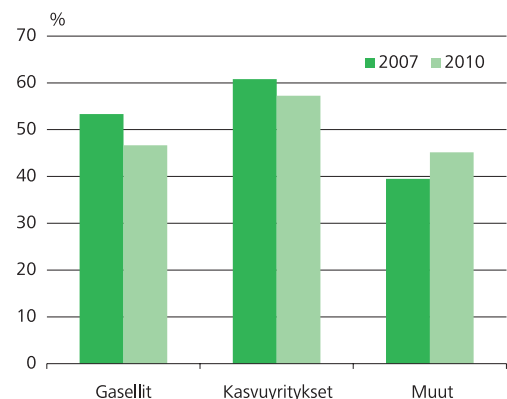
Kasvuyrityksiä vastanneista oli 227, nuoria nopeasti kasvavia gaselleja 45 ja muita yrityksiä 228. Tuloksia tulkittaessa on pidettävä mielessä, että etenkin gaselliyritysten joukko oli melko pieni.

Rahoitusta hakeneiden yritysten osuus toimialoittain 2007 ja 2010

Kuvio 1

Rahoitusta hakeneiden yritysten osuus yritystyypeittäin 2007 ja 2010

Kuvioiden lähde: Rahoituksen saatavuus -kysely. Tilastokeskus

Kuvio 2

na 2007 erityisen aktiivisesti rahoitusta – lähes 80 prosenttia yrityksistä teki niin – mutta talouskriisi näyttää vähentäneen alan yritysten intoa hankkia ulkopuolista rahoitusta. Kuitenkin vuonna 2010 tietotekniikkayritykset olivat edelleen selvästi aktiivisin toimialaryhmä rahoituksen haussa.

Kasvuyritysten elinehto

Kasvuyritysten sekä nuorten nopeasti kasvavien gaselliyritysten rahoituksen tarve on keskiarvoa suurempi. Ne hakivat-

kin rahoitusta selvästi muita yrityksiä useammin sekä vuonna 2007 että 2010. Tänä aikana kuitenkin sekä kasvuyritysten että gasellien rahoituksen haku hiipui, kun se muilla yrityksillä oli kriisin jälkeen selvässä kasvussa (Kuvio 2).

Pankkien merkitys gaselleille vähentynyt

Pankkirahoituksen merkitys on keskeinen suomalaisessa rahoitusjärjestelmässä. Vuosina 2007 ja 2010 yli puolet rahoitusta hakeneista yrityksistä haki lai-

narahoitusta pankista. Lainaa hakeneiden gaselliyritysten määrä väheni kuitenkin huomattavasti vuonna 2010.

Leasing on toinen merkittävä rahoituksen muoto, jota haki lähes puolet rahoitusta hakeneista yrityksistä. Gaselliyritysten joukossa leasingin osuus oli erityisen suuri, noin 60 prosenttia rahoitusta hakeneista. Muiden yritysten osalta leasingin merkitys on vähentynyt vuonna 2010 noin 40 prosenttiin.

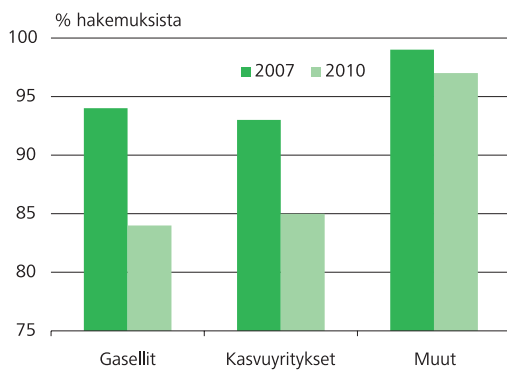
Muilta osin rahoitus on pirstaloitunut useisiin eri lähteisiin, joiden osuudet ovat pieniä. Oman pääoman eh-

Haetun rahoituksen tärkeimmät lähteet 2007 ja 2010 (% rahoitusta hakeneista yrityksistä)

	Pankkilaina		Leasing	
	2007	2010	2007	2010
Gasellit	58	38	58	62
Kasvuyritykset	51	53	52	53
Muut	61	62	48	38
Yhteensä	56	56	51	48

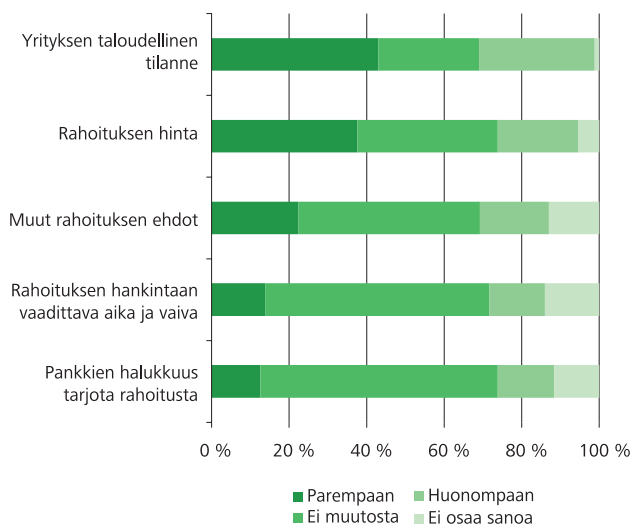

Hakemuksen mukaisesti myönnetty rahoitus

Kuvio 3

Rahoituksen saatavuuteen liittyvien tekijöiden muutos 2007–2010

Kuvio 4

toisen rahoituksen merkitys oli kaikilla yritystyypeillä pieni, alle 10 prosenttia haetuista rahoituskerroista.

Yritysrahoituksessa vuonna 2010 tapahtunut merkittävä muutos oli yrityk-

sen omistajilta ja johdolta haetun rahoituksen suosion selvä kasvu erityisesti kasvuyrityksissä.

Vuosien 2007 ja 2010 kehitys heijastuu erityisesti gasellirytysten hakeman

rahoituksen lähteissä. Pankkien merkitys niille väheni huomattavasti, enää alle 40 prosenttia niistä haki pankkirahoitusta vuonna 2010. Vastaavasti muiden rahoituslähteiden – kuten leasingin – merkitys niille korostui (Taulukko 1).

Rahoituksen ehdot tiukentuneet

Vuonna 2007 yli 90 prosenttia rahoitus-hakemuksista hyväksyttiin ja rahoitus myönnettiin hakemuksen mukaisesti.

Rahoitusmarkkinoiden kiristyneen kontrollin ja riskinhallinnan seurauksena osuus on jonkin verran pienentynyt vuonna 2010 haetussa rahoituksessa (Kuvio 3).

Etenkin kasvuyritysten ja gasellien tilanne on heikentynyt vuodesta 2007. Vuonna 2010 reilut 80 prosenttia näiden yritysten rahoituksesta myönnettiin hakemuksen mukaan, kun vastaava osuus vuonna 2007 oli vielä yli 90 prosenttia.

Vuonna 2007 pankkilainojen hylkäysten yleisimmät syyt olivat riittämättömät vakuudet sekä liian suuri liiketoimintariski. Vuonna 2010 ongelmia aiheuttivat riittämätön oma pääoma sekä edelleen vakuuksien puute.

Yleisin syy, jonka takia lainarahoitusta hakeneet yritykset päätyivät hylkäämään annetun lainatarjouksen, oli liian korkea korkotaso – etenkin vuonna 2007.

Rahoituksen hinta valopilkkuna

Rahoitusmarkkinat ovat eläneet myller-ryksessä viime vuodet. Taluskriisin seurauksena korkotaso on laskenut poikkeuksellisen alas, mikä näkyy myös yritysten antamissa arvioissa korkotason kehittymisestä parempaan suuntaan.

Samanaikaisesti yritysten taloudellisen tilanne on kohentunut selvästi yleisemmin kuin heikentynyt viimeisten

Rahoitusta aiotaan hakea seuraavan kolmen vuoden aikana seuraaviin tarkoituksiin, osuus rahoituksen hakemista suunnittelevista yrityksistä (%)

	Käyttöpääoma	Kasvu kotimaassa	Viennin rahoittaminen	T&k -toiminta	Fuusiot ja yrityskaupat	Kansainväliset toiminnot
Teollisuus	48	72	24	18	11	24
Rakentaminen	46	63	9	9	6	11
Kauppa, kuljetus, majoitus	40	69	4	4	15	13
Tietotekniset palvelut	38	46	15	35	19	19
Yrityspalvelut	42	54	8	15	38	27
Gasellit	40	72	16	12	24	24
Kasvuyritykset	48	67	15	15	15	21
Muut	38	62	8	11	14	12
Kaikki yritykset	43	65	12	13	15	18

Taulukko 2

kolmen vuoden aikana (Kuvio 4).

Monet rahoitukseen liittyvät tekijät, kuten pankkien halukkuus tarjota rahoitusta tai sen hankintaan vaadittava aika ja vaiva, ovat pysyneet pääpiirteissään ennallaan.

Kasvuyritykset ja gasellyritykset näkevät selvästi muita yrityksiä positiivisemmin yrityksen taloudellisen tilanteen kehityksen viimeisten kolmen vuoden aikana. Noin puolet näistä yrityksistä arvioi taloudellisen tilanteensa parantuneen ja vain vajaa kolmannes arvioi sen heikentyneen.

Huomattava osa, eli yli viidennes kasvuyrityksistä sekä gaselleista, on sitä mieltä, että pankkien halukkuus tarjota rahoitusta kehittyi huonompaan suuntaan vuosien 2007 ja 2010 välillä. Toisaalta melko moni kasvuyritys koki pankkien rahoitushalukkuuden kasvaneen (Kuvio 5).

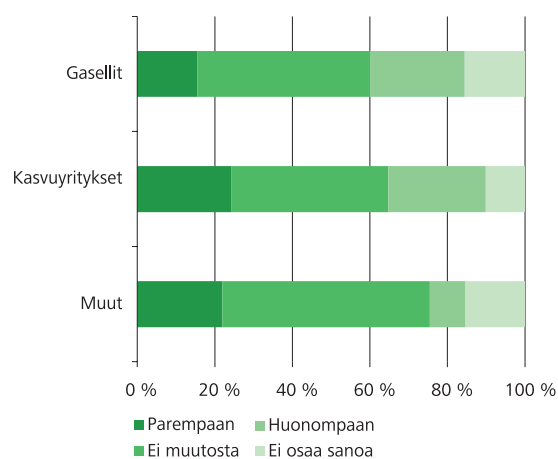
Tilanne on rahoituksen osalta ilmeisesti polarisoitunut siten, että pankit analysoivat aiempaa tarkemmin kasvuyritysten toimintaedellytyksiä rahoituspäätöksiä tehdessään. Tällöin luonnollisesti hyvät yritykset erottuvat selkeämmin huonommista ja riskipitoisemmista.

Takaaja tarvitaan

Keskimäärin 14 prosentilla haetuista lainoista oli takaaja. Kasvuyrityksien toiminnan riskialttuus heijastui myös vaadittujen takauksien määrässä, sillä noin viidenneksellä näiden yritysten lainoista oli takaaja.

Vuosien 2007 ja 2010 välillä ei kokonaistasolla ollut eroja takauksien yleis-

Pankkien halukkuus tarjota rahoitusta, muutos 2007–2010

Kuvio 5

Taulukoiden ja kuvioiden lähde: Rahoituksen saatavuus -kysely. Tilastokeskus

syydessä. Sen sijaan sekä rakentamisen että yrityspalveluiden toimialoilla takaukset olivat selvästi yleistyneet finanssikriisin jälkeen.

Pääomarahoitusta kiinnostaa

Noin puolet yrityksistä suunnittelee hankkivansa rahoitusta seuraavien kolmen vuoden aikana. Noin kaksi kolmesta rahoituksen hakemista suunnittelevasta yrityksestä aikoo turvautua lainarahoitukseen – kasvuyritykset ja gasellit selvästi harvemmin, näistä hieman yli puolet aikoo hakea lainaa.

Sen sijaan viidennes rahoituksen hakemista suunnittelevista kasvuyrityksistä ja gaselleista aikoo hakea oman pääoman ehtoista rahoitusta, kun vastaava osuus muissa yrityksissä on alle 15 pro-

senttia. Myös muuntotyypin kuin laina- tai oman pääoman ehtoisen rahoituksen hakeminen on suositumpaa kasvu- ja gasellyritysten suunnitelmissa.

Kaikki yritykset aikovat käyttää rahoitusta kotimaiseen kasvuun sekä käyttöpääomana (Taulukko 2). Teollisuusyrityksiä kiinnostaa kasvu kotimaassa sekä viennin ja toiminnan kansainvälistymisen rahoittaminen.

Tietotekniikkayritykset aikovat hankkia lähivuotina rahoitusta tutkimus- ja kehittämistoimintaansa selvästi muita toimialoja yleisemmin. Yrityspalveluita tarjoavat yritykset aikovat rahoittaa etenkin fuusioita sekä kansainvälistymistään. ■

Kirjoittajat työskentelevät asiantuntijoina Tilastokeskuksen yritysten rakenteet -yksikössä.

Suomi ja Tanska ovat väestöltään suurin piirtein yhtä suuret. Talouden rakenne on kuitenkin erilainen. Tanskassa pk-yrityssektorin merkitys on suuri, kun Suomessa suhteellisesti merkittävämpiä ovat suuryritykset.

Tanskassa yrityspalvelut työllistävät huomattavasti enemmän henkilöstöä kuin Suomessa. Meillä puolestaan teollisuuden merkitys muihinkin EU-maihin verrattuna on poikkeuksellisen suuri.

Rahoitustarve Tanskassa kasvanut

Yritysrahoituksen saatavuus -kyselyn mukaan tanskalaisten ja suomalaisten yritysten tilanne oli monelta osin samantyyppinen. Vuonna 2010 molemmissa maissa kasvuyrityksistä lähes 60 prosenttia oli hakenut rahoitusta. Tanskassa vielä tätäkin yleisemmin rahoitusta hakivat nuoret nopeasti kasvavat yritykset eli gasellit. Suomessa gasellyritykset hakivat lainoja samaa tahtia kuin muut yritykset keskimäärin mutta selvästi harvemmin kuin kasvuyritykset.

Tanskassa rahoituksen tarve hake-

muksilla mitattuna on selvästi kasvanut vuodesta 2007 kaikissa yritystyypeissä. Suomen osalta tilanne on säilynyt vuosina 2007 ja 2010 lähes ennallaan.

Tanskassa rahoitustarpeen lisääntyminen heijastuu lainarahoituksen, pääomarahoituksen sekä muun rahoituksen – kuten leasingin – suosion kasvuna. Suomessa vastaavasti lainarahoituksen ja pääomarahoituksen suhteellinen merkitys kasvoi hieman.

Hanat tiukassa gaselleille

Tanskan talouden heikentynyt tilanne näkyy myös myönnettyissä lainoissa. Tanskalaisista yrityksistä vain noin 65–70 prosenttia ilmoitti saaneensa hakemuksensa mukaisen lainan. Suomessa myönnettiin selvästi useammin lainoja hakemuksen mukaisesti. Tosin tätä saattaa selittää se, että Tanskan kyselyyn kuului myös huomattava määrä pieniä yrityksiä.

Suomessa erot yritystyypeittäin olivat kuitenkin huomattavat: nuoret nopeasti kasvavat yritykset saivat lainarahoitusta hakemuksensa mukaisesti sel-

västi harvemmin kuin muut yritykset. Myös kasvuyritysten oli vaikeampaa saada lainaa toiveiden mukaisesti kuin muiden yritysten.

Suomalaiset satsaavat kotimaiseen kasvuun

Noin puolet yrityksistä Suomessa aikoo hakea rahoitusta seuraavien kolmen vuoden aikana, Tanskassa selvästi harvempi yritys. Mikäli rahoitusta aiotaan hakea, noin neljä viidestä yrityksestä sekä Tanskassa että Suomessa aikoo turvautua lainarahaan. Oman pääoman ehtoista rahoitusta ja muita rahoituslähteitä käyttäisi noin joka viides yritys.

Yritystoiminnan menestyksen kannalta on oleellista, mihin yritys aikoo panostaa ja mihin toimintoihin investoidaan. Seuraavien kolmen vuoden tähtäimellä suomalaiset yritykset aikovat panostaa selvästi voimakkaammin kotimaiseen kasvuun kuin tanskalaiset yritykset. Myös investoinnit kansainvälistymiseen olivat suomalaisyrityksille tanskalaisia tärkeämpiä.

Markku Pankasalo ja Samuli Rikama

Suomessa myönnetään rahoitusta auliimmin kuin Tanskassa

Tanskassa yritykset hakivat selvästi useammin rahoitusta vuonna 2010 kuin vuonna 2007. Suomessa tilanne ei muuttunut. Suomalaisyrityksille myönnetään lainoja selvästi yleisemmin kuin Tanskassa, mutta kasvuyritysten asema rahoitusmarkkinoilla on heikompi kuin muiden yritysten.

Vertailua varauksin

Tanskan ja Suomen Rahoituksen saatavuus -kyselyjen tietosisällöt olivat yhtenevät. Tanskassa tutkittu yritysjoukko oli moninkertainen Suomeen verrattuna; Tanskassa vastanneita yrityksiä oli 2 265, Suomessa vastaavasti 500 yritystä. Hankkeet olivat osittain EU:n rahoittamia.

Lisäksi tanskalaiset sovelsivat nuoriin nopeasti kasvaviin yrityksiin hieman eri määritelmää, johon kuului 5–249 henkeä työllistäneet yritykset vuonna 2005, kun Suomessa alaraja oli EU:n määritelmän mukainen 10 henkeä. Lisäksi kyselyjen ajankohta poikkesi jonkin verran.

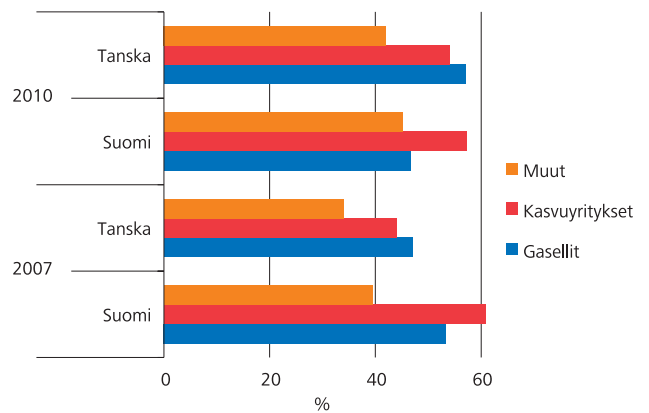
Tanskan tulokset on painotettu yrityspopulaatiolla vastaamaan valittua perusjoukkoa. Em. menetelmällisistä ja peittävyyseroista johtuen maiden välisien tuloksien vertailukelpoisuutta voidaan siis pitää vain suuntaa antavana.

Tanskalaisista yrityksistä puolet aikoo rahoittaa käyttöpääomaansa ja melko moni myös vientiä varsinaisten investointien sijasta. Tämä saattaa heijastaa heikentynyttä rahoitus- ja kannattavuus-tilannetta tanskalaisissa yrityksissä. ■

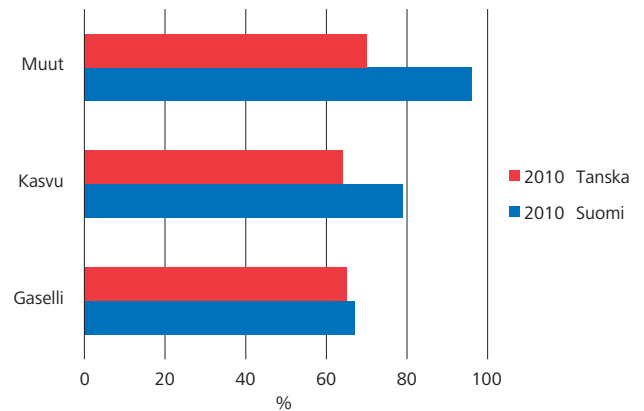
Lehtikuva Oy

Rahoituksen haku yritystyyppittäin Suomessa ja Tanskassa

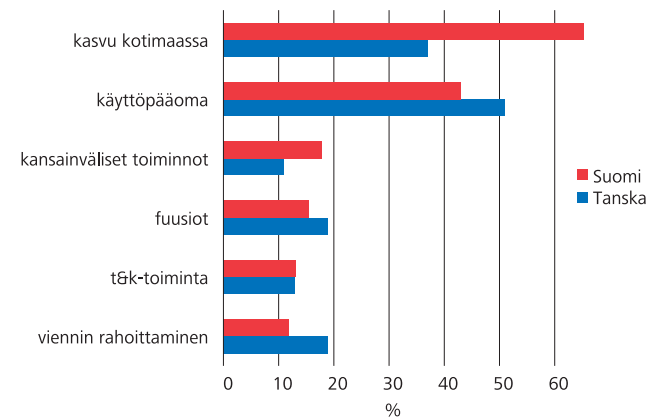
Kuvio 1

Hakemuksen mukaan myönnetty lainarahoitus Suomessa ja Tanskassa 2010

Kuvio 2

Yritykset aikovat hakea rahoitusta seuraavien kolmen vuoden aikana seuraaviin tarpeisiin

Kuvioiden lähde: Rahoituksen saatavuus -kysely. Tilastokeskus, Tanskan tilastovirasto.

Kuvio 3

Suomessa oli kaikkiaan 691 kasvuyritystä vuosina 2006–2009. Yhteensä ne loivat 51 164 työpaikkaa, mikä vastasi lähes puolta työllisyyden lisäyksestä. Kasvuyritykseksi luetaan OECD:n ja Eurostatin määritelmän mukaisesti vähintään 10 henkeä työllistävät yritykset, joiden keskimääräinen työllisyyden vuosikasvu seuraavana kolmena vuotena ylittää 20 prosenttia. Kasvuyritysten osuus kaikista vähintään kymmenen henkeä työllistävästä yrityksistä kyseisinä vuosina oli 4,8 prosenttia. Tiedot käyvät ilmi työ- ja elinkeinoministeriön huhtikuussa julkaisusta Kasvuyrityskatsauksesta.

Kasvuyrityksistä yli puolet on alle 10 vuoden ikäisiä ja 30 prosenttia alle 5 vuotta vanhoja. Yli 25 vuotta vanhoja kasvuyrityksistä on vajaat 10 prosenttia. Lähtökooltaan kasvuyritykset ovat keskimäärin pienempiä kuin muut yritykset. Liki 60 prosenttia kasvuyrityksistä on lähtökohdaisesti alle 20 työntekijää työllistäviä.

Valtaosa toimii palvelualoilla

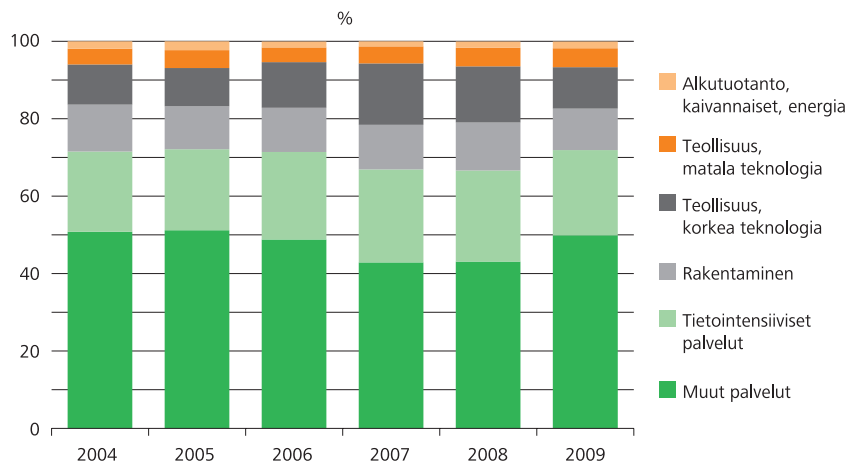
Seitsemän kymmenestä kasvuyrityksestä toimii palvelualoilla. Viidennes toimii tietointensiivisillä palvelualoilla kuten atk-, tutkimus- ja suunnittelupalveluissa ja muilla palvelualoilla noin puolet. Koko yrityskannan toimialajakaumaan verrattuna kasvuyritysten osuus on suurempi erityisesti tietointensiivisissä palveluissa. Lähes joka kymmenes yritys tietointensiivisissä palveluissa luokitellaan kasvuyritykseksi. Vähiten kasvuyrityksiä kaikista toimialan yrityksistä on keskitasoa matalamman teknologian teollisuustoimialoilla sekä alkutuotannossa, kaivannaisalalla ja energiahuollossa.

Kasvuyrityksistä miltei puolet toimii Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) alueella. Niiden suhteellinen osuus koko Uudenmaan yrityskannasta on reilu 6 prosenttia. Myös Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Kainuun ELY-alueilla kasvuyrityksien suhteellinen osuus yrityskannasta on koko maan keskiarvoa suurempi.

Kasvuhakuisuutta vähemmän kuin muissa maissa

Kasvuhakuinen yrittäjyys ja kasvuyritysten osuus ovat Suomessa useimpia vertailukelpoisia maita alhaisemmal-

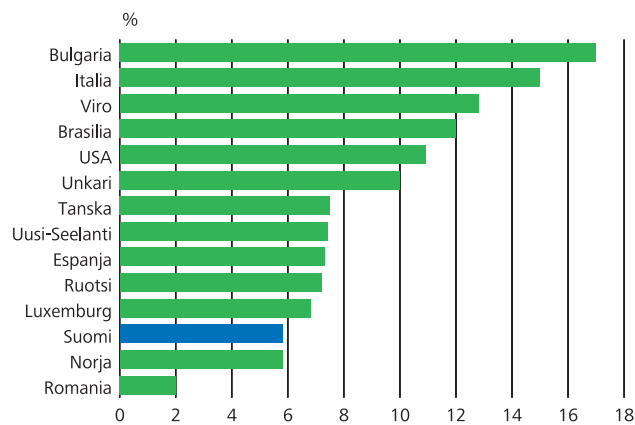
Kasvuyritysten toimialajakauma

Lähde: Kasvuyrityskatsaus.TEM, Tilastokeskus

Kuvio 1

Kasvuyritysten osuus yrityskannasta 2006

Lähde: Kasvuyrityskatsaus.TEM, OECD

Kuvio 2

Suomessa kasvuyritykset harvinaisia ja nuoria

la tasolla. *Global Entrepreneurship Monitor (GEM)* -kyselyn mukaan Suomi on yksi innovaatiovetoisten talouksien hännänhuipuista. GEM-kysely mittaa yrittäjyysaikomuksia, alkuvaiheen yrittäjyyttä ja kasvuhakuisuuden osuutta. Esimerkiksi Norjassa niiden osuus, jotka aikovat työllistää viiden vuoden päästä vähintään 20 henkeä, on yli kaksin- ja Israelissa yli kolminkertainen.

Toteutunut kasvu eli kasvuyritysten

osuus maittain käy ilmi OECD:n laskelmista kuviossa 2. Suomella kasvuyritysosuus oli vuonna 2006 monia muita kehittyneitä maita alhaisempi. Tässä suhteessa Suomi ei kuitenkaan poikkea merkittävästi esimerkiksi Norjasta. ■

Lähde: Kasvuyrityskatsaus. Työ- ja elinkeinoministeriö, *Measuring Entrepreneurship: A Digest of Indicators, 2009 edition. OECD*

Pekka Lith

Yksityinen hoiva-ala kasvaa ripeästi

Yritykset ja järjestöt tuottavat lähes puolet kuntien järjestämisvastuulla olevasta vanhusten ja erityisryhmien palveluasumisesta. Parin viime vuoden aikana etenkin kansainvälisessä omistuksessa olevat yritykset ovat lisänneet markkinaosuuttaan kuntien avautuvilla palvelumarkkinoilla. Suurten yritysten toiminta on herättänyt keskustelua kilpailun vääristymistä, taustalla on vaikeus erottaa asuminen ja varsinainen hoivapalvelujen tuotanto toisistaan.

Kunnat ja kuntayhtymät ostivat yksityisiä asiakaspalveluja 1,74 miljardilla eurolla vuonna 2009. Ostopalveluista kuntien osuus oli 95 prosenttia ja kuntayhtymien 5 prosenttia. Kuntayhtymillä on merkittävää palvelutuotantoa vain vammaisten laitoshuollossa. Edellistä vuodesta ostopalvelut kasvoivat yli yhdeksän prosenttia

eli lähes 150 miljoonaa euroa.

Asiakaspalvelut ovat kuntalaisille tarjottuja lopputuotepalveluja. Niitä koskevat tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoon. Yksityisten asiakaspalvelujen ostoissa on otettu kuitenkin huomioon kuntien ja kuntayhtymien saama viiden prosentin laskennalli-

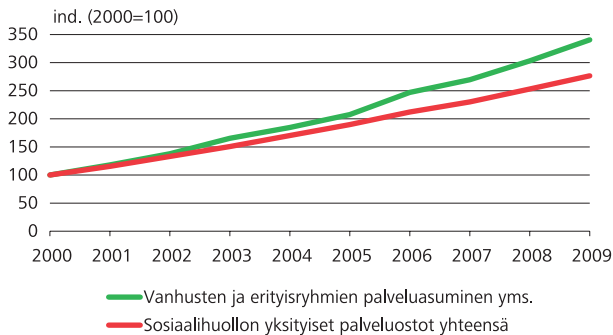
nen piilevän arvonlisäveron palautus yksityisistä sosiaali- ja terveystaluuissa.

Ostopalvelujen kasvu on ollut erityisen voimakasta vanhusten ja muiden erityisryhmien palvelutalo- ja asumispalvelutoiminnassa. Vuonna 2009 kuntien yksityiset ostopalvelut olivat palveluasumisessa 780 miljoonaa euroa. 2000-luvulla toimialan ostopalvelujen määrä on yli ▶

Lehtikuva Oy

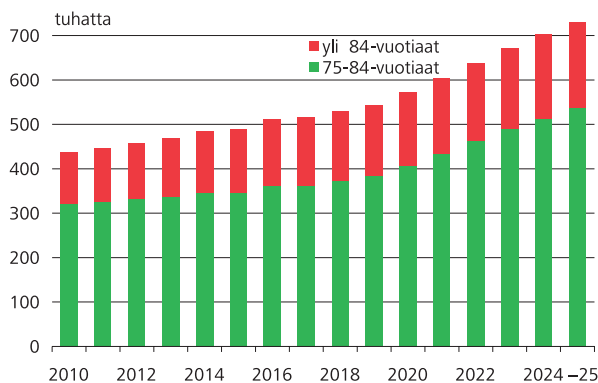
Yksityisiltä palveluntuottajilta ostettujen asiakaspalvelujen määrän kehitys kunnissa 2000–09

Lähde: Kuntien talous- ja toimintatilasto. Tilastokeskus, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith

Kuvio 1

75 vuotta täyttäneen väestön kehitys Suomessa 2010–2025

Lähde: Väestötilastot. Tilastokeskus

Kuvio 2

kolminkertaistunut (Kuvio 1). Kuntien laskennallisesta palvelukysynnästä yksityisten palveluntuottajien osuus on yli 40 prosenttia.

Kysyntä lisääntyy rajusti

Palveluasuntojen tarve lisääntyy tuntu- vasti lähivuosina, sillä vanhusten määrä ja suhteellinen osuus väestöstä kasvavat nopeasti. Tilastokeskuksen väestötilastojen mukaan 75 vuotta täyttä- neitä henkilöitä oli jo 427 000 vuonna 2009. Vuoteen 2025 mennessä heidän määränsä ennustetaan nousevan noin 730 000 henkilöön, eli lähes 13 prosenttiin väestöstä (Kuvio 2).

Väestön määrä lisääntyy kaikkein nopeimmin vanhimmissa ikäryhmissä. Ennusteiden mukaan 85–94-vuotiaiden

määrä kasvaa melkein kaksinkertaiseksi ja 95 vuotta täyttäneiden lähes kolminkertaistuu vuoteen 2025 mennessä. Sinänsä ihmisen vanheneminen ei lisää palveluasuntojen tarvetta, vaan taustalla on ikääntyvän väestön sairastavuuden kasvu ja toimintakyvyn heikkeneminen.

Dementia selittää palvelutarvetta

Dementia on merkittävin palvelutarpeeseen vaikuttava tekijä. Asiantuntijoiden mukaan Suomessa oli vuonna 2009 noin 93 000 keskivaikeasta dementiasta kärsivää 65 vuotta täyttä- nytä kansalaista. Kymmenen vuoden päästä heitä on yli 130 000. Dementia yleistyy ikääntymisen myötä. Keski- vaikeaa dementiaa on viidellä prosentilla 65–74-vuotiaista, 85 vuotta täyttäneis-

Kasvunäkymät ovat herättäneet pääomasijoittajien kiinnostuksen.

tä sitä esiintyy jo joka kolmannella.

Dementoituneet kärsivät muistihäiriöistä, mikä vaikeuttaa arkipäivästä selviytymistä. He tarvitsevat ulkopuolista apua ja ohjausta ympäri vuorokauden.

Myös tuki- ja liikuntaelinsairaudet li- säävät ongelmia. Palveluasuntojen kysyntää nostaa se, että yli puolet 75 vuot- ta täyttäneistä asuu yksin ja yksinasu- ven määrän ja suhteellisen osuuden odo- tetaan vain kasvavan jatkossa.

Kasvualustaa yksityisille yrityksille

Yksityisille hoiva-alan palveluntuottajille vanhushuollon palvelurakenteen muu- tokset ovat merkinneet uusia kasvumah- dollisuuksia. Kunnat eivät ole pystyneet lisäämään omaa palvelutuotantoaan riit- tävän nopeassa tahdissa. 2000-luvulla asumisen sisältävät yksityiset sosiaalipal- velut ovat yksi nopeimmin kasvavia toi- mialoja, mikä on seurausta kuntien pal- velutuotannon ulkoistamisesta.

Vuosina 1993–2008 yritysten mää- rä lisääntyi asumisen sisältävissä sosiaa- lipalveluissa keskimäärin yli 60 yrityk- sellä vuosittain Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan. Huip- puvuonna 2007 määrä lisääntyi yli 130 yrityksellä. Vuonna 2009 yritysten mää- rän kasvu tosin pysähtyi, vaikka toimi- alan liikevaihto ja henkilöstö jatkoivat reipasta kasvuaan taantumasta huoli- matta (Kuvio 3).

Ulkomaiset sijoittajat rynnistävät markkinoille

Hyvät kasvunäkymät ovat herättäneet ulkomaisten pääomasijoittajien kiinno- stuksen toimialaa kohtaan. Kansainväli- set toimijat ovat hankkineet omistuk- seensa keskusurilla yrityksiä, jotka ovat laajentaneet toimintaansa edelleen yri-

Suurimpien yritysten markkinaosuudet yksityisen palveluasumisen kokonaisliikevaihdosta mukaan lukien järjestöjen laskennallinen liikevaihto 2009

	Suurin yritys %	3 suurinta %	5 suurinta, %	Muut yritykset %	Järjestöt %
Palvelutalo- ja asumispalvelutoiminta yhteensä	5,8	12,2	14,3	39,5	46,2
– vanhusten palveluasuminen	6,3	10,8	12,4	33,6	54,0
– vammaisten palveluasuminen	40,5	50,4	52,6	8,2	39,2
– mielenterveysongelmallisten asuminen	5,9	14,0	18,2	57,4	24,4

Lähde: Verohallinto, PRH ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith

Taulukko 1

tysostoin. Pienet paikalliset hoiva-alan yritykset häviävät markkinoilta, kun yrittäjät lopettavat yritystoiminnan eläköitymisen tai yrityskaupan tuloksena.

Ulkomaisten yritysten ja pääomasijoittajien rantautumiseen suhtaudutaan ristiriitaisin tuntein. Yksityisten sijoittajien tulo markkinoille nähdään usein vain kielteisenä asiana, vaikka yritystoiminnassa tulisi panostaa enemmän riskiottovalmiuden ja -kyvyn kehittämiseen. Nämä asiat eivät ole yrityskulttuurin vahvuuksia Suomessa, jossa ongelmana on riskirahoitusmarkkinoiden pienuus.

Keskimääräisen yrityskoon kasvu ja riittävät taloudelliset voimavarat lisäävät myös toiminnan luotettavuutta sosiaalihuollon asumispalveluissa, joissa 10-15 paikan palveluyksikkö on melko pieni. Pienten paikallisten yritysten ja järjestöjen ongelmina ovat rajalliset voimavarat ja riippuvuus yhdestä kuntaostajasta, mikä saattaa aiheuttaa uskottavuusongelmia toiminnan jatkuvuudesta.

Asumisen sisältävissä sosiaalipalveluissa pk-yrittäjyyteen liittyvät riskit kulkevat käsi kädessä myös kiinteistöihin liittyvien riskien kanssa. Jatkossa olisikin toivottavaa, että yritystoiminnan aikaisen vaiheen ja kasvuvaiheen pääomarahoitusta kanavoituisi enemmän myös pienille ja keskisuurille yrityksille, mikä tukisi osaltaan kotimaista kasvuyrittäjyyttä hoiva-alalla.

Markkina-aseman arviointi hankalaa

Vaikka suurten yritysten markkinaosuus yksityisestä palveluasumisesta on kasvanut nopeasti yritystostojen kautta, yhdeläkään yrityksellä ei ollut vielä merkittävää markkina-asemaa vuonna 2009 lukuun ottamatta vammaisten palveluasumista. Tosin vuoden 2009 tilastotiedot eivät kuvaa täysin nykypäivää, sillä tilan-

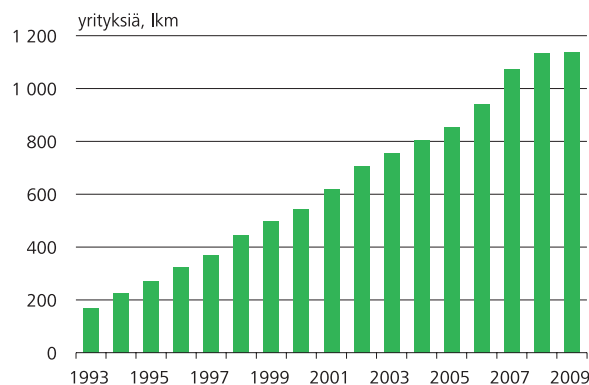
ne muuttuu koko ajan (Taulukko 1).

Määräävää markkina-asemaa voi olla vaikea arvioida tarkasti yritysten liikevaihto-osuuksina, vaikka esimerkiksi yli 50 prosentin valtakunnallinen liikevaihto-osuus merkitsee käytännössä vahvaa markkina-asemaa. Ratkaisevaa on, miten paljon markkinoilla on hajontaa eli kilpailijoita ja kuinka suuria ovat esimerkiksi 1-5 tärkeimmän markkina-toimijan väliset kokoerot.

Joskus yrityksellä voi olla paljon markkinavoimaa, vaikka sen liikevaihto-osuus ei nouse kovin korkeaksi. Määräävä markkina-asema ei myöskään tarkoita sitä, ettei yrityksellä olisi lainkaan kilpailijoita. Yrityksen markkinavoimaa tukee vahva taloudellinen asema, joka voi nojata suureen kotimaiseen ja kansainväliseen konserniin ja sen taustalla oleviin pääomasijoittajiin.

Taloudellisesti vahva yritys sietää ainakin lyhyen aikaa tappioita ja voi ristisubventoida tuotantoaan. Se voi myös tehdä yritysjärjestelyjä eri markkinasegmenteillä, jos se pyrkii laajentamaan markkinaosuuttaan uusien tuotteiden tuottami-

Asumisen sisältäviä sosiaalipalveluja tuottavat yritykset 1993–2009

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri. Tilastokeskus

Kuvio 3

seen tai haluaa sijoittautua uusille markkina-alueille. Pitkällä aikavälillä tavoitteena on kuitenkin taloudellisesti kannattava ja omistajia hyödyttävä yritystoiminta.

Pienet yritykset huolissaan

Sinänsä yrityksen määräävä markkina-asema ja sen tavoittelu eivät ole kiellettyjä. Kiellettyjä ovat vain markkina-aseman väärinkäytökset, jonka vuoksi suurille yrityksille on asetettu kilpailulainsäädännössä erityisvelvoitteita liikekumppaneitaan ja kilpailijoitaan kohtaan, ettei yrityksen menettely vaaranna kilpailua markkinoilla ja estä uusien yritysten markkinoille tuloa.

Suomessa viranomaisten ja yrittäjäjärjestöjen korviin on kantautunut kuitenkin pieniltä yrityksiltä huolestuneita viestejä kilpailun vääristymistä kuntien avautuvilla hoiva-alan markkinoilla. Suuret, määräävässä markkina-asemassa ja osin kansainvälisessä omistuksessa olevat yritykset ovat pyrkineet laajentamaan toimintatavoilla, jotka eivät välttämättä ansaitse tyyliipisteitä. ➤

Yksityinen palveluasuminen on lähes miljardin euron ala

Vanhusten ja erityisryhmien palveluasunto- ja hoivakotitoiminta on yksi suurimmista sosiaalipalveluista yksityisellä puolella. Palveluasuminen on oikeastaan avohuollon palvelujen ja varsinaisen laitoshuollon välimuoto, joka käsittää määritelmän mukaisesti asumisen ja palvelutuottajan järjestämiä, asiakkaan jokapäiväiseen selviytymiseen tarkoitettuja hoiva- ja tukipalveluja.

Palveluasumista voi olla ryhmäkodissa tai palvelutalossa, jossa asiakkaalla on oma asunto. Palveluasuminen jaetaan yleensä tavalliseen palveluasumiseen ja tehostettuun palveluasumiseen. Tavallisessa palveluasumisessa palveluntuottajan henkilökuntaa on paikalla vain päivisin, mutta tehostetussa palveluasumisessa henkilökunta on paikalla ympärivuorokauden.

Suomessa asumispalvelut ovat sosiaalipalveluja, joiden järjestämisestä vastaavat pääasiassa kunnat sosiaalihuolto- ja vammaispalvelulain nojalla. Kunnat voivat tuottaa palveluasumista itse ja kuntayhtymissä tai hankkia palveluasumista ja niihin liittyviä tukipalveluja hankintasopimusten perusteella yksityisiltä palveluntuottajilta tai antaa asiakkaalle palvelusetelin.

Varsinaisesti yksityinen asumispalvelu-

jen toimiala syntyi jo 1980- ja 1990-luvuilla, kun valtio tuki järjestöjen palvelutoimintaa Raha-automaattiyhdistys Ray:n avustuksella. Samalla yhä suurempi osa kuntien vastuulla olevista palveluista alettiin ostaa sen sijaan, että kunnat tuottaisivat ne itse. Kunnat myös tukivat yhdistysten perustamista alueelleen ja vähensivät siten omaan palvelutuotantoon kohdistuvaa painetta.

Ray:n avustusten jaossa tapahtui kuitenkin muutoksia 2000-luvun alussa, mikä merkitsi järjestöjen palvelutalo- ja asumispalvelutoimintaan saaman avustusvirran tyrehtymistä. Samalla yksityisille yrityksille avautui uusia kasvumahdollisuuksia. Tämä johti myös siihen, että järjestöt alkoivat siirtää kaupallisia toimintojaan osakeyhtiöihin eriyttäen ne yhteisöjen yleishyödyllisestä toiminnasta.

Työ- ja elinkeinoministeriön tuoreen selvityksen mukaan palveluasumisessa oli runsaat 770 yritystoimipaikkaa ja 490 järjestöjen toimipaikkaa vuonna 2009. Palveluasumiseen toimialoja ovat vanhusten, vammaisten ja mielenterveysongelmallisten asumispalvelut. Toimiala työllisti yli 18 000 henkilöä ja sen laskennallinen liikevaihto oli lähes miljardi euroa, josta yritysten osuus oli runsaat 50 prosenttia.

Ara-tuki vääristää kilpailua

Esitettyjen väitteiden keskipisteessä on vanhusten ja erityisryhmien palvelutalo- ja asumispalvelutoiminta. Kilpailun vääristymillä tarkoitetaan esimerkiksi tapauksia, joissa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Aran tuki erityisryhmien palvelutalo- ja asuntorakentamiseen olisi asettanut hoivapalveluja tuottavat yritykset eriarvoiseen asemaan kuntien julkisissa hankinnoissa.

Asuminen palvelutaloissa ja niissä tarjottavat hoivapalvelut ovat kuitenkin kaksi eri asiaa. Asuminen perustuu kiinteistön haltijan ja asukkaan väliseen vuokrasopimukseen, mutta hoivapalvelujen tuottamisen pohjautuu palvelutuottajan ja kunnan väliseen sopimussuhteeseen. Vaikka molempia palveluja tuottaisi sama oikeushenkilö, palvelu-

asuntojen vuokrat eivät ole julkisia hankintoja, eikä niistä anneta hoivapalveluja koskeissa tarjouskilpailuissa lisäpisteitä.

Epäilyjä kilpailun vääristymistä voi joka tapauksessa syntyä, kun markkinoilla toimii samanaikaisesti yksityisellä rahoituksella toimitilansa rakentaneita yrityksiä ja sellaisia palveluntuottajia, joiden toimitilat on rakennettu julkisella rahoitustuella tai toimimalla läheisessä yhteistyössä yleishyödyllisten toimitilarakennuttajien kanssa, jotka saavat yhteiskunnan tukia palvelutalojen rakentamiseen.

Palvelujen tuottaminen ja asuminen erotettava toisistaan

Epäilyt kilpailuvääristymistä hälvensivät, jos palvelutalojen rakennuttami-

nen, omistaminen ja hallinta erotettaisiin nykyistä selkeämmin hoivapalvelujen tuottamisesta. Yksi mahdollisuus on, että palvelujen järjestämisestä vastaavat kunnat omistaisivat palvelurakennukset, joissa hoivapalvelujen tuotanto ja kiinteistöjen ylläpitopalvelut kilpailutettaisiin.

Kuntien rakennuskannan kasvattaminen voi kuitenkin olla käytännössä hankalaa. Kunnilla on jo nykyisin kossoli ongelmia vanhan rakennuskannan ja kiinteistöjen peruskorjausten kanssa. Lisäksi voidaan todeta, että kuntien perustehtäviin kuuluu lakisääteisten peruspalvelujen tuottaminen, eikä niinkään rakennusten rakentaminen, omistaminen ja ylläpito.

Toinen tapa olisi, että markkinoille tulisi selkeästi palveluasumisen kiin-

Tekes Niko Nurmi

teistökantaan erikoistuneita hitaan tuoton sijoittajia. Jos kunnan palvelutarve on ennakoitavissa kohtuullisen pitkäksi ajaksi eteenpäin, olisivat kiinteistö-sijoittajien tuotot suhteellisen turvattu. Asiaa voidaan perustella myös sillä, että palvelutalojen suunnittelu ja kehittäminen vaativat erikoisosaamista.

Pk-yrityksissä tarvitaan keino-tekoisia järjestelyjä

Palvelurakennusten omistamisen ja hoivapalvelujen tuottamisen täydellinen erottaminen toisistaan on liki mahdoton tehtävä. Useimmat suuret yritykset ovat kyllä eriyttäneet asumiseen liittyvän palvelutuotannon ja asuntojen vuokraustoiminnan erillisiin yhtiöihinsä, tai rakennusten omistajina ovat yleishyödylliset

kiinteistöyhtiöt tai yksityiset sijoittajat.

Sen sijaan pienissä ja keskiuurissa hoivapalvelujen tuottajissa on paljon tapauksia, joissa palvelutuotanto ja kiinteistöt ovat samassa taseessa. Palvelujen tuotannon ja kiinteistöjen omistaminen edellyttäisi näissä tapauksissa keino-tekoisia yritys-järjestelyjä, kuten toimintojen yhtiöittämistä. Asuminen ja hoivapalvelut tulisi erottaa toisistaan ainakin taloushallinnollisesti. ■

Kirjoittaja työskentelee tutkijana omistamassaan yrityksessä (Suunnittelu- ja tutkimuspalvelu Pekka Lith)

Lähteitä:

Terveys ja hyvinvoinnin laitos THL: Yksityiset sosiaalipalvelut 2009, Tilastoraportti 10/2010, Helsinki 2010 (www.thl.fi).

Tilastokeskus: Väestötilastoja ja yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastoja 2000-luvulta (www.tilastokeskus.fi).

Työ- ja elinkeinoministeriö: Hyvä 2009–2011 Osa II, Pekka Lith: Sosiaali- ja terveyspalvelujen markkinat, TEM Julkaisuja 8/2011, Helsinki 2011 (www.tem.fi).

Työ- ja elinkeinoministeriö: Kuluttajanäkökulman toteutuminen palveluasumisessa ja palveluasumisen hintojen vertailtavuuden parantaminen, TEM:n julkaisuja 10/2010.

Paremmen politiikan ajatuspaja –

Vieläkö OECD palvelee Suomea?

Ranskan ulkoministeriön koristeellisessa Salle de l'Horloge -salissa, samassa missä kymmenen vuotta aikaisemmin oli laukaistu liikkeelle nykyisin Euroopan unionina tuntemamme projekti, allekirjoitettiin 14.12.1960 yleissopimus, jolla perustettiin Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD. Toimintansa OECD aloitti seuraavana vuonna ja juhlii siten nyt 50-vuotista taivaltaan.

Marshall-apu oli 1950-luvun loppuun mennessä jaettu ja sitä hallinnoimaan perustettu järjestö, OEEC, täyttänyt tehtävänsä. Länsi-Euroopan maat olivat korjanneet sodan aiheuttamat materiaaliset vauriot suurelta osin, ja niiden taloudet kehittyivät vauhdikkaasti. Varsinainen talousintegraatio oli käynnistymässä Euroopan talousyhteisön ja 1950-luvun alussa perustetun hiili- ja teräsyhteisön kautta. Transatlanttinen turvallisuusyhteistyö oli keskittynyt Naton puitteisiin. Jotta OEEC:n seuraajalla, OECD:lla, olisi ollut olemassaolon oikeus, sille oli keksittävä tehtävä. Se onnistuikin, ja 50 vuodessa on kehittynyt järjestelmä, joka on monessa suhteessa ainut- ja erityislaatuinen.

OECD:n alkuperäinen jäsenkunta, 20 maata, oli transatlanttinen. Sitten se on laajentunut 34:ään ensin aasialaisten (Japani, Australia, Uusi Seelanti), sitten Itä-Euroopan entisten sosialistimaiden (pois lukien toistaiseksi Bulgaria, Romania, Latvia ja Liettua) ja lopulta eräiden kehitysmaa-asemasta irti pyristelleiden maiden (Korea, Meksiko, Chile) myötä. Suomi kiilasi joukkoon ensimmäisten joukossa perustajajäsenten jälkeen vuonna 1969. Selvästikään OECD ei ole sen enempää universaali kuin alueellinenkaan järjestö, mutta ei se ole puhtaasti kehittyneiden maiden kerhokaan.

Vaikka OECD:lläkin on "acquis" eli päätöksistä, suosituksista ja sopimuksista koostuva "saavutusluettelo", ja myös kansainvälisoikeudellisesti sitovaa normistoa, se ei ole leimallisesti kansain-

välistä oikeutta luova tai ylläpitävä normijärjestö. OECD on keskinäisen oppimisen järjestö, jonka tärkein anti on sen tuottama tieto, erityisesti vertailukelpoinen poikkisektoraalinen tieto, sen pohjalta käyty dialogi, parhaiden käytäntöjen etsintä ja tästä prosessista syntyvät politiikkasuositukset. Think tank ei riitä kuvaamaan OECD:tä, mutta tämä aspekti on vahva osa sen identiteettiä, ja se erottaa sen kaikista muista hallitustenvälisistä järjestöistä.

OECD on erittäin desentralisoitu järjestö, ja varsinaisen ydin-OECD:n ympärillä ja siipien suojissa on lisäksi kokoelma enemmän tai vähemmän autonomisia järjestöjä ja järjestelyjä, joiden jäsenkunta ei täsmää ydinjärjestön jäsenkunnan kanssa. OECD:n siipien suojaan on lisäksi "parkkeerattu" järjestöjä ja järjestelyjä, joilla on keskeistä merkitystä itse ydinjärjestön toiminnan kannalta, esimerkiksi energia-alan järjestöt IEA ja NEA, mutta myös sille vieraampia kuten rahanpesua vastaan tapahtuvaa toimintaa koordinoiva FATF.

Nahan luomisen paikka

OECD on myös edelleen maailman johtavien talousmahtien klubi, jonka jäsenet aikoinaan tuottivat ylivoimaisen valtaosan maailman bkt:stä. Tämän aseman takia OECD:ssä omaksutut normit, suositukset ja käytänteet olivat tosiasiallisesti usein universaaleja, vaikka niitä luomassa oli vain pieni osa maailman valtioista. Tämä tilanne on muuttumassa ja se selittää huomion, jota kohdistetaan nouseviin talouksiin niiden houkuttelemiseksi mukaan OECD:n toimintaan. Kuitenkin OECD-maat tuottivat nimellisarvoilla mitattuna melkein 70 prosenttia maailman bkt:stä vielä vuonna 2010.

OECD oli myös osa kylmän sodan aikaista poliittista maailmanjärjestystä. Siksi kylmän sodan päättyminen merkitsi sekini taiteipistettä kuten aikoinaan Marshall-avun päättyminen, ja OECD:llä

"OECD on hieman liian varovainen kriittisissä arvioissaan."

oli silloinkin edessään nahan luomisen paikka. Nahkaa ei kuitenkaan luotu samalla tavalla kuin vuonna 1960, ja vasta 2000-luvun puolella alkoi todellinen pohdinta siitä, miten OECD:n pitäisi muuttua vastatakseen maailman muutokseen.

Mitä ilmeisimmin OECD:hen ollaan Suomessa verraten tyytyväisiä. Sen tuottaman tiedon ja analyysin laatu arvioidaan korkeaksi ja julkisen politiikan tarpeita hyvin palvelevaksi. Kritiikkiä kuuluu korkeintaan joidenkin maatutkintamennettelyjen aiheuttamasta vaivasta hyötyyn näiden, koska EU-asiat vaativat paneutumista samoilta virkamiesvoimilta kuin OECD:kin.

Omasta puolestani arvelisin, että OECD on hieman liian varovainen varsinkin mitä tulee sen tapaan verhota kriittiset arviot diplomaattiseen kielenkäyttöön.

Toisaalta asiantuntijat, joille sanoma yleensä on osoitettu, kyllä ymmärtävät viestit oikein. Ehkä OECD on myös hieman liikaa tavanomaisen viisauden tuottaja. Nobelisti *Paul Krugmankin* luonnehti kerran kolumnissaan OECD:tä syvästi varovaiseksi järjestöksi: mitä se kulloinkin sanoo, käytännöllisesti katsoen määrittelee senhetkisen tavanomaisen viisauden.

Samanmielisiä isoja tekijöitä vai...

OECD:n juhlavuosi antaa tilaisuuden miettiä muutamia kysymyksiä, joihin hyvät vastaukset keksimällä järjestö voisi katsoa luottavaisin mielin tulevaisuuteen.

Ensimmäinen on järjestön kokoonpano. Jäsennyskysymystä pohdittiin ankarasti OECD:ssä 2000-luvun alkuvuodet ja pohdinta päättyi vuoteen 2007, jolloin jäsennysneuvotteluihin kutsuttiin viisi maata. Näistä neljä on nyttemmin jäseniä, yksi eli Venäjä on yhä neuvottelujensa alkutaipaleella.

Jäsennyskelpoisuus pohdinnan keskeisiä aiheita oli "major player" -kysymys. Monissa jäsenmaissa haluttiin, että OECD:n jäseneksi ei pitäisi päästää mitä tahansa maita, vaan niiden pitäisi olla tärkeitä tekijöitä maailmantaloudessa (ja sitä myöten myös maailmanpolitiikassa). Toinen tärkeä näkökohta oli "samanmielisyys", joka käytännössä tarkoitti demokraattista yhteiskuntajärjestystä ja markkinataloutta.

Itse näen ihannetilanteen niin, että OECD olisi "maailman parhaiden maiden" kerho. Siinä olisivat mukana ja siihen toivotettaisiin tervetulleeksi kaikki maat, jotka politiikassaan pyrkivät kansalaistensa parhaaseen. Siinä sivussa ne pyrkisivät myös muun maailman kansalaisten parhaaseen, sikäli kuin siihen voivat järkevän kokoisin panoksin vaikuttaa. Koolla ei pitäisi olla väliä. Sen

sijaan olisi järjestön toimintatapoja parannettava ja asialistaa virtaviivaistettava niin, että se pystyisi toimimaan 40–50 jäsenen yhteenliittymänä.

Toinen kysymys on suhde nouseviin uusiin mahtimaihin. Huoli järjestön "relevanssin" vähenemisestä johti vuonna 2007 myös päätökseen niin sanotusta tiivistetyn kanssakäymisen strategiasta, jota tarjottiin Kiinalle, Intialle, Brasilialle, Indonesialle ja Etelä-Afrikalle. Kyse oli siis OECD:n yksipuolisesta tarjouksesta kyseisille maille, ei niiden kanssa tehdystä sopimuksesta. Kanssakäyminen näiden maiden kanssa on kyllä lisääntynyt, mutta toivotunlaista sitoutumista OECD:hen ei ole tapahtunut. Tuskin mikään asia aiheuttaa OECD:ssä nykyisin yhtä paljon päänvaivaa kuin tähänastiset laihat tulokset tästä strategiasta, jota on luonnehtinut näiden maiden houkuttelu anteliaan ehdoin OECD:n toimintaan ja OECD:n tuottamien tutkimusten, katsaus-ten ja analyysien ulottaminen koskemaan niitä.

Kolmas ja minusta perustavin kysymys on se, miten OECD voi säilyttää rajusti muuttuvassa maailmassa merkityksensä nykyisille jäsenilleen, myös Suomelle. OECD:n on työskenneltävä sellaisten asioiden parissa, jotka ovat ratkaisevia hyvinvointimme säilyttämisen ja kasvattamisen kannalta. Sen agendan on oltava sama kuin jäsenmaiden edessä olevien tärkeimpien yhteiskunnallisten haasteiden lista. Näin suurin piirtein onkin, mutta suurilla jäsenmailla on pyrkimystä suunnata OECD:n toimintaa ja rahoitusta sinänsä tärkeisiin mutta ei kaikkein keskeisiin asioihin. Olisi myös pystyttävä huolehtimaan siitä, että OECD:n sinänsä ymmärrettävä pyrkimys päästä johtavien maiden – ennen muuta G20-ryhmän – "käsikassaraksi", ei marginalisoi sen pienempiä jäsenmaita.

Viime kädessä OECD:n käyttöarvo jäsenilleen riippuu siitä, auttaako se niitä havaittavalla tavalla menestymään, säilymään ja kehittymään valtioina ja yhteiskuntina. Yhä väijymässä olevan talouskriisin varjossa tämä ei ole mikään vähäinen haaste. Tämä on myös sen ainoa valtti varauksellisesti suhtautuvien nousevien mahtimaiden houkuttelussa. Jos ne näkevät, että kehittyneet maat edelleen menestyvät maailmanlaajuisessa kilpailussa markkinoista, toimintaympäristöistä ja ideoista ja että OECD on siinä tehokas apuväline, silloin uusilta mahdeilta voi alkaa löytyä valmiutta maksaa OECD:n tarjoamista resepteistä tiiviimän sitoutumisen muodossa. ■

Antti Kuosmanen

antti.kuosmanen@formin.fi

Kirjoittaja on Suomen edustaja OECD:ssä ja UNESCOssa.

"OECD:n agendan on oltava sama kuin jäsenmaiden yhteiskunnallisten haasteiden lista."

Dan Steinbock

Nousevien odotusten kriisi

Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän tilanne ei osoita vakautumisen merkkejä. Jos odotukset talouskehityksestä kasvavat alueella nopeammin kuin todelliset mahdollisuudet lisätä vaurautta ja sen uudelleenjakoa, kuohunta jatkuu – ja voi vielä kiihtyäkin.

Kun presidentti **Zine el-Abidine Ben Ali** kiirehti maanpakoon Saudi-Arabiaan viime tammikuussa, mielenosoittajat itkivät ilosta Tunisin kaduilla. Liki 23 vuoden mittainen valtakausi päättyi muutaman viikon mielenosoituksiin.

Nykyisin Tunisian ”jasmiinivallankumous” on uhattuna, kun levottomuudet ovat johtaneet uusiin ulkonaliikkumiskieltoihin ja kyynelkaasu haju leijuu Tunisin kaduilla.

Kun presidentti **Mubarak** luopui valasta helmikuussa, mielenosoittajat juhliivat Kairon Tahrir-aukiolla. Kolmen vuosikymmenen mittainen valtakausi päättyi 18 päivän mittaisiin mielenosoituksiin.

Nykypäivänä Egyptiä piinaa kasvava rikosaalto, joka uhkaa kaivattua siirtymää demokratiaan. Samalla syvenevän kaaoksen pelätään johtavan uuteen autoritaariseen järjestelmään.

Poliittinen kumous, talouskehityksen epäonnistuminen

Pinnalta katsoen Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän tapahtumaketju alkoi joulukuun 17. päivänä vuonna 2010, jolloin tunisialainen katukaupustelija **Mohamed Bouazizi** sytytti itsensä tuleen protestina kokemalleen kaupungin viranomaisten nöyryytykselle. Epätoivoinen teko johti nopeasti väkivaltaisiin mielenosoituksiin Tunisiassa.

Nyt Mubarakin ja Ben Alin valtakausi on historiaa. Libya on sisällissodassa, jossa myös NATO-maiden interventiolia ja –arvostelijoiden mukaan – valtuuksien ylityksellä on oma roolinsa. Kuohunta on levinnyt Algeriaan, Bahrainiin, Djiboutiin, Iraniin, Irakiin, Omaniin, Jemeniin ja jopa Syyriaan. Lisäksi paineet

ovat kasvaneet myös Kuwaitissa, Mauritaniassa, Marokossa, Libanonissa, Somaliassa, Sudanissa ja Saudi-Arabiassa.

Mielenosoittajat ovat vaatineet merkittävämpää poliittista valtaa kotimaissaan. Vaikka kuohunta on kiihtynyt ja levinnyt nopeasti, se ei syntynyt kuin kirkkaalta taivaalta. Se pohjautuu vuosikymmenien mittaiseen talouskehityksen epäonnistumiseen.

Länsimaissa kuohuntaa on kuvattu kamppailuna (länsimaisen) demokrati-an puolesta. Se on osa tarinaa. Poliittisten uudistusten myötä odotukset ovat nousseet alueella. Jos vuosikymmeniä hallinnut autoritaarinen johtaja voidaan suistaa vallasta muutaman viikon mielenosoituksilla, on helppo kuvitella, että myös talouskehitys voidaan kääntää verrattain nopeasti vahvaan kasvuun.

Jos elämä ei siis muutu olennaisella tavalla Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän avainmaissa seuraavien 3–6 kuukauden aikana, edessä on pahempaa. Kasvavien odotusten kriisi on liki väistämätön, koska viime kädessä kuohunta johtuu massiivisesta talouskehityksen epäonnistumisesta niin Tunisiassa, Egyptissä kuin monissa muissakin arabimaissa.

Tunisia: kehitystä ja eriarvoistumista

Valtakautensa aikana presidentti Zine el Abidine Ben Ali tuki uudistuksia, jotka näyttivät vahvistavan taloutta ja lisäävän ulkomaisia sijoituksia. Vain kahden vuosikymmenen kuluessa Tunisian bruttokansantuote henkilöä kohden yli kolminkertaistui 3 786 dollariin vuonna 2008. Vuotuinen keskimääräinen bkt-kasvu lähenteli 5 prosenttia, mikä johtuu muun muassa

Reaalinen bkt-kasvu, %

	2008	2009	2010	2011*
Algeria	2,4	2,4	3,3	3,6
Bahrain	6,3	3,1	4,1	3,1
Egypti	7,2	4,7	5,1	1,0
Jemen	3,6	3,9	8,0	3,4
Jordania	7,6	2,3	3,1	3,3
Kuwait	5,0	-5,2	2,0	5,3
Libanon	9,3	8,5	7,5	2,5
Libya	2,3	-2,3	4,2	..
Marokko	5,6	4,9	3,2	3,9
Oman	12,9	1,1	4,2	4,4
Qatar	25,4	8,6	16,3	20,0
Saudi Arabia	4,2	0,6	3,7	7,5
Syyria	4,5	6,0	3,2	3,0
Tunisia	4,5	3,1	3,7	1,3
Yhdistyneet Arabiemiraatit	5,3	-3,2	3,2	3,3
* ennuste				

Lähde: Maailmanpankki, 2011

vahvoista EU-kauppuosuhteista, turismista ja maataloudesta.

Vielä mielenosoitusten alla World Economic Forum arvioi, että kilpailukyvyssä Tunisia johti Afrikkaa ja oli 32. sijalla kansainvälisessä vertailussa. Talouskehityksen edistysaskeleista huolimatta korrupatio kukoisti, vastalauseet tukahdutettiin ja työttömyys pysyi korkeana, eritoten nuorisotyöttömyys. Vauraudesta jäivät paitsi myös maaseudun ja kaupunkien köyhät, mukaan lukien pienyritykset.

Viime kädessä massamielenosoitukset, jotka lopulta johtivat Ben Alin maastapakoon, johtuivat kasvavasta taloudellisesta eriarvoisuudesta ja nuorisotyöttömyydestä.

Lehtikuva Oy

Tunisian työttömyysaste oli Maailmanpankin mukaan 13,3 prosenttia vuonna 2009. Nuorista 20–24-vuotiaista työttömänä oli 30 prosenttia.

Egypti: taantumista ja eriarvoistumista

Egypti ei ole vain yksi Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän johtavista maista. Se on myös Indonesian, Vietnamin ja Filippiinien tapaan tämän vuosisadan potentiaalin ”mini-BRIC kansantalous”.

Vuosina 2004–2009 osakemarkkinoiden indeksit kasvoivat viisinkertaisesti Intiassa ja kaksinkertaisesti Kiinassa. ”Mini-BRIC”-maista parhaiten menestyi Egypti, jossa kasvu oli peräti yhdeksänkertainen.

Kiinassa, Intiassa ja Indonesiassa kasvu on ilmassa ja ihmisten optimismissa, jopa merkittävästä polarisaatiosta huolimatta. Egyptin laita on ollut juuri päinvastoin.

Taloudellisesta potentiaalista huolimatta globalisaation edut ovat pitkälti sivuuttaneet historiallisen kansakunnan. Viime vuonna Egyptin bkt oli 216 miljardia dollaria, eli 1 miljardia vähemmän kuin Singaporessa. Piskuisen kaupunkivaltion väkiluku on 5,1 miljoonaa, kun taas Egyptin ylittää 80 miljoonaa.

Vuonna 1980 egyptiläiset olivat keskimäärin liki 65 prosenttia vauraampia kuin kiinalaiset. Nykyisin kiinalaiset ovat keskimäärin miltei 20 prosenttia vauraampia kuin egyptiläiset.

Viime vuosina Egyptin taloudelliset olot ovat kohentuneet pitkän taantumavaiheen jälkeen, mikä on seurausta liberaalista talouspolitiikasta. Uudistuksis-

ta huolimatta korruptio hidastaa kasvua eikä uusi vauraus ole kohentanut tavallisten egyptiläisten arkielämää.

Etenkin jäykät työmarkkinat, samoin kuin laaja koulutus, naisten alhainen osallistumisaste työvoimamarkkinoilla ja yli 3 miljoonaa ulkomailla työskentelevää egyptiläistä ovat kaikki tekijöitä vaikuttamassa Tahrir-aukion kuohuntaan.

Mitä seuraavaksi?

Kun kuohunta alkoi Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä, länsimainen liberaali media kuvasi mielenosoituksia ”arabimaiden kevääksi”, toisin sanoen eräänlaiseksi arabimaailman versioksi Berliinin muurin kaatumisesta. Mutta tuo kuva on ensisijassa länsimaiden toiveiden heijastuma.

Päinvastoin kuin kaksi vuosikymmentä sitten, mieltä ei osoiteta lännen kapitalismin tai idän sosialismin puolesta. Luonnollisesti mielenosoittajat vaativat merkittävämpää poliittista ääntä ja vaikutusvaltaa, mutta ensisijassa he ovat liikkeellä työpaikkojen, vaurauden ja itsearvonsa puolesta.

Länsimaiden konservatiivisessa mediassa viimeaikaisen kuohunnan on nähty lähestyvän kriittistä pistettä, jossa se avaa poliittisen vallan ”islamilaisille ääriaineksille”. Tämäkin heijastuma saattaa kertoa enemmän lännen peloista arabimaailmaa kohtaan kuin todellisista realiteeteista.

Niin Pohjois-Afrikassa kuin Lähi-idässäkin vakavin ongelma saattaa olla pikemminkin se, että odotukset ovat nousseet merkittävästi nopeammin kuin institutionaaliset mahdollisuudet hyötyä globalisaation eduista.

Ironista kyllä, monissa arabimaissa länsimaisten talousuudistusten puolivillainen täytäntöönpano viime vuosikymmeninä ei ole ratkonut ongelmia, vaan pikemminkin syventänyt niitä, mistä kertoo myös Tunisian ja Egyptin tilanne. Kasva vauraus on keskittynyt valtarakenteen huipulle, ei tavallisille kansalaisille.

Jos kriisimaat kykenevät lähitulevaisuudessa käyttämään hyväksi globalisaation tarjoamat mahdollisuudet, ne voivat hyötyä kattavammasta talouskasvusta, jossa kasvua kiihdyttää kansainvälisesti verraten alhainen teknologian leviäminen. Arabimaailmassa se merkitsisi modernisaation ja avautumisen uutta aikaa.

Mutta jos odotuksia ei kyetä lunastamaan siedettävällä tasolla, edessä on historiallinen pettymys, joka lamauttaisi uudistusliikkeet ainakin väliaikaisesti ja kiihdyttäisi ristiriitoja niin arabimaailman sisällä kuin suhteessa Yhdysvaltoihin ja Eurooppaan. ■

Dan Steinbock on India, China and America -instituutin (USA) kansainvälisen liiketoiminnan tutkimusjohtaja.

Elävän musiikin markkinat käännekohdassa

Aku Alanen

Live-musiikin kysynnän ja tarjonnan kasvu on viime vuosina kompensoinut äänitemyyntin alamäkeä. Talouslaman myötä kuitenkin elävän musiikin markkinatkin näyttävät monessa maassa saavuttaneen kyllästymispisteen.

Maailman elävän musiikin markkinat kasvoivat vielä hieman vuonna 2009. Sen jälkeisestä kehityksestä saa hieman ristiriitaisen kuvan riippuen siitä, mitä alueita painottaa.

Joissakin perinteisissä musiikkibisneksen suurmaissa lasku alkoi jo vuonna 2009, mutta jatkui erityisesti vuonna 2010. Samoin isojen tähtien maailmankiertueet tuottivat vuonna 2010 selvästi vähemmän kuin vuonna 2009.

Erytyisesti USA:ssa elävän musiikin markkinat ovat menneet alaspäin muun talouden kanssa jo jonkin aikaa. Alan isoin tekijä *Live Nation* teki siellä tappiota myös viime vuonna.

Lipunmyynti tökkii monessa maassa

USA:ssa on pohdittu aiempaa enemmän sitä, miten hoidetaan myymättömien lippujen ongelma. Eri arvioiden mukaan jopa 35–50 prosenttia lipuista jää USA:ssa myymättä, vaikka hintatasoa on jo laskettu.

Euroopassa myymättä jää noin 15 prosenttia lipuista.

Ratkaisuina ongelmaan on kokeiltu lippujen jakamista erilaisiin hyväntekeväisyystarkoituksiin tai myymistä alennuksella erityisryhmille. Bisnekseen on jo eri-

To 20.5. VAPAAEHTOINEN
PÄÄSYMAKSU
SONY MUSIC
www.anssikela.com

Ohjelmatoimistot live-musiikin suurin toimiala

Tässä laskelmassa on käytetty pääosin yrittäjärekisterin tietokantoja. Teoston kautta maksettujen korvausten käyrät ovat samansuuntaisia, mutta käyttämälleni metodilla pääsee kiinni laajemmin konserttibisneksen kokonaisuuteen. Olen tarkistanut kolmen yritystoimialan – ohjelmatoimistojen, esittävän taiteen ja esittävän taiteen tukialan – tietoja ja muuttanut jonkin verran laskelman perusteita verrattuna aiempaan, pelkästään vuotta 2007 koskeneeseen laskelmaani (Tieto&trendit 4-5/2009).

Suurin toimiala elävässä musiikissa on ohjelmatoimistoala (Taulukko 1). Kävin läpi alan yritykset aiempaa tarkemmin ja päädyin siihen, että reilusti yli 90 prosenttia alan yrityksistä on ennen kaikkea musiikin kanssa tekemisissä. Niinpä nostin musiikin osuuden vastaavasti 90 prosenttiin koko toimialan luvuista aiemmasta 2/3-osasta. Tuokin osuus

lienee vielä liian pieni mutta ei ainakaan liioittele. Lisäksi olen ottanut tähän laskelmaan mukaan myös ne yritykset, joiden liikevaihto on liian pieni (alle noin 10 000 euroa) tullakseen varsinaiseen tilastoon. Aiemmasta laskelmasta ne puuttuivat.

Esittävän taiteen toimialan osalta kävin vastaavan tarkistusprosessin ja päädyin siihen, että vain 20 prosenttia alan yrityksistä tekee muuta kuin musiikkia. Toki nekin käyttävät musiikkia – kuten sirkus- tai tanssiyritykset – mutta musiikki ei ole pääosassa.

Esittävän taiteen tukialalla päädyin samaan ratkaisuun kuin ohjelmatoimistoissa: 90 prosenttia on musiikin infrastruktuurin tuottamista.

Ei-yritysmuotoisen elävän musiikin piirissä tärkeimmät tekijät ovat ooppera ja orkesterit. Olen käyttänyt niiden menoja vastaamaan yritysten liikevaihtoa.

Rajaukset ongelmallisia

Jos halutaan tehdä laaja arvoketjuanalyysi koko elävästä musiikista, siihen pitäisi yhdistää myös ravintola-ala, lipunmyyntitoimistot, kaikki kaluston vuokrauspalveluyritykset ja myös esiintymisareenakiinteistöjä hallinnoivat yritykset. Ongelma on vain siinä, että jälkimmäisten alojen yrityksistä pitäisi laskea vain osa niiden toiminnasta mukaan, eikä yksittäisten yritysten toimintaa ole mielekästä pilkkoa tällaiseen makrolaskelmaan.

Otetaan esimerkiksi vaikkapa Tavastia-klubi, alansa klassikko Helsingissä. Klubin päätoimiala on ravintolatoiminta, vaikka sinne enemmänkin tullaan kuuntelemaan musiikkia kuin juomaan. Silti on mahdotonta erottaa ravintolan muuta myyntiä keikkatoiminnasta.

Aku Alanen

koistunut joukko ”last minute bulk” -yhtiöitä (niitä kutsutaan myös lippujen outlet-myymälöiksi) kuten *Groupon* ja s.

Areenat kasvussa, yleisömäärät laskussa

Elävän musiikin toimintaan ja talouteen erikoistunut IQ-lehti teki 16 maassa kyselyn 50:lle isolle konserttiareenalle. Vastauksista käy ilmi, että vielä vuonna 2009 musiikkitapahtumien kävijämäärä pysyi suurin piirtein edellisen vuoden tasolla, mutta vuonna 2010 tapahtui jo selvää laskua. Kävijöiden määrän laski 7 prosenttia kaikissa yleisötapahtumissa ja musiikkitapahtumissa peräti 16 prosenttia.

Silti areenat ovat lisänneet paikkakapasiteettiaan edelleen vaikkakin hitaamalla tahdilla. Vuonna 2009 kapasiteetin kasvu edelliseen vuoteen oli 2,3 prosenttia ja viime vuonnakin vielä 1,5 prosenttia. Isojen areenoiden promootorien keskuudessa elää edelleen vahva optimismi, että juuri heidän areenansa menestyy tulevaisuudessaakin kaikesta huolimatta.

Keskimääräinen lipunhinta nousi Euroopan tasolla vuonna 2010 enää pari prosenttia, 42,54 eurosta 43,33 euroon. Vuonna 2008 liput kallistuivat 12 prosenttia ja vuonna 2009:kin 5 prosenttia.

Elävän musiikin markkinoiden kehitys Suomessa 2007–09, milj. euroa

	2007	2008	2009
Ohjelmatoimistot	167,6	184,8	216,8
Esittävä taide	64,9	109,6	105,3
Esittävän taiteen tuki	28,9	34,3	36,8
Ooppera	45,3	48,5	51,2
Orkesterit	62,9	66,8	69,4
Armeija	9,1	9,6	10,4
Kirkko	26,2	26,3	26,5
Yhteensä	405,0	479,9	516,4

Lähde: Kirjoittajan oma laskelma useista eri lähteistä

Taulukko 1

Kaksi kehityssuuntaa: Britannia ja Saksa

Britanniassa elävän musiikin markkinoiden kokonaisarvo kasvoi tutkimusten mukaan reilusti vielä vuonna 2009 lammasta huolimatta.

Toki vaihtelu oli Britanniassa suurta. Jotkut isommat tapahtumat kärsivät, mutta enemmistö pienemmistä menestyi. Aluetasolla Lontoon seudun osuus livemarkkinoista näyttää yllättäen hiekan laskeneen.

Toisena esimerkkinä voidaan ottaa Saksan markkinat, jossa suomalainen kulttuuri on perinteisesti saanut hyvän vastaanoton. Saksassa on kaksi isoa kotimaista konserttien järjestäjää ja lukema-

ton määrä pienempiä. Globaalisti suurin Live Nation ei ole toistaiseksi onnistunut saamaan siellä isoa jalansijaa.

Elävän musiikin markkinoiden arvo on laskenut Saksassa jo kolme vuotta sekä kävijämäärillä että tuloilla mitattuna, vaikkei talouslama olekaan koeteltu Saksaa ihan samoin kuin muita maita. Vuonna 2008 lipputulojen lasku oli vielä suhteellinen pientä, mutta vuonna 2009 tulot putosivat jo 12 prosenttia. Keskimääräinen lipun hinta on vaihdellut viime vuosina erittäin vähän 30 euron liepeillä, mikä heijastaa markkinoiden kypsymistä.

Berliini on alueena ollut selvä voittaja konserttitaloudessa, kun muut isot kaupungit ovat kärsineet. Duisburgissa vii-

Kilpailua ja yhteistyötä yritysten kesken

Konserttibisneksen kaikilla kolmella toimialalla ehdoton enemmistö yrityksistä on hyvin pieniä (Taulukko 2). Vain noin viidellä prosentilla kaikista konserttibisneksen yrityksistä on vähintään kolme kokoaikaiseksi muutettua työntekijää. Noin neljäsosassa yrityksistä on 1–2 kokoaikaista työntekijää. Valtaosassa yrityksiä hoidetaan osa-aikaisesti tai sivutoimisesti.

Keskittymisaste on aika korkea ohjelmatoimistojen ja esittävän taiteen tukitoimintojen aloilla mutta selvästi matalampi esittävän taiteen yritysten parissa (Taulukko 3).

Konserttibisneksessä käydään myös kovaa kilpailua, jossa isot jyräävät keskisuuret ja pienimmät tekijät ovat ainakin suurissa tapahtumissa alihankkijan roolissa. Isoilla yrityksillä on varaa tärkeissä tapahtumissa ottaa tietoisesti vähän takkiinkin, jos siten saadaan pahimmat kilpailijat jäämään ulos kisasta.

Kilpailusta huolimatta alan yritykset toimivat usein myös yhteistyössä, koska yhteistyö

Elävän musiikin yritysten jakautuminen luokkiin liikevaihdon suuruuden mukaan

liikevaihto, euroa	Tukiala kpl	Esittävä taide kpl	Ohjelmatoimistot kpl	yht.
yli miljoona	9	14	32	55
0,5 milj – miljoona	12	19	51	82
0,2 milj. – 0,5 milj.	26	39	104	169
0,1 milj. – 0,2 milj.	38	65	133	236
50 000 – 100 000	38	148	255	441
30 000 – 50 000	49	199	201	449
10 000 – 30 000	122	490	435	1 047
alle 10 000	360	1 985	885	3 230
yhteensä	654	2 959	2 096	5 709

Lähde: Yritysrekisteri. Tilastokeskus

Taulukko 2

voi olla molemmille edullista. Mutta keskisuuren toimijan pyrkiessä isojen joukkoon se joutuu monesti ottamaan liian isoa riskiä. Seurauksena saattaa olla konkurssi, kuten kävi kymmenen suurimman joukkoon kuuluneelle

Kalle Keskinen Speed Promotionille.

Kaikkein suurin keskittymisaste on esittävää taidetta palvelevalla alalla. Se on ymmärrettävää, koska kyse on pääosin laite- yms. vastaavista hankinnoista ja vuokrauksista.

me kesänä Love-parade -tapahtumassa sattunut 21 kuolonuhrin onnettomuus on myös johtanut aiempaa suurempaan varovaisuuteen konserttibisneksessä.

Saksassa elävän musiikin jakautuminen eri genreihin poikkeaa Suomesta. Musikaalien ja klassisen musiikin taloudellinen merkitys on suurempi kuin meillä.

Suomessa kasvua vielä 2009

Suomessa elävän musiikin markkinat ovat kasvaneet vauhdilla 2000-luvulla. Vuosina 2007–09 elävän musiikin klusteri kasvoi selvästi nopeammin kuin kansantalous (Taulukko 1).

Erityisen kiinnostavaa lamavuonna 2009 tapahtunut kasvu konserttitoiminnassa. Lama ei vaikuta ulottuneen vielä silloin elävään musiikin talouteen. Kasvu oli vauhdikasta kaikilla kolmella konserttibisneksen alalla.

Suomalaisilla alan toimijoilla on erilaisia näkemyksiä siitä, onko meillä elävässä musiikissa edessä sama alamäki

kuin muualla. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2010 livemusiikin bisnes on jäänyt lamavuosi 2009:n tasolle.

Pessimistit katsovat, että pysyvä käänne huonompaan on jo tapahtunut. Alan grand old man ja elävän musiikin kaikilla sektoreilla vaikuttava **Juhani Merimaa** lukeutuu varovaisiin optimisteihin ja uskoo, että taantuma on vain väliaikainen. Keskiuuriin toimijoihin kuuluva **Jukka Airaksinen** on vielä varovaisempi. Suomessakin joudutaan ehkä jatkossa tyytymään paljon pienempiin kasvulukuihin kuin menneinä vuosina.

Lippujen hinnat ovat kehittyneet Suomessa viime vuosina hieman eri tahtiin eri genreissä. Isojen tähtien konserttien hinnat ovat edelleen nousseet, joskin nousuvauhti on hiljentynyt. Sen sijaan vähemmän tunnettujen esiintyjien konserteissa hinnat ovat pysyneet lähes ennallaan viime vuodet. Onkin kiinnostavaa nähdä, seuraako hintakehitys muuta maailmaa. Muuallahan hintojen selvä lasku on tosiasia. ■

U2-oheistuotteita myynnissä Olympiastadionin parkkipaikalla kesällä 2010.

Lehtikuva Oy

Elävän musiikin toimialojen liikevaihdon keskittymisaste 2009
Isojen yritysten %-osuus koko toimialasta

	Tukiala	Esittävä taide	Ohjelmatoimistot
	%-osuus	%-osuus	%-osuus
50 suurinta	74,5	39,1	56,1
20 suurinta	61,8	28,2	43,8
10 suurinta	51,4	20,9	35,5
5 suurinta	43,3	13,6	28,8
3 suurinta	39,4	9,7	24,9
yhteensä	100,0	100,0	100

Lähde: Kirjoittajan oma laskelma, Yritysrekisteri. Tilastokeskus

Taulukko 3

Tukialat kotimaisissa käsissä

Suurin yritys ohjelmatoimistoissa on *Live Nation*, amerikkalaisomisteinen konserttibisneksen globaali ketju. Ruotsissa sen suhteellinen asema lienee vielä Suomeakin suurempi.

Vaikka *Live Nation* tunnetaan isojen megakonserttien järjestäjänä, se on pyrkinyt myös pääsemään pienemmän koon ravintolamusiikin ja klubitoimintaan mukaan. Se ei

kuitenkaan ole ostanut omakseen ravintoloi-
ta vaan on tyytynyt ottamaan oman siivunsa
aina erillisillä sopimuksilla.

Live Nation on liikevaihdoltaan monta kertaa suurempi kuin seuraavaksi suurin alan toimija *Auraviihde*, joka sekin kuuluu nykyään ulkomaiseen Sony-konserniin. Sonyn ryhmään kuuluu vielä iso *Popgee*. Kymmenen suurimman joukossa on siten kolme ulkomai-

nessa omistuksessa olevaa yritystä.

Merkittävin kotimainen konserni alalla on *Capmanin* äskettäin ostama *Eastway*, jonka pääyhtiö toimii esittävän taiteen tuen toimialalla. Se lienee myös *Live Nationin* jälkeen suurin ulkomaisten yhtiöiden maahantuoja. Sen kaksi suurinta tytärtä *DEX* ja *Melodia* kuuluvat ohjelmatoimistojen keskiuuriin yrityksiin.

Oma lukunsa elävän musiikin bisneksessä ovat *Juhani Merimaan* vaikutuspiirissä olevat yritykset. Niistä suurin, *Vantaa Festivals*, oli esittävän taiteen toimialan suurin toimija vuonna 2009. Kaksi muuta merkittävää yhtiötä *Tikketti* ja *Tavastia-klubi* sijoittuvat sen sijaan lipunmyynti- ja ravintola-aloille. Laajasti otettuun elävän musiikin klusteriinhan kuuluisivat myös osin ravintolatoiminta ja lipunmyyntipalvelut.

Esittävän taiteen ja sen tukitoimialan yritykset ovat täysin kotimaisessa omistuksessa. Siten yritysten suoria ulkomaisia yhteyksiä musiikkialalla löytyy vain ääniteyhtiöiden ja ohjelmatoimistojen ja av-alan yritysten välillä.

Aku Alanen

Konserttibusineksen taloustiede

Elävän musiikin ja talouden suhde on ollut myös taloustutkimuksen kohteena. On väitetty siitä, pystyykö klassinen mikrota- loustiede ylipäättään selittämään konsertin kaltaisen tuotteen käyttäytymistä vai poikkeaa se täysin muista markkinoista.

Taloustieteen termein tuottavuuden nostaminen on mm. esittävän kulttuurin aloilla vaikeampaa kuin teknologisemmilla aloilla tai toisinpäin. Kustannusten nousu on monilla palvelualoilla nopeampaa eikä sitä voi korvata skaalatuotoilla tai monistamalla kuten teknologisilla aloilla voidaan. Ilmiö on saanut myöhemmin nimen *Baumolin tauti*. Klassinen näkemys on peräisin amerikkalaiselta taloustieteilijältä **William Baumolilta**, joka on muutenkin käsitellyt paljon eri palvelualojen mm. sairaanhoidon tuottavuuden mittausta. Ongelmaa kuvaa kuuluisa sitaatti:

*”Vuonna 1780 kvartettilta kului 40 minuuttia soittaa eräs Mozartin sävellys, tänään se vaatii saman ajan ja saman miehityksen.”**

Viime vuosisadan puolella ennustettiin yleisesti elävän musiikin roolin supistuvan

äänitysteknologian kehityksen seurauksena ja äänitebisneksen katsottiin toimivan kuitenkin muikin teknologiatalous. Nyt nähdään kuitenkin ennustusten menneen metsään. Äänitetyn musiikin rooli on supistumassa ja elävä musiikki voi hyvin. Elävä musiikki ei kilpaile tai syrjäytä sinänsä äänitettyä vaan elävästä tulee olennainen osa ja äänitetyn pitää sopeutua tähän tulevaisuudessa.

On väitetty, että eräs ratkaisu Baumolin tautiin löytyy lippujen hintojen noususta inflaatiota enemmän. Tätä on yritetty ja yritetään edelleen, mutta aika pian tulevat rajat vastaan siinäkin. Palataan vanhaan tilanteeseen: artistit levyttävät saadakseen keikkoja, joista elävät. Välillä vain oli toisinpäin.

Nykytutkimuksen mukaan konserttipromootorit ovat kehittäneet kolme strategiaa selvittääkseen taudista:

1. He ovat laajentaneet tilojen kapasiteettia lippujen hinnannousun ohella, lisänneet kiertueiden roolia ja ennen kaikkea kehittäneet uuden tyypisten festivaalitapahtumien ketjun. Toki kaikki em. asiat liitty-

vät ääniteknologian tuottamiin mahdollisuuksiin, kun ihmiset laajemmalla alueella voivat kuulla live-esityksiä.

2. Kun pelkkä volyymin kasvu tai hintojen nousu ei ole riittänyt, kuvaan ovat tulleet oheistapahtumat ja liitännäismyynti. Ainahan juotavaa on kaupattu, mutta konserttien yhteydessä on nyttemmin alettu yhä enemmän myymään t-paitoja yms. oheistuotetta. Live-konsertista on tullut sen talouden ohella tärkeä sosiaalinen tapahtuma, johon voi liittyä myös eimusiikillista ohjelmaa.
3. Elävän musiikin tilaisuuksista on tullut myös tärkeä kohde eri asioiden mainostajille. Sponsoreiden tuki on tullut tärkeäksi osaksi Baumolin taudin ratkaisua. Erityisesti klassisen musiikin puolella julkinen tuki on toki ollut mukana aiemminkin.

**Lähde: W.J. Baumol and W.G. Boven (1966), *Performing Arts: The economic dilemma*, New York*

Elävä musiikki yhä klusterin suurin ja vahvimmassa kasvussa

Suomen musiikkiklusterin lohkoista elävä musiikki on edelleen suurin, ja se on myös kasvanut muihin verrattuna erittäin hyvin vuosina 2007–09 (Taulukko 4).

Radio ja tv ovat määrällisesti tarkasteltuna edelleen kakkostilalla musiikin taloudessa. Tv-yhtiöiden liikevaihdon kasvu on merkinnyt sektorin roolin huomattavaa kasvua erityisesti vuonna 2008.

Musiikin koulutuksen kustannukset ovat myös kasvaneet mutta vaatimattomasti (Taulukko 5). Koulutuksen suurin, 112 miljoonan euron kustannuserä vuonna 2009 kohdentui musiikin perusopetukseen. Sektori sai pienen kuoppakorotuksen avustustasoonsa vuonna 2008. Toi-

seksi suurin erä, kaikkiaan 73 miljoonaa euroa, kohdentui peruskoulun musiikinopetukseen. Muille koulutusasteille kohdentui huomattavasti pienempiä summia. Muista suurimmat olivat Sibelius-Akatemian ja ammattikorkeakoulujen kulut.

Äänitteiden myynti edelleen laskussa

Äänitetyn musiikin myynti on edelleen laskenut (Kuvio 1). Digimyynti on kasvanut, mutta se on tasoltaan vielä liian pientä korvaamaan menetyksiä.

Myös äänitteiden valmistuksen liikevaihto laski edelleen vuonna 2009.

Äänitetyn musiikin tuottamista hallit-

Suomen musiikin talouden markkinoiden kehitys 2007–09, milj. euroa

	2007	2008	2009
Elävä musiikki	405,0	479,9	516,4
Radio + tv	250,7	288,7	298,8
Koulutus	246,5	258,0	264,2
Äänitteiden myynti ja valmistus	119,7	113,1	100,3
Kustantaminen, studiot	101,8	103,9	99,5
Soittimet+ tarvikkeet	62,1	67,0	64,5
Säveltäminen	41,3	43,4	44,9
Kannettavat kuuntelulaitteet	36,6	32,8	28,8
Kiinteät kuuntelulaitteet (koti)	27,9	29,2	26,8
Musiikkipelit	5,0	5,4	4,8
Yhteensä	1 296,5	1 421,4	1 448,9

Lähde: Kirjoittajan oma laskelma useista eri lähteistä.

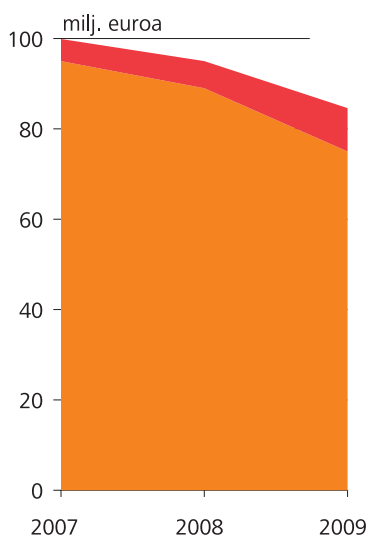
Taulukko 4

Musiikin opetuksen kustannukset

	2007	2008	2009
Peruskoulut	71,2	74,9	75,9
Lukiot	6,0	6,4	6,5
Musiikin perusopetus	103,2	109,2	112,4
Ammat. peruskoulutus	14,2	14,1	13,3
Amk-koulutus	16,9	17,1	18,1
Yliopistot	7,7	7,9	7,9
Sibelius-akatemia	27,3	28,4	30,1
Yhteensä	246,5	258,0	264,2

Lähde: Kirjoittajan oma laskelma useista eri lähteistä, mm. Opetushallitus. Taulukko 5

Äänitteiden myynti Suomessa 2007–2009

Lähde: IFPI Finland

sevat Suomessa, kuten pääosin muissakin maissa, neljä suurta kansainvälistä yhtiötä: Sony, Warner, Universal Music ja EMI. Sonylla ja Warnerilla on kytkökset myös moneen muuhun viihdebisneksen lajiin.

Suomen kymmenestä suurimmasta musiikkiyhtiöstä vain kolme ei kuulu em. neljän yhtiön omistukseen. Toki aina syntyy uusia yrittäjiä, ja jotkut niistä kasvavat isoiksi. Jossain vaiheessa vain tuppaa käymään niin, että joku neljän koplata ostaa ne.

Musiikkipelien tähdenlento

Myös erityisten musiikkikuuntelulaitteiden myynti laski vuosina 2007–09.

Suomi digikehityksen jälkijunassa

Nörttikansan maineesta huolimatta suomalaiset eivät ole muiden maiden tahtiin alkaneet ostaa musiikkia verkosta digitaalisessa muodossa. Oheisessa kansainvälisen äänitealan järjestön tilastossa vain neljässä maassa digitaalisen musiikin osuus on alle 10 prosenttia myynnistä. Suomi on yksi näistä maista.

Tilanne on sama kaikessa muussakin verkkokaupassa, mm. kirjojen ostoissa olemme selvästi jälkijunassa.

Korkein digi-ostojen osuus on Tanskassa ja Britanniassa. Taulukosta puuttuvassa USA:ssa digi-ostojen osuus oli jo yli 40 prosenttia.

Esitysoikeuksien osuus vaihtelee kovasti maittain. Maailmanlaajuisesti esitysoikeuksien osuus on viime vuosina hiivenen kasvanut nyt noin 5 prosenttiin äänitealan kokonaisvolyymista. Esitysoikeuksilla tarkoitetaan lisenssimaksuja äänitteiden esityksistä eri foorumeilla kuten tv:ssä, klubeilla ja ravintoloissa.

Äänitetyn musiikin myynnin jakautuminen Euroopassa 2009

	Fyysiset äänitteet	Digi äänitteet	Tekijän-oikeudet
Hollanti	75,4	6,3	18,3
Portugali	86,4	6,9	6,7
Suomi	80,6	8,0	11,3
Belgia	78,5	8,9	12,5
Saksa	84,6	10,1	5,2
Itävalta	79,6	10,5	9,9
Sveitsi	83,7	12,4	3,9
Espanja	72,4	12,9	14,6
Italia	75,9	13,4	10,7
Ranska	77,4	13,9	8,7
Norja	76,2	14,5	9,3
Ruotsi	75,9	14,8	9,3
Kreikka	72,0	14,9	13,1
Britannia	73,5	18,7	7,8
Tanska	66,4	22,1	11,5

Lähde: IFPI

Musiikkia kuunnellaan yhä enemmän kännyköiden ja tietokoneiden avulla. Myös soittimien ja muiden musiikkitarvikkeiden valmistuksen ja myynnin arvo on hieman laskenut.

Musiikkipelien myynti kasvoi hieman vuonna 2008 mutta laski vuonna 2009 kuten tietokonepelien yleensäkin. Musiikkipelien nousu vuosina 2007–08 vaikuttaa siis jääneen tähdenlennoksi. ■

Aku Alanen

Lähteet:

IFPI Recording Industry in Numbers 2010
 IQ Live Music Intelligence, March 2011 Issue 34
 Page Will and Carey Chris, Adding up the UK music Industry for 2009, Economic Insight, Issue 20, PRS for music 04.08.2010
<http://www.musikmarkt.de/Aktuell/News/News/GfK-Studie-2009-Weniger-Umsatz-mit-Live-Entertainment-Montag-04.-Oktober-2010>

Jukka Ekholm

Kiinasta maailman suurin taiteen huutokauppaaja

Kiina on ottanut lyhyessä ajassa johtopaikan taiteen markkinoilla. Taidemyyntiä on osaltaan lisännyt kiinalaistaitelijoiden arvostuksen riipeä nousu.

Kiinalaisen Zhang Daqianin teos "Lotus and Mandarin Ducks" oli myynnissä Sotheby'sillä Hongkongissa keväällä 2011 lähtöhintaan 1,9–2,6 miljoonaa dollaria.

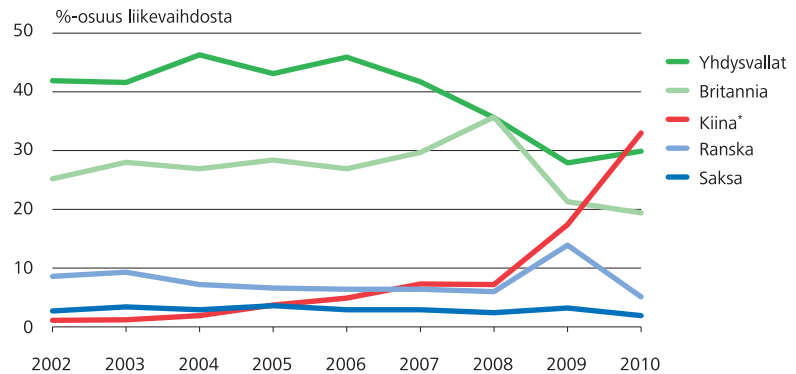
Kiina nousi vuonna 2010 maailman suurimmaksi taiteen huutokauppaajaksi. Kiinassa huudettiin taidetta noin 3 miljardilla dollarilla, ja Kiinan osuus maailman taidehuutokauppojen myynnistä kohosi 33 prosenttiin, kun aiemmin ykkössijaa hallinneen Yhdysvaltojen osuus jäi alle 30 prosenttiin. Kiinan nousu ykkössijalle on ollut nopeaa: vuonna 2006 maan osuus taidehuutokauppojen myynnistä oli alle 5 prosenttia ja suurimpina taiteen kauppaajina jo 50 vuotta tunnetut USA ja Britannia olivat edelleen vahvasti kärjessä.

Kiinan nopean nousun yhtenä syynä pidetään kiinalaistaitelijoiden arvostuksen kasvua. Vuonna 2010 yhteismyyntiarvoltaan kymmenestä eniten myydyistä taiteilijasta neljä oli kiinalaisia, kun edellisellä vuonna kymmenen kärkeen mahtui vain yksi kiinalaistaitelija ja vuonna 2008 ei vielä ainutakaan. Niin sanottujen vanhojen mestareiden joukossa maailman 20 kalleimmasta myyntikohteesta jopa 15 oli kiinalaisia. Myytyjen teosten yhteisarvolla mitattuna nykytaiteilijoiden kymmenen kärkeen mahtui kuusi kiinalaistaitelijaa.

Myös Kiinan talouden nousu sekä valtion ja keräilijöiden kiinnostuksen lisääntyminen taiteeseen ovat myötävaikuttaneet taidemyynnin kasvuun. Kiinan taidehuutokaupat ovat keskittyneet

Maailman taidehuutokauppojen liikevaihto 2002–2010

Vuosi	Liikevaihto Miljardia USD
2002	2,5
2003	2,5
2004	3,5
2005	4,1
2006	6,5
2007	9,3
2008	8,3
2009	4,7
2010	9,4

* Vuoteen 2005 saakka Hongkong.

Lähteet: Art Market Trends 2002–2010. St-Romain-au-Mt d'Or: Artprice

Pekingiin, Shanghaiin, Hangzhouhun sekä Hongkongiin. Useat eurooppalaisetkin huutokauppakamarit, esimerkiksi Christie's ja Sotheby's, ovat lisänneet toimintaansa Kiinassa.

Maailman taidehuutokauppojen liikevaihto vuonna 2010 oli yhteensä 9,4 miljardia dollaria. Lukuun sisältyvät vararahinnat 3 600 huutokauppakamarilta ilman huutokauppamaksuja. Liikevaihto kaksinkertaistui lamavuodesta 2009. Taidemarkkinoiden toipuminen lamasta on tapahtunut nyt selvästi nopeammin kuin 1990-luvulla. Liikevaihdosta 51 prosenttia oli modernia taidetta, 18 prosenttia sodanjälkeistä taidetta ja 10 prosenttia nykytaidetta. 1800-luvun taiteen osuus oli sekin 10 prosenttia ja vanhojen mestareiden osuus 11 prosenttia. Vuodesta 2000 lähtien eniten on kasvanut sodanjälkeisen taiteen osuus (10 prosenttiyksikköä) sekä nykytaiteen osuus (7 prosenttiyksikköä), kun taas eniten (18 prosenttiyksikköä) on laskenut 1800-luvun taiteen osuus. ■

Kirjoittaja on suunnittelija
Tilastokeskuksen kulttuuritilastoissa.

Lähde:
Art Market Trends 2010. Artprice.com

Taidealan opiskelijoita eniten Brittein saarilla ja Suomessa

Eurostatin mukaan taidealaa korkeasteen koulutusohjelmissa opiskeli kaikkiaan 725 000 EU-kansalaista lukukausina 2007/2008. Taideopiskelijoiden osuus kaikista korkeasteen opiskelijoista oli kaikkein suurin Britanniassa (6,8 %), Irlannissa (6,6 %) ja Suomessa (5,6 %). Taideala sisältää tässä yhteydessä kuvataiteen, musiikkialan, esittävän taiteen, audiovisuaalisen tekniikan ja mediatuotannon sekä design-alat.

EU:ssa työskenteli taidealalla ja kirjailijoina kaikkiaan 1,5 miljoonaa henkeä eli 0,7 prosenttia kaikista työllisistä vuonna 2009. Eniten taidealan työllisiä on Saksassa (330 000), Britanniassa (200 000) ja Ranskassa (180 000). Taidealan työllisiksi luetaan musikat, säveltäjät, taidemaalarit, kuvanveistäjät, koreografit, tanssijat, näyttelijät, ohjaajat ja muut vastaavat taiteilijat sekä kirjailijat ja toimittajat.

Taidealan työllisiä ja kirjailijoita oli Suomessa 36 000 ja Ruotsissa 68 000 vuonna 2009. Suomessa samoin kuin Ruotsissa taidealan työllisten osuus

kaikista työllisistä oli 1,5 prosenttia, mikä oli EU-maiden korkein. Vähiten taidealan työllisiä on Romaniassa (0,1 prosenttia).

Britannia suurin kulttuurituotteiden viejä

Vuonna 2010 EU:n viennistä 0,6 prosenttia ja tuonnista 0,4 prosenttia oli kulttuurituotteita kuten kirjoja, sanomalehtiä, CD:itä, DVD:itä, musiikkilaitteita ja taide-esineitä. Britanniassa kulttuurituotteiden osuus kokonaisviennistä oli suurin, 1,8 prosenttia. Virossa vastaava osuus oli 0,7 prosenttia, Ruotsissa 0,4 ja Suomessa 0,2 prosenttia. Kulttuurituotteiden suurin tuontiosuus oli Itävallassa, 0,9 prosenttia. Suomen tuonnista kulttuurituotteita oli 0,4 prosenttia vuonna 2010.

Lähde:
Culture in the EU27.
Newsrelease 55/2011. Eurostat

Pelottaako riski?

Yhdysvaltain avaruushallinto pyysi ennen ensimmäistä kuumatkaa General Electric yhtiöltä arviota, kuinka todennäköistä on onnistua viemään miehet kuuhun ja saamaan heidät elävinä takaisin. General Electricin arvio oli, että todennäköisyys oli alle 5 prosenttia. Riskiarviosta huolimatta kuumatka toteutettiin. Ei ole ihme, että presidentti Nixonille oli kirjoitettu valmiiksi pateettinen muistopuhe kuolleille astronauteille.

Riski ilmaistaan suhdelukuna

Tilastollisesti riski esitetään yleensä suhdelukuna. Esimerkiksi työikäisen suomalaismiehen riski kuolla verenkiertoelinten sairauksiin on 0,1 prosenttia. Se tarkoittaa, että vuosittain yksi tuhannesta työikäisestä miehestä kuolee verenkiertoelinten sairauksiin.

Julkisuudessa puhutaan usein riskitasojen muutoksista. Esimerkiksi eräs tutkimus kertoi jokin aika sitten, että jos syö päivittäin ison kinkkusämpylän (50 g prosessoitua lihaa), riski mahasyöpään kasvaa 20 prosenttia. Kasvu tuntuu huomattavalta, kas kun eivät ole kieltäneet kinkkusämpylän syöntiä.

Tarkka lukija saattoi kuitenkin huomata, että riskin kasvu oli laskettu prosenttina alkuperäisestä riskiluvusta, joka myös oli suhdeluku. Koska riski saada mahasyöpä elämän aikana on 5 prosenttia, 20 prosentin kasvu merkitsee, että riski nousee 6 prosenttiin. Kinkkusämpylän suurkuluttajien riski saada mahasyöpä elämänsä aikana on siis yhden prosenttiyksikön korkeampi kuin muiden.

Rutiinikuolema ei herätä huomiota

Kun ihmisiä kuolee kerralla paljon, heräämme auttamaan, perustamme kansanliikkeitä ja ra-

kennamme varmistuksia varmistusten päälle. Kun ruumiita syntyy rutiininomaisesti päivittäin, emme säikähdä. Lentoliikenteessä kuolee vuosittain muutama suomalainen, maantieliikenteessä noin 300. Riski kuolla maantieliikenteessä on moninkertainen lentoliikenteeseen verrattuna.

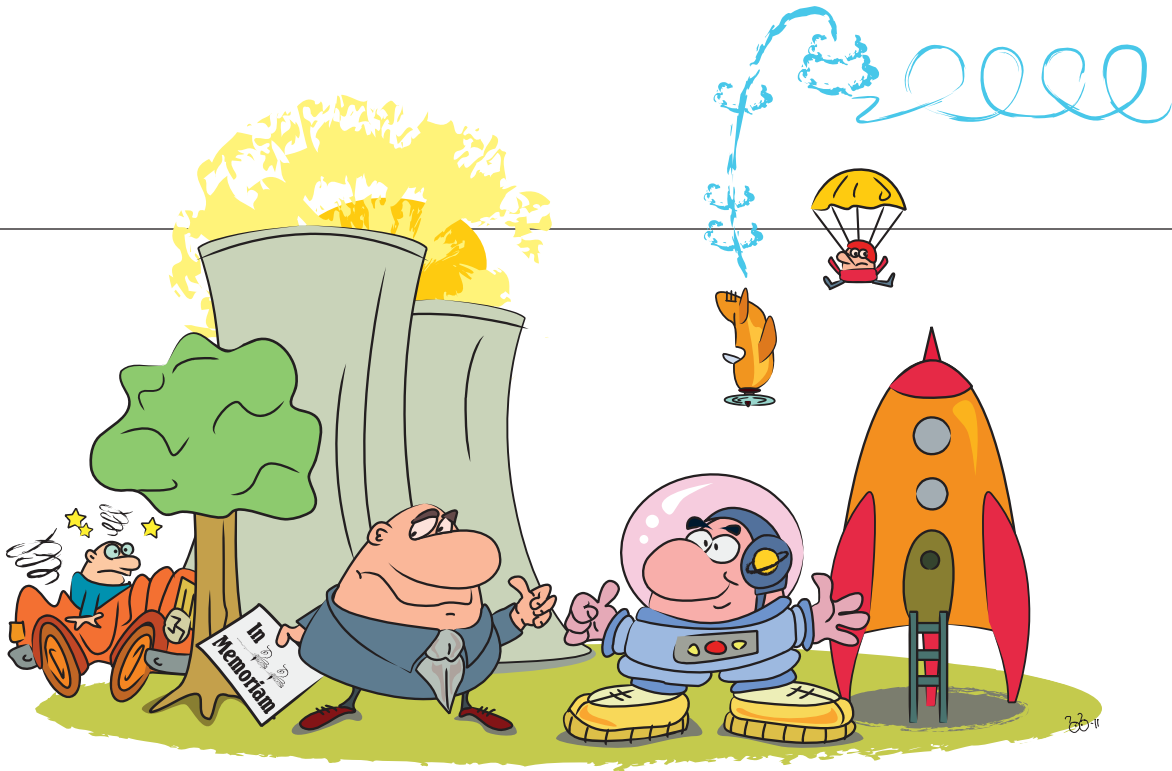
Päivittäin kuolee keskimäärin vähän yli 130 suomalaista, heistä 15–64-vuotiaita on vajaat 30. Työikäisen todennäköisyys kuolla tietyn päivän aikana on noin 0,0008 prosenttia. Jos suomalainen työikäinen mies pelkäisi kuolemaa riskien perusteella, hän kiinnittäisi huomiota ravintonsa, liikkuisi ja välttäisi tupakkaa ja alkoholia.

Väkivaltainenkin kuolema on todennäköinen, jos lasketaan yhteen kaikki tapaturmat, henkirikokset ja itsemurhat, mutta esimerkiksi rikosten merkitys työikäisten kuolinsyynä on yksinään varsin vähäinen. Työikäisen naisen kuoleman riskit ovat miehiin verrattuna niin vähäiset, että oikeastaan vain kasvainten riski on mainittava.

Vammautumisen riski on suurempi kuin kuoleamisen

Liikenteessä kuolleiden määrä tilastoidaan tarkasti, ja liikennekuolemat uutisoidaan sanomalehdissä. Harva kuitenkin noteeraa sen tosiasian, että liikenteessä vammautuneita on lähes 30 kertaa enemmän kuin kuolleita.

Liki puolet työikäisistä sanoo sairastavansa yhtä pitkäaikaista sairautta. Yhden päivän aikana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyy 46 ihmistä. Työikäisen todennäköisyys päätyä työkyvyttömyyseläkkeelle tietynä päivänä on 0,0013 prosenttia eli hieman suurempi kuin kuolla. Jos voidaan olettaa, että työkyvyttömyyseläkkeelle joutuminen merkitsee elämänlaadun olennaista huonontumista, kannattaisi varoa myös sellaisia

asioita, jotka johtavat työkyvyttömyyseläkkeelle.

Todennäköisyys sille, että työikäisellä on kohonnut verenpaine, on 16 prosenttia. Selkäsairaus tai kulumavika on 11 prosentilla ja masennus 6,5 prosentilla. Mikään mainituista sairauksista ei suoranaisesti ole yleensä tappava, mutta varsinkin selkäsairaudet ja masennus tekevät elämästä ikävän, usein sietämättömän.

Mielenterveyden häiriöiden osuus uusista työkyvyttömyyseläkkeistä on kolmannes, tuki- ja liikuntaelinsairauksien runsas kolmannes. Jos haluaa välttää työkyvyttömyyseläkkeelle päättymistä, kannattaisi tosissaan tehdä töitä sosiaalisten suhteiden ja mielekkäiden elämänsisältöjen rakentamisessa sekä pitää yllä fyysistä suorituskykyä.

Tuntematon riski pelottaa

Riskeistä puhutaan taas, kun ydinvoimala hajosi Japanissa. Kaiken huolen keskellä on hyvä kiinnittää huomiota brittiläisen tilastotieteilijän David Spiegelhalterin tietoihin (<http://understandinguncertainty.org/node/1272>), joilla hän osoittaa, että ydinvoimalan riski japanilaisten terveydelle on vastaavien aikaisempien onnettomuuksien valossa selvästi vähäisempi kuin itse tsunamin, vaikka uutisten lietsoma pelko antaisi aiheen odottaa muuta.

Tätä kirjoitettaessa tsunamiin on lehtitietojen mukaan kuollut yli 10 000 henkeä ja kateissa on runsaat 17 000. Tässäkään tapauksessa ei ole nähty tarpeelliseksi arvioida vammautuneiden määrää.

Yksi syy ydinturman synnyttämään huoleen on, että sen riskit ovat huonosti tunnetut. Emme voi lainkaan luottaa siihen, että insinöörit tuntevat kaikki riskit, jotka voivat uhata ydinvoimalan toimintaa. Näet aika, jona riskit voivat toteutua, on suunnattomasti pidempi kuin ihmisen käsityskyky. Toinen pulma on, että riskien laajuus on aika huonosti ennakoitavissa. Riippuen ympäristöolosuhteista, esim. säätilasta, säteily voi levitä hallitsemattomasti.

Suhtautumisemme riskeihin on mystifioivaa. Ihmisen riski kuolla on sata prosenttia. Silti ajatusmaailmamme, kulttuurimme ja valtava määrä aineellisia järjestelmiä kohdistuu nimenomaan kuoleman riskin vähentämiseen. Haluamme kaikki keinoin välttää sitä, mitä ei voi välttää eli kuolemaa. Sen mitä voisi välttää tai lieventää – esimerkiksi vammautuminen – hyväksymme pienempänä pahana. ■

Jussi Melkas

Lähteet:

Kuolemansyitä koskevat tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen kuolinsyytilaston tietoihin (<http://tilastokeskus.fi/til/ksyyt/index.html>) ja työkyvyttömyyttä koskevat tiedot Kansaneläkelaitoksen vuosikirjaan (<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/241105130835AL?OpenDocument>)

Talous reippaassa kasvussa maaliskuussa

Kansantalouden kausitasoitettu tuotanto kasvoi maaliskuussa 0,5 prosenttia edelliskuukaudesta. Työpäiväkorjatun sarjan mukaan tuotanto kasvoi 4,7 prosenttia edellivuoden vastaavasta kuukaudesta.

Alkutuotannon ennakoidaan kasvaneen työpäiväkorjattujen sarjojen mukaan 11 prosenttia edellivuoden maaliskuusta. Jalostus kasvoi 10 prosenttia ja palvelut kaksi prosenttia.

Jalostus sisältää teollisuuden ja rakentamisen. Palvelut sisältää kaupan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan, liikenteen, liike-elämän palvelut sekä kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut, rahoitus- ja vakuutustoiminnan ja julkiset palvelut. Alkutuotannolla tarkoitetaan maa-, riistä-, metsä- ja kalataloutta.

Teollisuudessa vauhti tasaantui

Koko teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli maaliskuussa vain 0,1 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Vielä helmikuussa tuotanto oli 5 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuoden 2010 helmikuussa.

Maaliskuussa toimialoista kasvoi eniten kaivostoiminta. Sen tuotanto oli 6,1 prosenttia suurempi kuin vuoden 2010 maaliskuussa. Sähköntuotanto kasvoi vuositasolla 2,3 prosenttia, metalliteollisuuden 2,3 ja sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto 2,1 prosenttia. Kemianteollisuuden tuotanto oli maaliskuussa vuoden 2010 maalikuun tasolla.

Päätoimialoista tuotanto laski eniten elintarviketeollisuudessa, jonka tuotanto oli runsaat 10 prosenttia pienempi kuin vuotta aikaisemmin.

Lähde: Tuotannon suhdannekuvaaja 2011, maaliskuu, Tilastokeskus & Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi 2011, maaliskuu. Tilastokeskus

Vilkasta liikerakentamista

Rakennuslupia myönnettiin helmikuussa yhteensä 3 miljoonalle kuutiometrille, mikä on 17,5 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten.

Asuinrakennusten lupakuutiot kuitenkin vähenivät helmikuussa 11,0 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Asuinkerrostalojen lupakuutiot laskivat peräti 32,5 prosenttia. Erillisten pientalojen lupakuutiot puolestaan kasvoivat 14,3 prosenttia. Rivi- ja ketjutilojen lupakuutioissa oli kasvua 3,6 prosenttia.

Liike- ja toimistorakennusten lupakuutiot kasvoivat 43,7 prosenttia. Suurinta kasvu oli liikerakennuksissa.

Myös teollisuus- ja varastorakennusten lupakuutioissa oli 18,8 prosentin kasvu. Kasvu johtui teollisuusrakennusten lupakuutioiden kasvusta.

Volyymi kasvoi viidenneksen

Helmikuussa käynnissä olevan rakennustuotannon kiinteähintainen arvo eli volyyymi kas-

Tuotannon suhdannekuvaaja*	2010		2011			
	Syysk.	Lokak. Marrask.	Jouluk.	Tammik. Helmik.		
Muutos edell. kk.-sta, kausitasoitettu, %	0,7	0,7	0,8	1,1	0,3	0,4
Muutos edell. kk.-sta, trendi, %	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4
Vuosimuutos, työpäiväkorjattu, %	3,6	3,8	6,1	6,7	7,3	8,0
Vuosimuutos, alkuperäinen, %	3,6	2,8	7,1	6,7	8,3	8,0

* Tilaston nimi oli aikaisemmin Kokonaistuotannon kuukausikuvaaja.

Kansantalous

TOL 2002	Volyymien muutos vuodentakaisesta, %				
	2010*				
	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	2010*
Huoltotase					
Bkt markkinahintaan	0,1	4,1	3,0	5,0	3,1
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	-6,1	4,5	8,3	3,8	2,6
Kokonaistarjonta	-1,7	4,4	4,3	4,8	3,0
Tavaroiden ja palvelujen vienti	-4,8	8,2	10,5	6,0	5,1
Kulutusmenot	1,4	1,9	2,2	2,2	1,9
yksityiset	2,0	2,8	2,9	2,9	2,6
julkiset	0,2	-0,1	0,7	0,7	0,4
Investoinnit	-7,1	-2,8	5,3	5,8	0,8
yksityiset	-8,6	-3,5	5,9	7,5	0,9
julkiset	2,7	0,6	2,2	-4,5	0,1
Kokonaissyntyä **	-1,4	4,8	5,5	3,5	3,1
Toimialojen arvonlisäykset					
Maatalous	22,5	4,6	-11,3	2,0	-2,2
Metsätalous	-2,2	23,2	13,7	11,0	10,7
Koko teollisuus (C,D,E)	2,4	8,3	4,8	9,3	6,3
Rakentaminen	-5,2	2,9	7,8	11,8	5,0
Kauppa	3,5	5,9	6,4	7,5	5,9
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	1,4	6,3	7,7	7,5	5,5
Kiinteistö- ja liike-elämän palvelut	-2,8	0,9	1,0	3,1	0,6

* Ennakkotieto (kausitasoitettu sarja)

** Pl. tilastollinen ero

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi

TOL 2008	Kausitasoitettu Maalisk./Helmik. 2011/2010*	Työpäiväkorjattu Maaliskuu 2011/2010*
Volyymien muutos, %		
Koko teollisuus (B,C,D,E)	-1,2	0,1
Kaivostoiminta ja louhinta (B)	-0,0	6,1
Teollisuus (C)	1,5	-0,2
Elintarvikkeiden valmistus	-9,8	-11,4
Juomien valmistus	1,5	-3,5
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	1,0	-0,3
Paperin ja paperituotteiden valmistus	-3,7	1,2
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	1,2	-10,5
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	-0,5	0,7
Metallien jalostus	1,4	17,7
Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	-0,0	2,4
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	-0,2	6,1
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen yms. valmistus	-29,0	-28,7
Huonekalujen valmistus	-3,1	-1,5
Sähkö-, kaasua- ja lämpöhuolto (D)	0,2	2,3
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto (E)	-2,2	-0,2
Käyttötarkoitukseluokitus		
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	0,4	3,9
Investointitavarat	-2,4	-0,8
Kestokulutustavarat	2,8	8,7
Muut kulutustavarat	-2,3	-6,6
Erikoisindeksit		
Elintarviketeollisuus	-4,7	-10,2
Metsäteollisuus	-3,0	1,1
Kemianteollisuus	1,5	0,2
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	-0,1	2,1
Kone- ja metallituoteteollisuus	-3,9	0,2

* Ennakkotieto

voi 19,8 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Asuinrakentamisen volyyymi lisääntyi eniten, 28,9 prosenttia.

Asuinrakentamisessa erityisesti rivi- ja ketjutalojen rakentamisen volyyymi jatkoi edelleen voimakasta kasvuaan, ollen 48,4 prosenttia suurempi kuin helmikuussa vuonna 2010. Myös asuinkeuhkalojen ja erillisten pientalojen rakentamisen volyymit jatkavat edelleen kasvuaan.

Teollisuus- ja varastorakentamisen volyyymi kasvoi 22,2 prosenttia ja muun kuin asuinrakentamisen volyyymi 11,8 prosenttia vuoden takaisesta.

Lähde: Rakennus- ja asuntotuotanto. Tilastokeskus

Päästöt taantumassa alle Kioton tavoitetason

Kasvihuonekaasupäästöjä syntyi vuonna 2009 66,3 miljoona hiilidioksiditonnia vastaava määrä (t CO²-ekv.). Talouden taantuma heijastui vuoden 2009 kasvihuonekaasupäästöihin usealla sektorilla. Edelliseen vuoteen verrattuna päästöt vähentyivät 5,8 prosenttia. Merkittävimmin pienenevät teollisuuden energiankäytön päästöt (23 %).

Energiasektorin kasvihuonekaasupäästöt laskivat lähes 4 prosenttia vuodesta 2008. Teollisuuden energiakäyttö väheni taantumien myötä ja päästöt pienenevät 23 prosenttia. Sähkön- ja kaukolämmöntuotannon päästöt kuitenkin kasvoivat 5 prosenttia hiilen käytön lisääntyneenä sähkön erillistuotannossa. Taantuma näkyi myös liikenteen päästöjen pienemisenä. Liikenteen päästöjen 5 prosentin laskuun vaikutti lisäksi biopolttonesteiden käyttö.

Teollisuuden prosessipäästöt vuonna 2009 vähenivät reilulla neljänneksellä edellisvuoteen verrattuna muun muassa teräksen, sementin ja kalkin tuotannon supistuttua taantumien myötä. Typpihapon valmistuksen päästöjen vähenemiseen vaikutti pääasiassa vuonna 2009 käyttöön otettu uusi päästövähenemismenetelmä.

Maatalouden päästöt ovat vähentyneet 14 prosenttia vuodesta 1990. Vuoteen 2008 verrattuna laskua oli noin 3,5 prosenttia. Päästöjen pienemiseen ovat vaikuttaneet typpilannoituksen vähentyminen, kotieläinten määrän lasku ja tehostunut lannankäsittely.

Jätesektorilla taantuma vaikutti sekä yhdyskuntajätteen että teollisuuden tuottamiin jätemääriin. Jätesektorin 4 prosentin päästöjen laskuun vaikutti kuitenkin merkittävästi jätteenpolton lisääntyminen.

Nettonielu kasvoi hakkuiden romahduksen takia

Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous (LULUCF) -sektori on Suomessa netto-nielu eli poistumat ilmakehästä ovat suuremmat kuin päästöt ilmakehään. Nettonielu kasvoi edellisestä vuodesta huomattavasti 40,7 miljoonaan tonniin CO²-ekv.

Suurin hiilinielu on puuston nettokasvu. Metsien kasvu on lisääntynyt Suomessa tasaisesti vuodesta 1990 lähtien. Hakkuumäärät sen sijaan ovat vaihdelleet vuosittaisen markkinatilanteen ja kysynnän mukaan. Vuonna 2009 markkinahakkuut romahtivat viidenneksen edellisvuodesta, 41 miljoonaan kuutiometriin, mikä kasvatti puuston nettonielun yli 49 miljoonaan tonniin CO²-ekv.

Merkittävimmät päästölähteet vuonna 2009 sektorilla olivat ojitettujen turvemaiden maaperäpäästöt (yhteensä 15,4 milj. t CO²-ekv.). Kivennäismaat sen sijaan sitoivat hiiltä maaperään yhteensä 6,7 milj. t CO²-ekv. Maaperän hiilivarastojen muutosten arviointi sisältää suuria epävarmuuksia.

Lähde: Kasvihuonekaasujen inventaario. Tilastokeskus

Liiketoiminnan suhdannekuvaajat

	Liikevaihtokuvaaja		Palkkasummakuvaaja	
	%-muutos Helmik. 2011/2010	%-muutos Joulu-helmik. 2010-2011/2009-2010	%-muutos Tammi-maalisk. 2011/2010	%-muutos 2011/2010
TOL 2008				
Teollisuus	16	17	6	6
Rakentaminen	16	13	10	10
Kauppa	12	13	7	7
Muut palvelut	10	9	7	7

Myönnetty rakennusluvut

	Helmikuu 2011*	Vuosi- muutos ¹⁾	Tammi-helmikuu 2011*	Vuosi- muutos ¹⁾
	1 000 m ³	%	1 000 m ³	%
Kaikki rakennukset	2 983	18	5 131	3
Asuinrakennukset	761	-11	1 425	-15
Vapaa-ajan asuinrakennukset	56	-10	92	-31
Liike- ja toimistorakennukset	585	44	996	15
Julkiset palvelurakennukset	222	8	304	-27
Teoll.- ja varastorakennukset	784	19	1 480	23
Maatalousrakennukset	416	86	581	40
Muut rakennukset	158	28	254	-1
Asunnot, kpl	1 836	-25	3 544	-20

* Ennakkotieto

¹⁾ Ennakkollisen vuoden muutosprosentti on laskettu edellisen vuoden vastaavaan ennakkoon verraten

Kaupan liikevaihto

TOL 2008	Maaliskuu 2011/2010	Tammi-maaliskuu 2011/2010
	%-muutos	%-muutos
Kauppa yhteensä (G)	11,3	12,2
Moottoriajoneuvojen kauppa ja korjaus (45)	36,0	33,2
Tukkukauppa (46)*	10,4	11,7
Vähittäiskauppa (47)*	3,9	4,9
tavaratalokauppa	-1,1	0,4
päivittäistavarakauppa	4,1	5,6

* Pl. Moottoriajoneuvojen kauppa

Konkurssit

TOL 2008	Tammi-maaliskuu 2011	Tammi-maaliskuu 2010	%-muutos
	Vireille pantuja konkurssseja yht.¹⁾	870	806
Maa-, metsä- ja kalatalous	17	12	41,7
Teollisuus, kaivostoiminta, energia- ja vesihuolto	78	80	-2,5
Rakentaminen	241	214	12,6
Kauppa	170	144	18,1
Kuljetus, tietoliikenne ja varastointi	80	78	2,6
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	67	49	36,7
Muut palvelut	198	183	8,2
Toimiala tuntematon	19	46	-58,7
Henkilökunta yhteensä¹⁾	3 603	4 239	-15,0

¹⁾ Sisältää yhtiöt, yhteisöt ja yrittäjät

Työtaisteluihin osallistuneita 2000-luvun ennätysmäärä

Suomessa käytiin 191 työtaistelua vuonna 2010. Työtaisteluja oli selvästi enemmän kuin edellisellä vuonna, jolloin niitä oli 139 kappaletta. Työtaistelujen määrä oli toiseksi suurin 2000-luvulla vuoden 2005 jälkeen.

Työtaisteluihin osallistuneiden työntekijöiden lukumäärä oli noin 137 000. Osallistuneiden työntekijöiden määrä oli lähes kolminkertainen edelliseen vuoteen verrattuna, ja se oli suurin 2000-luvulla. Menetettyjä työpäiviä oli noin 315 000. Työpäivämenetykset yli kolminkertaistuivat edellisestä vuodesta, ja ne olivat 2000-luvun toiseksi suurimmat vuoden 2005 jälkeen.

Vuosi 2010 oli työmarkkinoilla liittokoh- taisten sopimusneuvottelujen aikaa ja monilla aloilla sopimusneuvotteluja vauhditettiin työtaistelulla. Suurimmat työtaistelutoimet käytiin elintarviketeollisuudessa, jossa keväällä 2010 järjestettiin useita lakkoja ja harvinaisia työsulkuja TES-neuvottelujen aikana. Elintarvikealan työtaistelussa menetettiin yhteensä noin 108 000 työpäivää. Näistä suurin yksittäinen työtaistelu oli kaupan alan lakko 16. huhtikuuta, johon osallistui noin 50 000 työnteki-

jää. Suuria liittokohtaisia työtaisteluita käytiin myös ahtaus- ja kaupan alalla, joissa kummasakin menetettiin noin 50 000 työpäivää. Merkittäviä työtaisteluita käytiin myös sahateollisuudessa, lentoliikenteessä ja katsastusalalla.

Lähes puolessa työtaisteluista syynä oli palkkavaatimus. Myös työnjohto ja työvoiman vähennyksen uhka olivat yleisiä työtaisteluiden syitä.

Lähde: Työtaistelut 2010. Tilastokeskus

Työllisyystilanne ei parantunut maaliskuussa

Työllisyys ja työttömyys olivat maaliskuussa lähellä vuoden takaista tasoa. Työllisiä oli 2 388 000, mikä oli 12 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Muutos mahtuu työllisten lukumäärän virhemarginaaliin. Työllisten määrä väheni Etelä- ja Itä-Suomen aluehallintovirastojen (AVI) alueella.

Työllisyysaste eli työllisten osuus 15–64-vuotiaista oli maaliskuussa 66,4 prosenttia, mikä oli 0,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin. Miesten työllisyysaste nousi edellisen vuoden maaliskuusta prosenttiyksiköllä 67,9 prosenttiin, kun taas naisten työllisyysaste las- ki 1,4 prosenttiyksikköä 64,8 prosenttiin.

Työttömiä oli maaliskuussa 245 000, mikä oli 5 000 enemmän kuin edellisen vuoden maaliskuussa. Muutos mahtuu työttömien lukumäärän virhemarginaaliin. Työttömiä mie-

hiä oli 139 000 ja naisia 106 000 henkeä.

Työttömyysaste oli maaliskuussa 9,3 prosenttia eli 0,2 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Miesten työttömyysaste oli 10,1 ja naisten 8,4 prosenttia. 15–24-vuotiaiden nuorten työttömyysaste oli maaliskuussa 27,8 prosenttia, mikä oli 2,2 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisen vuoden maaliskuussa.

Työvoiman ulkopuolella olevien 15–74-vuotiaiden naisten määrä kasvoi 25 000:lla edellisen vuoden maaliskuusta.

Lähde: Työvoimatutkimus 2011. maaliskuu. Tilastokeskus

Inflaatio huhtikuussa 3,2 prosenttia

Kuluttajahintojen vuosimuutos eli inflaatio laski huhtikuussa 3,2 prosenttiin. Maaliskuussa se oli 3,3 prosenttia.

Huhtikuussa kuluttajahintoja nosti edellisestä vuodesta eniten elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien, polttonesteiden ja sähkön kallistuminen. Osakehuoneistojen ja kiinteistöjen kallistuminen sekä vuokrankorotukset vaikuttivat myös inflaatioon. Inflaatiota hillitsi huhtikuussa eniten kulutuselektronikan ja tuoreiden vihannesten halpeneminen edellisestä vuodesta.

Maaliskuusta huhtikuuhun kuluttajahin- nat nousivat 0,2 prosenttia.

Työttömyys	Maaliskuu		1. nelj.	
	Maaliskuu 2011	2011/2010 %-muutos	1. nelj. 2011	2011/2010 %-muutos
Työttömät, 1 000 henkeä	245	2,0	227	-6,9
Miehet	139	-3,4	127	-10,9
Naiset	106	10,0	100	-1,3
15–24-vuotiaat	82	12,2	65	-5,5
Työttömyysaste, %	9,3	0,2 yks.	8,6	-0,6 yks.
Miehet	10,1	-0,4 yks.	9,3	-1,2 yks.
Naiset	8,4	0,9 yks.	7,9	-0,1 yks.
Työttömyysaste ikäryhmittäin, %				
15–24-vuotiaat	27,8	2,2 yks.	22,8	-1,9 yks.
25–34-vuotiaat	8,2	0,4 yks.	7,9	-1,1 yks.
35–44-vuotiaat	6,2	0,1 yks.	6,7	0,2 yks.
45–54-vuotiaat	6,4	-1,4 yks.	6,3	-1,0 yks.
55–64-vuotiaat	7,6	0,8 yks.	7,2	-0,2 yks.
15–64-vuotiaat	9,4	0,2 yks.	8,7	-0,7 yks.
Työttömyysaste aluehallintovirastojen (AVI) mukaan, %				
Etelä-Suomen AVI	8,5	0,9 yks.	7,3	-0,5 yks.
Lounais-Suomen AVI	7,7	-1,9 yks.	8,3	-0,8 yks.
Itä-Suomen AVI	11,4	0,6 yks.	10,2	-1,9 yks.
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	9,8	0,3 yks.	9,7	-0,2 yks.
Pohjois-Suomen AVI	13,2	2,2 yks.	10,3	-0,1 yks.
Lapin AVI yks.	12,0	-1,6 yks.

Työllisyys	Maalis- kuu		1. nelj.	
	Maalis- kuu 2010	2011/2010 %-muutos	1. nelj. 2010	2010/2009 %-muutos
1 000 henkeä				
15–74-vuotias väestö	4 054	0,4	4 053	0,4
Työvoima yhteensä	2 633	-0,3	2 635	0,1
Työvoimaosuus, %	64,9	-0,4 yks.	65,0	-0,2 yks.
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	66,4	-0,2 yks.	66,8	0,6 yks.
Miehet	67,9	1,0 yks.	67,9	1,4 yks.
Naiset	64,8	-1,4 yks.	65,6	-0,2 yks.
Työlliset	2 388	-0,5	2 408	0,8
Miehet	1 240	1,3	1 243	1,9
Naiset	1 148	-2,4	1 165	-0,3
Työlliset ammattiaseman mukaan				
Yrittäjät ja yrit.perheenjäsenet	328	-0,9	329	0,3
Palkansaajat	2 060	-0,4	2 079	0,9
Palkansaajat työsuhteen mukaan				
Jatkuva työsuhde	1 764	-1,5	1 788	0,0
Määräaikainen työsuhde	296	6,8	291	6,9
Palkansaajat työajan mukaan				
Kokoaikatyölliset	1 757	-0,7	1 766	0,3
Osa-aikatyölliset	303	1,8	312	4,7
Työvoimaan kuulumattomat	1 422	1,6	1 418	1,0

Lisätietoja: www.tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus

Tilastokeskuksen haastattelijat keräävät indeksiä varten kaiken kaikkiaan noin 50 000 hintatietoa 483 hyödykkeestä noin 2 700 liikkeestä aina kuukauden puolivälissä. Lisäksi noin 1 000 hintatietoa kerätään keskitetysti.

Euroalueen inflaatio hiukan hitaampi

Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin ennakkotietojen mukaan euroalueen inflaatio oli huhtikuussa 2,8 prosenttia. Suomen vastaava inflaatio oli 3,4 prosenttia. Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä ei ole mukana omistusasumista, rahapelejä, kulu- ja muiden luottojen korkoja, omakotitalon palovakuutusta eikä ajoneuvoveroa.

Ei uusia veromuutoksia huhtikuussa

Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli siis huhtikuussa 3,4 prosenttia ja markkinainflaatiota mittaavan kiinteäveroisen indeksin 2,8 prosenttia. Vuoden aikana tehtyjen hyödykeveromuutosten kuluttajahintoja nostava yhteisvaikutus oli näin ollen 0,6 prosenttiyksikköä. Sekä yhdenmukaistetun että kiinteäveroisen kuluttajahintaindeksin kuukausimuutos oli huhtikuussa 0,2 prosenttia. Huhtikuussa ei ollut veromuutoksia.

Kuluttajahintaindeksin mittaama inflaatio koostuu pääosin yritysten ja julkisen sektorin hinnoittelemissa tuotteista ja palveluista sekä arvonlisä- ja hyödykeveroista. Yhdenmukaistetun

tetun kuluttajahintaindeksin kuvaamasta yksityisestä kulutuksesta noin 25 prosenttia on arvonlisä- ja muita veroja. Kiinteäveroinen indeksi perustuu yhdenmukaistettuun kuluttajahintaindeksiin, joten indeksien painorakenne ja hintatiedot ovat samat. Kiinteäveroinen indeksi lasketaan menetelmällä, jossa verokanta pidetään kiinteänä perusajankohtaan nähden. Veromuutosten yhteydessä kiinteäveroisesta indeksistä poistetaan veronmuutoksen vaikutus hyödykkeiden hintoihin. Veronmuutosten hintavaikutus saadaan vertaamalla yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin ja kiinteäveroisen indeksin kehitystä.

Lähde: Kuluttajahintaindeksi. Tilastokeskus

Vanhojen asuntojen ja omakotitalojen hinnat*					
Kerrostaloasuntojen hinnat ja hintaindeksi 2005=100	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
	2010	2010	2010	2010	2011**
Koko maa, €/m²	2 152	2 205	2 207	2 209	2 249
Nimellishintaindeksi	124,5	127,4	127,9	128,2	130,5
vuosimuutos, %	12,1	11,2	8,4	5,1	4,8
Pääkaupunkiseutu, €/m²	3 208	3 296	3 294	3 316	3 405
Nimellishintaindeksi	129,9	133,5	133,6	133,9	137,1
vuosimuutos, %	15,7	14,4	9,3	5,6	5,5
Muu maa, €/m²	1 567	1 601	1 605	1 596	1 609
Nimellishintaindeksi	119,0	121,1	122,1	122,3	123,7
vuosimuutos, %	8,3	8,0	7,3	4,5	4,0
Omakotitalojen nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	120,5	122	123	121,8	
vuosimuutos, %	9,4	8,1	9,9	5,0	
Omakotitalotonttien nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	125,9	138,7	145,8	154	
vuosimuutos, %	8,0	12,1	14,0	16,8	

* Vanhalla asunnolla tarkoitetaan asuntoa, joka ei ole valmistunut tarkasteluvuonna tai sitä edeltävänä vuonna
**Ennakkotieto

Palvelujen tuottajahintaindeksi 2005=100 (TOL 2008)			
	Pisteluku	Neljännes-	Vuosi-
	1. nelj.	vuosimuutos, %	muutos, %
	2011	1. nelj.	1. nelj.
		2011	2011
Kokonaisindeksi 2005=100 (TOL 2008)	115,8	1,0	1,8
Kuljetus ja varastointi	120,2	2,5	3,8
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	108,9	2,9	4,2
Informaatio ja viestintä	101,3	0,2	-0,6
Kiinteistöalan toiminta	116,7	0,0	3,4
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	122,8	0,3	0,6
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	118,2	1,9	3,1
Muu palvelutoiminta	102,0	3,0	-0,2

Kuluttajahintaindeksi (2010=100)			
	Huhtik.	Kuukausi-	Vuosi-
	2011	muutos, %	muutos, %
Kokonaisindeksi	103,2	0,2	3,2
Elintarvikkeet ja alkoholitomat juomat	106,7	0,0	6,1
Alkoholijuomat, tupakka	100,5	-0,1	0,7
Vaatesetus ja jalkineet	102,4	0,8	-0,2
Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	104,8	0,2	6,2
Kalusteet, kotitalouskoneet ja yleinen kodinhoito	102,3	0,3	2,6
Terveys	100,7	0,4	0,5
Liikenne	104,3	0,5	4,3
Viestintä	98,8	-0,5	0,7
Kulttuuri ja vapaa-aika	99,8	-0,2	-0,8
Koulutus	103,2	0,6	4,5
Ravintolat ja hotellit	101,9	0,1	0,6
Muut tavarat ja palvelut	102,6	0,3	2,8
Elinkustannusindeksi 1951:10=100	1 807		

Tuottajahintaindeksit (2005=100)			
	Maaliskuu	Kuukausi-	Vuosi-
	2011	muutos, %	muutos, %
Teollisuuden tuottajahintaindeksi	114,5	1,1	7,8
Vientihintaindeksi	103,9	1,5	7,9
Tuontihintaindeksi	118,5	1,4	10,0
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	121,7	1,2	8,3
Tukkuhintaindeksi	122,7	1,2	10,9

Rakennuskustannusindeksi (2010=100)			
	Huhtikuu	Kuukausi-	Vuosi-
	2011	muutos, %	muutos, %
Ammattimainen uudisrakentaminen			
Kokonaisindeksi	102,9	0,5	3,7
Työpanokset	102,0	0,5	2,0
Tarvikepanokset	103,3	0,9	4,4
Muut panokset	103,7	-1,2	4,7

Kansalaisuuden saaneiden määrä suureni

Suomen kansalaisuuden sai vuoden 2010 aikana 4 350 Suomessa vakinaisesti asunutta ulkomaan kansalaista. Määrä on 900 enemmän kuin vuonna 2009. Suomen kansalaisuuden saaneista naisia oli 2 600 ja miehiä 1 750. Kansalaisuuden saaneista oli alle 15-vuotiaita 1 000 ja 65 vuotta täyttäneitä 90.

Vuonna 2010 Suomen kansalaisuuksia myönnettiin eniten Venäjän kansalaisille (1 930), mikä oli 900 enemmän kuin vuotta aiemmin. Myös vuonna 2009 Suomen kansalaisuuksia myönnettiin eniten Venäjän kansalaisille. Toiseksi suurin ryhmä Suomen kansalaisuuden saaneissa olivat Viron kansalaiset (240). Vuotta aiemmin Suomen kansalaisuuden sai 170 virolaista. Suomessa asuvista Somaliin kansalaisista 130 sai Suomen kansalaisuuden vuonna 2010, kun vastaava luku oli edellisvuonna 290.

Lähde: Väestö- ja kuolemansytilastot. Tilastokeskus

Naimisiin entistä vanhempana

Ensimmäisen kerran avioituneiden naisten keski-ikä oli 30,3 vuotta ja miesten 32,6 vuotta vuonna 2010. Ensimmäistä avioliittoa solmivat ovat vuosi vuodelta yhä vanhempia. Ensimmäisen kerran avioituvien naisten keski-ikä on kohonnut runsaassa neljässä vuosikymmenessä noin 7 vuotta ja miesten noin 8 vuotta.

Vuonna 2010 solmittujen avioliittojen määrä pysyi lähes ennallaan edellisvuoteen verrattuna. Avioliittoja solmittiin 29 952, mikä on 116 enemmän kuin edellisenä vuonna. Ensimmäisten avioliittojen osuus kaikista avioliitoista on pysynyt 77 prosentissa koko 2000-luvun alun ajan.

Puoliso yhä useammin ulkomailta

Ulkomailla syntyneiden aviopuolisoiden osuus on lisääntynyt parin vuosikymmenen aikana. Vuonna 2010 avioliiton solmineiden Suomessa syntyneiden miesten morsiamista kahdeksan prosenttia oli ulkomailta syntyneitä, 1990-luvun alussa vain prosentti. Vastavasti Suomessa syntyneiden naisten sulhasista seitsemän prosenttia oli ulkomailta syntyneitä, 1990-luvun alussa myös vain prosentti.

Avioeroja myönnettiin vuonna 2010 lähes sama määrä kuin edellisenä vuonna. Avioeroon

päättyi 13 619 avioliittoa, mikä on 52 enemmän kuin vuotta aiemmin. Avioerojen määrä on noussut lievästi vuodesta 2007 lähtien. Määrän nousu on kuitenkin niin vähäinen, että avioeronneisuuden taso on pysynyt ennallaan.

Lähde: Väestö- ja kuolemansytilastot. Tilastokeskus

Vähemmän maahanmuuttoa

Ulkomailta muutti Suomeen vuoden 2010 aikana 25 650 henkeä. Määrä on 1 050 edellisvuotta pienempi. Suomesta ulkomaille muutto väheni myös hieman ollen 11 900 henkeä. Nettomaahanmuuttoa kertyi vuoden 2010 aikana yhteensä 13 750 henkeä, mikä on 800 vähemmän kuin vuotta aiemmin.

EU-maista Suomeen muutti viime vuonna 12 200 henkeä eli 450 vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Muutto Suomesta EU-maihin supistui 500 hengellä. Maastamuutto Suomesta EU-maihin oli pienintä kahteentoista vuoteen.

Lähde: Väestö- ja kuolemansytilastot. Tilastokeskus

Väestönmuutokset						
	2010	1. nelj. 2010	2. nelj. 2010	3. nelj. 2010	4. nelj. 2010	1. nelj. 2011*
Elävänä syntyneet	60 980	15 037	15 162	15 993	14 788	14 725
Kuolleet	50 887	13 035	12 321	12 492	13 039	13 196
Syntyneiden enemmitys	10 093	2 002	2 841	3 501	1 749	1 529
Maahan muuttaneet	25 636	5 321	5 922	8 517	5 876	5 708
Maasta muuttaneet	11 905	2 607	2 429	4 182	2 687	2 845
Nettomaahanmuutto	13 731	2 714	3 493	4 335	3 189	2 863
Väestönlisäys ¹⁾	23 849	4 716	6 334	7 836	4 963	4 392
Väkiluku²⁾	5 375 276	5 356 143	5 362 477	5 370 313	5 375 276	5 379 668

¹⁾ Sisältää rekisterikorjaukset
²⁾ Ajankohdan lopussa
 * Ennakkotieto
 Aluejako kaikkina vuosina 1.1.2011

Eduskuntavaalit 2011: Puolueiden kannatus ja valituksi tulleet puolueittain			
	Ääniä yhteensä Koko maa Kaikki ehdokkaat	Osuus äänistä % Koko maa Kaikki ehdokkaat	Valituksi tulleet puolueittain Yhteensä
Yhteensä	2 939 571	100	200
KOK	599 138	20,4	44
SDP	561 558	19,1	42
PS	560 075	19,1	39
KESK	463 266	15,8	35
VAS	239 039	8,1	14
VIHR	213 172	7,3	10
RKP	125 785	4,3	9
KD	118 453	4,0	6
Muut	59 085	2,0	1*

* Ahvenanmaan edustaja

Rekisteröidyt uudet ajoneuvot*				
	Huhtikuu 2011	Vuosi- muutos %	Tammi- huhtikuu 2011	Vuosi- muutos %
Autot yhteensä	12 766	11,3	52 879	21,0
Henkilöautot	11 389	9,4	47 058	19,1
Pakettiautot	1 085	34,0	4 597	44,7
Kuorma-autot	267	29,0	1 121	35,1
Linja-autot	25	-46,8	103	-43,1
Moottoripyörät	1 377	-14,6	1 943	-12,2

* Poislukien Ahvenanmaa

Majoitustoiminta				
	Helmikuu 2011	Vuosi- muutos %	Tammi- helmikuu 2010	Vuosi- muutos %
Yöpymisiä kaikissa majoitusliikkeissä¹⁾, 1 000	1 333,7	0,7	2 619,0	3,0
ulkomaalaisten yöpymisiä ¹⁾ , 1 000	345,7	0,3	869,6	4,0
Yöpymisiä hotelleissa, 1 000	1 153,5	1,7	2 284,5	4,2
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	309,0	1,3	765,4	5,3
Hotellihuoneiden käyttöaste, %	50,5	0,6 ²⁾	48,3	-3,0 ²⁾

¹⁾ Hotellit ym. majoitusliikkeet, joissa on vähintään 10 huonetta, mökkiä tai sähköpistokkeella varustettua matkailuvaunupaikkaa sekä retkeilymajat
²⁾ Prosenttiyksikköä

02100 00100 00430 60100 0140
44950 00950 32410 31500 72100 54950 00100

*Paljonko asukkaita?
Minkälaisia talouksia?
Mikä on tulotaso ja alueen ostovoima?*

Näihin kysymyksiin saa vastauksen kattavasta alueellisen tilastotiedon kokonaisuudesta, helppokäyttöisestä Internet-palvelusta.

Suomi postinumeroalueittain

Kysy lisätietoja ja pyydä esimerkkimateriaali:
aluepalvelu@tilastokeskus.fi

Heinäkuun numerossa:

**Ruotsin
työvoima
kasvaa
nopeammin**

tieto & trendit tilauskortti

Tilaan Tieto&trendit -lehden. Kahdeksan numeroa/vuosi (9200)

jatkuva tilaus 152 €/vsk

Ulkomaan tilauksiin lisätään postimaksu.

*Tiedosta
oivallukseen*

Tilasto-
keskus
maksaa
posti-
maksun.

Tilastokeskus
Myyntipalvelu
Tunnus 5003081
Info 755
00003 Vastauslähetys

Tilaajan tiedot

Etunimi: _____ Sukunimi: _____

Yritys: _____

Tehtävä: _____

Postiosoite: _____ Postinumero- ja -toimipaikka: _____

Puhelin _____ Sähköpostiosoite: _____

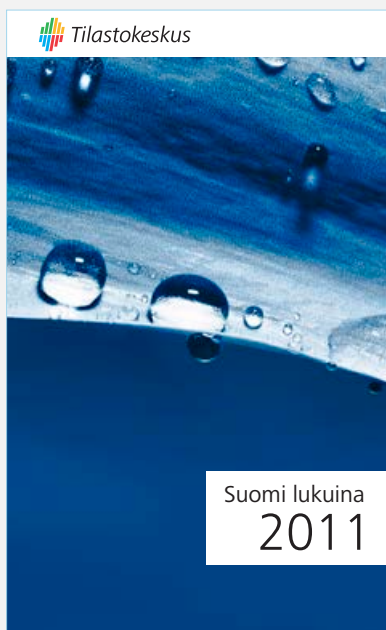
Laskutusosoite, jos eri kuin tilaajan:

Etunimi: _____ Sukunimi: _____

Yritys _____

Postiosoite _____ Postinumero ja -toimipaikka _____

Suomi lukuina 2011

Älä arvaile, varaudu vastaamaan Suomi-tiedolla,
niin kotimaassa kuin ulkomailla.

Ajankohtaiset tilastot ja kuviot taskukoossa
suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Mukana myös kansainvälistä vertailutietoa.

Taskutilaston hinta on 3 €/kpl.
Minimitilaus 5 kpl.
Kysy määräalennuksia.

Tilaukset: myynti@tilastokeskus.fi
puh. (09) 1734 2011

Taskutilastot internetissä
tilastokeskus.fi/suomilukuina